RAGIP PAŞA
2421

کتبخانهٔ علوم جدیده

فلسفهٔ تاریخ

تاریخک مزیتی هیچ برشیئه خادم اولمامقدر .
فوستل دوقولانژ .

مؤلفی : ما . نورداتو .   مترجمی : صاحب

درسعادت

حریت مطبعه‌سی

۱۳۳۰

2788

٤٠٢
نومرو
٢٣

فلسفهٔ تاريخ

مؤلفی : ما . نوردائو

مترجمی : صاحب

« غربك علوم جديدهسنی مملكتمزده نشر و تعميم ايتمك مقصديله ، بالادهكی عنوان آلتنده ، بر كتابخانه تأسيس ايتدك . اوغوست قونت ، اسپنسر ، داروين ، رهنان ، تن ، آلكساندر باين ، نيچچه ، بوكله ، كويو ، تارد ، شوپنهاوئر ، قارل مارقس ، قوروپوتكين ، فوريه ، و سائره كبی مدنيت غربيهنك غايهٔ خيالنی خلق و تمثيل ايدن اساتذهٔ علم وفكرتك فلسفياته ، اجتماعياته ، اخلاقياته متعلق اولان آثار مهمهسنی لسانمزه نقل وترجمه ايدهجكز . شيمدی ، اوفاق براثرله باشلادق ؛ ايلريده رغبات عامهيه مظهر اولورسهق « تارد » ك منطق اجتماعيسی ياخود « ايزوله » نك مدينهٔ جديدهسی كبی اوچيوز ، بشيوز صحيفهلك اثرلرك ترجمهسنهده جرأتياب اولاجغز . »

T. C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
RAGIP PAŞA KÜTÜPHANESİ
MÜDÜRLÜĞÜ
Sayı: 2421

هر حقی محفوظدر

درسعادت

نور عثمانيه شرف افندی سوقاغی

حريت مطبعهسی
١٠ تموز ٣٢٤
IMPRIE HURRIET

T. C. ... 1929

فياتی ٣,٥ غروشدر

فلسفهٔ تاریخ

مؤلفی : ماقس نوردائو

قبل الشروع بر قاچ سوز :

عثمانلی قارئلرینه تقدیم ایتدیکم « نوردائو » نك تاریخ وفلسفهٔ تاریخ حقنده‌کی تتبعات ومحاکماتی هیئت مجموعه‌سی اعتباریله نفس الامره مطابقدر . فقط بعض جهتلرله ، مثلا تاریخك ، حیات خصوصیه وعمومیه‌ده شایستهٔ امتثال مفید بر مثال عرض ایتمدیکنی ، تاریخدن اخلاقی ، سیاسی ، فلسفی ، هیچ بر فائده استحصال ایدلمدیکنی صورت مطلقه‌ده التزام وادعا ایتمك جهتلریله شایان اعتراضدر . « نوردائو » نك تفکیرات ومحاکماتنده‌کی نقاط معترض فیهانی تفسیر و ایضاح ایچون « غابری‌یه‌ل مونو » طرفندن بر جمعیتده اعطا ایدلمش اولان بر قونفرانسده‌کی تمهیدات آتی‌البیانی بطریق المآل نقل وایراد ایلیورم .

نازك بر مسئله موقع بحثه وضع ایدیلیور . تاریخ مطالعه ایتمکدن بزم ایچون بر فائدهٔ عملیه حصوله کلیرمی ؟ تاریخ حیات عمومیه وخصوصیه‌ده موجب انتباه اوله‌جق دروس مفیده اعطا ایدرمی؟ تاریخدن سیاسیاته ، اخلاقیاته متعلق فوائد مهذبه اقتباس ایدیلیرمی ؟

وهلهٔ اولاده مسئله‌نك حلی پك قولای کورونور و هرکسك اعطا ایده‌جکی جوابده جواب تصدیقدن عبارت اوله‌جغی ظن اولنور . « تاریخك درسلری » ، « تاریخك محاکمه‌لری » ، بر طاقم تعبیرات مرتبه‌که هپمز قوللانمقده‌یز . بر مات یاخود رجال سیاسیه‌دن بری ولوله انکیز بر خطا ارتکاب ایتدیمی ، ایکیسیده تاریخك درسلرینی

سمع اعتباره آلمامش اولمقله اتهام ایدیلیر ؛ رفیع المقام بر جانی مستحق اولدیغی جزادن تخلیص کریبان ایتدیمی ، اونی تاریخك محاکمه‌سنه حواله ایدرلر . المان شاعرلرندن « شیللر » فی‌الحقیقه درین بر صورتده بدیهجه‌سنه « تاریخ جهان ، محکمهٔ جهاندر . » دییور . انکلیز مورخلرندن « فرود » تاریخ ، ماضینك سیاستیدر ، سیاسیات حالك تاریخیدر . دیمشدی .

مسئله براز دها یقیندن تدقیق ایدیله‌جك اولورسه ذهنمزه برچوق اشتباهلر ، ترددلر عارض اولور . نزاعات سیاسیه ایچنده چالقانان فرق مختلفه‌نك یکدیکرینی ، بر امنیت متساویه ایله ، محکمهٔ تاریخه حواله ایتدیکنی ، تاریخك اعطا ایتدیکی دروس انتباهی صور کونا کون ایله تفسیر ایلدیکنی کورویورز. عصرمزك اك خطیر مورخی اولان « فوستل دوقولانژ » برکون « تاریخك مزیتی هیچ بر شیئه خادم اولمامقدر » دیمشدی . ینه مشاهیر مورخیندن « لانغلوآ » دها دون « تاریخ نه بر مدرسه‌در ، نه بر محکمه‌در » دییوردی .

بعض اذهان متهکمه واردرکه تاریخدن عیاناً ظاهر اولان درسلرك انسانی ریب وتردده سوق ایتمکدن باشقه برشیئه خادم اولمدیغنی ادعا ایدرلر . مادامکه تاریخ بر تك حادثه‌یی ، بر تك شخصی بروجه حقیقت تتبع ومحاکمه‌یه مقتدر دکلدر ، بویله بر اساس ضعیف اوزرینه برحقیقت بنا ایدیله بیلیرمی ؟ فرانسزلرله آلمانلر ١٨٧٠ محاربه‌سنك مسئولیت اساسیه‌سی هانکی طرفه ترتب ایده‌جکی مسئله‌سنی برکون کلوبده تمامیله حل وفصل ایده‌جکلرمی ؟ « سنت بارته‌له‌می » قتل عامنك قصد وترتیب ایدلمش یاخود ایدلمامش اولدیغنده بوکون حالا تردد و اشتباهه دوشولمیورمی ؟ انسان اعاظمدن هانکیسینك صمیم طبیعتنه ، قیمت حقیقیهٔ

اخلاقیه‌سنه واقف اولمقـله تفاخر ایده بیلیر ؟ « شـارلمان » ی مدح واطرا ایدنلره قارشی ذم وتقبیح ایلینلر یوقمی ؟ « غره غوره وییوس » « لوقره‌س بورژییا » نك عصمت وفضیلتنی مدافعه ایتمدیمی ؟ « تن » نك تصویر ایتدیکی « ناپولیون » « تی یه‌ر » ك تصورایلدیکی « ناپولیون » ه پك زیاده مغایر دکلیدر ؟ مورخ « فرود » انکلتره حکمدارلرندن یدنجی « هانری » نك مرتبه‌سنی اعلا ایتدیکی حالده « ئه‌لیزابت » ك قدرینی تنزیل ایتمدیمی؟ اعاظمك حالات روحیه‌سی وضوح ایله متجلی اولسه‌ده ، حادثات تاریخیه‌صحتله معلوم بولونسه‌ده ، ماضی ینه استقبال ایچون درس امتثال اوله‌ماز . تاریخ هیچ بر زمان تکرر ایتمز ؛ ارادهٔ بشریه حقنده هانکی فکر ومسلك التزام ایدیلیرسه ایدلسین ، هر فلسفهٔ تاریخ بیهوده وبی معنادر . اکر ارادهٔ کلیه موجود ایسه ، دوغرو اولدیغی ادعا ایدیلان قوانین تاریخیه حقنده اعمال ایدیله‌جك فکر و نظرلرده ، مضل ومفسد بر عنصر حکمنی کسب ایدر ؛ اکر حقیقت اولان مقدریت فنیه ایسه ، حادثاتی تقیید ایدن عناصر شرطیه اوقدر کثیر ومرکبدرکه نه اونلرك هپسنه علم پیدا ایدیله بیلیر ، نه‌ده اونلرك هپسی وزن وتقدیر اولنه‌بیلیر . تاریخ نه‌قدر خطایایه بادی اولدی ! ۱۷۹۲ ده فرانسه‌ده جمهوریتك اعلان وتأسیس ایدلمه‌سنه عهد قدیمده‌کی جمهوریتلرك خاطرهٔ تاریخیه‌سیله امریقا حکومات متحده‌سنك .عرض ایتدیکی مثال یاردیم ایتمدیمی ؟ فقط فرانسه‌ده تأسس ایدن جمهوریت بر « واشینغتون » یرینه بر « ناپولیون » تولید ایلدی ؛ فرانسه‌یی باشدن باشه بر خرابه زاره دوندوردکدن صوکرا نیجهٔ ظلم واستبداد آلتنده محکوم وزبون ایتدی . زمانمزده آوروپا ملتلرینك همان کافه‌سی ایکی انجمن مشورت اصولنی ، اعیان ومبعوثان اساسنی انکلتره‌دن اقتباس ایتدیلر . بو اصول مشورت ، اونی قبول

ایدن ملتلره کوره پك مختلف ، پك غیر مأمول ، نتیجه‌لر حصوله کتیرمدیمی ؟ جهانده ایکی انسان بولونمزکه تمامیله یکدیکرینه بکزه‌سین ، ایکی وقعه ظهور ایتمزکه سراپا یکدیکرینك عینی اولسون . اوحالده ، ماضیده وقوعبولمش شیدن استقبالده وقوعبوله‌جق شیئه دائر معلومات استحصال ایدیله‌جکی ادعا اولونه بیلیرمی ؟

اخلاقیاته نقل کلام ایده‌جك اولورسه‌ق دها ایکرنج منظره‌لر قارشیسنده بولونمش اولورز . تاریخ سراسر قواعد اخلاقیه‌نك رد وانکاری اولدیغنی کورورز . الك قدیم زمانلردن بوکونه قدر تاریخك عرض ایتدیکی منظرهٔ کریهه شودر : قوینك ضعیفی ازمسی ، اشخاص رذیله‌نك مجازاتدن مصون ، ارباب فضیلتك اذا وجفا ایله مقهور وبی‌سکون اولمسیدر . دول معظمه ایچنده هانکی دولت واردرکه شوکت و اجلالنی شدت و احتیال ایله اکتساب ایتمامش اولسون . عهد قدیمده مرعی بر عنعنه‌نك مقتضاسنه کوره تجدیداً تأسیس ایدیلان بر شهرك ، رفاه وسعادتنی تأمین ایتمك ایچون ، تملرنده هر درلو مأتمدن منزه بر آدم حی اوله‌رق دفن ایدیلیردی . « رومولوس » روما شهرینك بناسنه « ره‌موس » ك قتلیله ابتدا ایتدی . اسپارتا ، آتینایی تخریب ایتمدیمی ؟ « سوقراط » تسمیم ایدلمدیمی ؟ رومادە « پومپه » ایله سناتو مجلسی « ژول سه‌زار » ه قارشی قیام ایتمکده حقلی دکلمیدیلر ؟ حقلی اولمقله برابر مغلوب اولمدیلرمی ؟ قوم بنی‌اسرائیلك تاریخی اون‌سکز عصردنبری اوزون بر سلسلهٔ اذا واشکنجه دکلمیدر ؟ پولونیا اون سکزنجی عصرك تام اورته‌سنده سیاسی بر حیدودلغك قربانی اولمدیمی ؟ اون طقوزنجی عصرده یکدیکرینی تعقیب ایدن قتل عاملر ، غصب وغارتلر ، اوسیاسی حیدودلغك سلسلهٔ نتایجی دکلمیدر ؟ فلیپین جزائری‌ی اهالیسنك ،

اونلری تخلیصه قیام و شتاب ایدنلر طرفندن ، دوچار ظلم وتضییق ایدلدکلرینی کورمدکمی ؟ فیندلاندییا ، بش ایمپراطورك رسماً تصدیق ایلدیکی امتیازاتدن ، بلا وسوسهٔ وجدان ، تجرید و محروم ایدلمدیمی ؟ الساس لورن ، اهالیسنك عموماً اظهار ایندیکی آرزویه رغماً فرانسه‌دن تفریق اولونمدیمی ؟ شمالی شیلزویغ ، پراغ معاهده‌سیله تصریح اولونان تعهداته مخالف اوله‌رق آلمانیانك رابقهٔ اسارتنده بولونمیورمی ؟ استقلال مللیرینی محافظه ایتمك ایستین « بوئر » لر انكلتره طرفندن عاصی اولمق اوزره تلقی ایدیلمدیلرمی؟ فرانسه‌ده بوتون فوای اجتماعیه‌نك، قوهٔ اجرائیه‌نك ، پارلامنتونك ، اوردونك ، رهبانك ، بر معصومی « قامیل دره‌یفوس » ی اثبات برائت واعادهٔ ناموس و حیثیت ایتمكدن منع ایلمك ایچون اتحاد ایتدیكنی كورمدكمی ؟ سراسر تاریخ ، فضیلتك بی‌لزووم برشی ، حقك برلفظ بی‌معنا اولدیغنی صوت بلند ایله اعلان ایدییور . انسانلرك پرستش ایتدكاری معبود یكانه اقتدار وقوتدر . « شیللر » ك (تاریخ‌جهان محكمهٔ جهاندر) دستور حكیمانه‌سنه بی‌رحمانه برمعنای تهكم درج ایتمكده حقی واردی ، اوت ، تاریخ بر محكمه‌در ؛ فقط اویله بر محكمه‌در‌كه اونك حضورنده قوت غالب حق مغلوب اولور ، معصوم تجزئه ، مجرم تبرئه ایدیلیر . [١]

تاریخك بومنظرهٔ بدبینانه‌سی برشمهٔ حقیقتی محتویدر. حتی محققدركه محاكمهٔ فكریه‌لرینك ، مسلكلرینك قواعدینی تاریخده تحری ایتمش

[١] پروسیا دی‌یه‌ت مجلسنك ١٨٦٣ سنه‌سی اون اوچ مارتنده‌كی جلسه‌سنده قونت شیوه‌رین ، قوت حقه غلبه ایدر. دستوری بیسمارق طرفندن تأسیس ایدلمش اولدیغنی ایما ایدرجه‌سنه ادارهٔ كلام ایتمشدی . حال بوكه مجلسه ریاست ایتمكده اولان بیسمارق بو سوزك بغیر حق كندیسنه اسناد اولندیكنی بیان اده‌رك شدتله رد ایلمشدر

اولان برچوق فلاسفه ، رجال سیاسیه ، موفقیتك هر مسلك سیاسی‌یی مشروع برحاله قویه‌جغنه ، واقع اولمش اولان هر شیئك وقوعبولمسی مقتضی اوله‌جغنه اعتقاد ایتمكه متمایل كورونمشلردر . فقط ظن ایدیلیركه، تاریخ براز دها زیاده امعان ایله تدقیق اولونورسه ، مبالغه ایدیلان بوشكوك وترددلرك اوقدر دوغرو اولمدیغی ظاهر اولور .

البته علوم اخلاقیه‌ده ، علوم حقیقیه درجه‌سنده ثبوته وصحت تحری ایدیله‌مز . حكمت ایله كیمیا حقیقت اعتباریله ریاضیاتك ، فیزیولوژی حكمت طبیعیه‌نك، علوم اجتماعیه فیزیولوژینك مادوننده‌در. نه اخلاقیاتك، نه فلسفیاتك استخراج ایتمكه موفق اوله‌مدیغی احكام مطلقه‌یی تاریخك استنباط ایلمسنه انتظار اولونه‌ماز . شونی‌ده علاوه ایتملیدركه محاكمات تاریخیه‌ده‌كی بو عدم ثبوت و صحت بیله بردرسی، بردرس مسامحه‌یی محتویدر. برانسانی ، برحادثه‌یی یالكز محاكمه ایتمكده دكل ، بیلمكده‌ده چكیلن مشكلات مشاهده ایدلدكجه انسانلری یكدیكرندن تفریق ایدن اختلافات فكریه‌یه قارشی مسامحانه داورانیلیر ؛ تخالف افكار و حسیاتدن دولایی بربرلرینه عداوت و حقارت ایدنلر پك مجنون آدملر عد اولونور . تاریخك احكامنده‌كی مشكوكیت اعظام ایدلمك ایستنلدیكی قدر دكلدر . عصرلردنبری پك‌چوق نقاط مظلمه‌یی تنویر، پك‌چوق خطایایی تصحیح ایدن تنقیدك سایه‌سنده تاریخ ترقیات عظیمه‌یه مظهر اولدی . تاریخده مفصلات شئون ایله. شخصه وحالات معنویهٔ شخصیه‌یه تعلق ایدن جهتلر مشكوك اولسه‌ده خطوط عظیمهٔ تاریخیه وتكامل اجتماعینك حركات عمومیه‌سی صحت كافیه ایله تعیین وتقدیر اولنه بیلیر. « په‌ریقلژ » ایله « چیچرو » نك خصوصیت طبیعیه‌لری حقنده تردد واقع اوله بیلیر ، فقط قدیم آتینا ایله رومانك اوصاف مخصوصهٔ ممیزه‌لری هیچ بر زمان

موجب اشتباه وتردد اوله‌ماز . انسان « روبسپیر » ی خیرله یاخود نضرتله تماشا ایده بیلیر ، فقط دور دهشتك بر شر محض اولدیغنده ، انقلاب کبیردن قونسولا وایمپراطورلغك ظهور ایتمسنه بادی سببلردن بری برلندیغنده شبهه ایدیله‌مز . بوندن باشقه تاریخك ، قوانینه ، مؤسساته ، افکار و تصوراته عائد اولان اقسامی ، تاریخ طبیعی قدر ، صحتله تتبع ایدیله بیلیر . بونلر اقسام سائرهٔ تاریخیه‌نك کافه‌سندن دها مفید دکلیدر ؟

دیيورلرکه تاریخدن استقباله متعلق بر مسلك تأسیس ایتمك ایچون امین وقویم قواعد استخراج ایده بیلیرمیز . تاریخ ایله استقبال کشف ایدیله‌میه‌جکی یاخود مبحث علائم جویه ایله فیرطینه‌لرك وقوعی محقق اوله‌رق اخبار اولنه‌میه‌جغی کبی تاریخه استناد ایدیله‌رك ده سیاساتده ومسلك حیاتده قواعد ثابته تعیین ایدیله‌مز . مع مافیه تاریخدن بعض موعظه‌لر استخراج واقتباس ایدیله بیلیر . بو درسلرك ، بو موعظه‌لرك قیمتی ، بونلری استخراج ایدن عقولك قیمتیله مساوی اولور . بونلرك بعضیسی قرین حق وصواب وبعضیسی‌ده سراپا خطا وخطل‌در . نته‌کیم معاملات حسابیه‌ده ده صحیح وغیر صحیح حسابلر واردر . بناءً علیه حساباتده خطا ایدلمش اولدیغندن فن حسابی تماميله بیهوده عد ایتمك معقول اولاماز . یالکز معاملهٔ حسابیه‌نك کوچ اولدیغنه ، خطایه دوشمك ممکن بولوندیغنه حکم ایدیلیر . هر نه‌قدر حیات حقنده‌کی تجربهٔ ذاتیه‌مزدن ، حاوی اولدیغی دروس و موعظاتی استخراج ایتمکه قادر اولمسه‌ق‌ده هانکیمز بو تجربهٔ ذاتیه‌نك فائده‌سنی انکار ایدرز ؟ هر بریمز کندی تجربهٔ ذاتیه‌مزدن مستفید اولدیغمز حالده عمومك تجارب مدخرهٔ حیاتی مستوعب اولان تاریخ نیچون بی‌فائده عد اولونیور ؟

اعتماد ایدیکزکه بیسماق کبی بر سیاسی ، ایکنجی « فره‌دریق » ك آثارینی عمیق بر صورتده تتبع ایتمسیدی ، اوروپا تاریخنه حیرت آور بر مرتبه‌ده واقف اولمییدی ؛ او معظمات سیاسیه‌یی وجوده کتیره‌مزدی . انکلیز مؤسسات سیاسیه‌سنك تقلیدندن منتظر اولان ثمراتك اقتطاف ایدلمامسی ، او مؤسساتك روحی ، مقانیزمه‌سی تتبع ایدلمدن قبا بر صورتده تقلید ایدلمش و نقل ایدلدیکی زمین اقتضا ایتدیکی درجه‌ده تدقیق اولونمامش اولمسندن ایلری کلزمی ؟ بیك سکز یوز قرقده یالکز بر انجمن مشورته ، بر مجلس مبعوثانه مالك اولمق ، رئیس جمهوری رأی عام اصولیله انتخاب ایتمك خصوصنده فرانسه‌ده سبق ایدن تجارب منحوسه بینه فرانسه‌ده اوچنجی جمهوریت مؤسسارینی عینی خطایی تکرار ایتمکدن محافظه ایتمدیمی ؟ تاریخ ، بویله دروس تفصیلیه و خصوصیه‌دن باشقه اوله‌رق ثبوت و بداهت اعتباریله اونلردن دون اولمیان دروس عمومیه‌ده اعطا ایدر . فرانسه‌ده اون دردنجی « لوئی » ، اسپانیاده ایکنجی « فیلیپ » و دردنجی « شارل » زمانلرنده تعصب مذهبینك حصوله کتیردیکی ثمراتی مشاهده ایدن انسان ، سربستئ مذهب و وجدان طرفداری اولمازمی ؟ شوویس قنالنی حفر ایدن مهندس پاناما قنالنك حفری ایچون اقتضا ایدن وسائط ولوازم خصوصنده آلداندی ؛ بو آلدانیش ، او مهندسك موفقیت سابقه‌سنك محض تصادف اولدیغنه حکم ایتدیریرمی ؟ استعجالکاران محبان ترقی هر نه صورتله دوشونورلرسه دوشونسونلر ، ظن ایدرم‌که تاریخ انقلابات مللك تتبعی ، سفاك وشدید اولان اختلالاتك ملتلر ایچون محسناتدن زیاده مضراته بادی اولدیغنی اثبات ایدر . دیکر جهتدن اختلالات شدیده ارباب نفوذ واقتدارك تعامئ مرتجعانه‌سندن حصوله کلمش بر نتیجهٔ مبرمه‌در . تتبعات تاریخیه ایله ، محرك انقلاب

اولانلره بركونده بر جمعيتك تحول و تبدل ايتميه‌جكى ، ابراز ايديلان شدت ، طلب و تخيل اولونان تبدلاتك وقوعنى اكثريا تأخير ايده‌جكى اثبات اولونه‌بيليدى . طرفدار ارتجاع اولانلره ، مؤسسات ماضيه‌نك تحولات لازم‌الوقوعنى منع ايتمكه بيهوده چاليشدقلرى وعصيان ومقاومتلريله – الك اول كنديلرينك قربان اوله‌جقلرى – مضراتى عام اختلافلات شديده‌يى دعوت ايلدكلرى كوستريله‌بيليدى ، انسانلره پك بويوك خدمتلر ايدلمش اولوردى . يينه تتبعات تاريخيه‌دركه انسانلره اونلرى اولا حاكميت پدرانه تحتنده ، صوكرا قيود اسارت ايچنده ، دها صوكرا اجرت‌مقابلنده سعى‌وعمله سوق‌ايتمش وزمانمزده ايسه اجرت مقابلنده سعى وعملدن ، سعى و عملده اشتراك عامه‌يه (Socialisme Collectiviste) سائق اولمش اولاز تكامل تدريجى‌يى كوسترەرك سعى و عمل ايله حق ملكيتك اخذ ايده‌جكى اشكال جديده‌يى وفاق واتحاد ايله تحرى ايتملرى لازمكله‌جكنى تبليغ و تعليم ايدر . پيش انظارمزده حاضرلانمقده اولان تحولات اجتماعيه‌نك هانكى منازل و مراحله اوغرايه‌جغنى البته هيچ كمسه كسديره‌مز . اشتراكيونك تخيلاتنى جبراً قبول ايتديرمكه قيام ايتمك بر جنت اوله‌جغى كبى اجرتله سعى و عملك شكل حاضرينى تأبيد ادعاسنده بولونمق‌ده بر جنتدر . نفس‌الامرى سكون وتدبرله احاطه ايدن بر نظر تاريخى محافظه‌كارانى‌ده ، اشتراكيونى‌ده – تأثيراتندن قورتولمق قابل اولميان برتكامل ايچنده – هيچ برشيئى منع ايتامك ، هيچ برشيده استعجال ايلامك لازم كلديكنه اقناع ايدر . بناءً عليه تاريخدن سياسياته دائر درسلر ، موعظه‌لر استخراج ايديله‌بيله‌جكى ردوانكار اولونه‌ماز ظن ايدرم .

تاريخ ، فلسفى درسلر ، موعظه‌لرده اعطا ايدر . احتمالكه دروس تاريخيه‌نك الك زياده ثابت و محقق اولانلرى‌ده بونلردر . فى‌الحقيقه اصل تتبعات تاريخيه‌دركه انسانلرى زنجير اسارتى قيرمغه ، حر و سربست ياشامغه سوق ايدر . انسانلرى كندى شخصلرى كندى شخصلرينه ، كندى فكرلرينه ، كندى منفعتلرينه حددن افزون بر قيمت واهميت عطف ايتمكدن منع ايلر . انسانيتك برتكامل دائمى‌يه معروض اولديغى ، حقيقتك سرمدى بر تكون صفحاتندن كچديكنى كوسترير . ايمپراطورلقلرك ، مسلكلرك ، مذهبلرك ، مدنيتلرك تتاليسنى تتبع ايدن ، خطوب جسيمه‌نك ناصل ظهور وتكمل ايدوب ناصل منتفى اولديغنى كورن ، احوال و امور بشريه‌نك كافه‌سنده خير ايله شرك ، حقيقت ايله‌خطانك مختلطاً موجود اولديغنى مشاهده ايلين انسان برملته ، برمسلكه برقيمت محصوره اسناد ايتمكسزين كافهٔ ملل و مسالكك ايفا ايتمش اولديغى وايده‌جكى خدماتى اعتراف و تسليم ايدر . جريان شئونات تاريخده ، اثارى قبل‌الوقوع اخبار ايديله‌بيله‌جك ، قوانين‌غيرمتبدله شبهه يوقدركه كشف ايديله‌مز ؛ فقط حالات مدنيه‌نك ، افكار وتصوراتك ، مؤسساتك وبونلرك تكاملات تدريجيه‌سنك تسلسلات منطقيه‌سى تحقيق واثبات ايديله‌بيلير . تتبعات تاريخيه سايه‌سنده‌دركه انسان حر و ترقى‌پرور اولور . ذهن ، كافهٔ محاكماتى تقدير وتنوير ايده‌جك مقياسلرله مشحون بولونور . حال حاضرك ماضى‌يه افتراقى ناقابل برصورتده مربوط اولديغنه اينانقله برابر انسانيتك ثبوت و استقرار حالنده قالەمايه‌جغنه حكم ايديلير . ماضى حقنده اظهار ايديلان حس احترام ايله آرزوى ترقى توأم عد اولونور . ميل ارتجاعدن فكر اختلالدن توقى ايديلير . اكر تاريخده

بودروس وموعظات مندمج ايسه تاريخك فوائدندن لسان شكران ايله بحث ايدلمزمی ؟

شيمدی اخلاقياته نقل كلام ايده‌لم : تاريخ حقيقةً اخلاقی افساد حقی تحقير ايدن بر مدرسه‌ميدر ؟ اكر بويله اوليدی انسانلرك اكثريتی طرفدن حادثات تاريخيه حقنده اعطا ايتدكاری حكملرك الك يوكسك غايهٔ خياله موافق اولملری شايان تعجب اولوردی. حال بوكه اوحكملر حقيقةً الك يوكسك غايهٔ خياله توافق ايليور . تاريخ ، انسانيتی افساد واضلال ايتمك شويله دورسون ، انسانيته غايهٔ خيالی زوائددن بالتجريد اظهار ايلك ايچون اقتضا ايدن وسائط و وسائلی احضار ايتدی. تاريخ حقنده عامه‌نك بر فكری ، عمومك بر موافقتی واردر وبو فكر عامه بو موافقت عموميه‌ده اخلاقيدر . « سوقراط » اذا وظلمه دوچار اولمش حكيمك مثاليدر. « سنت بارته‌له‌می » قتل عامنی وجدان بشريت تقبيح ايتمكده‌در . وجدان عمومينك بو حكملرينی هيچبر صابانلر اذهان ضاله ، طبايع مفسده اربابيدر . شبهه يوقدركه تاريخ بر مكتب اخلاق دكلدر . بر مكتب اخلاق اوله‌ماز ، هم‌ده اولماملیدر . اكر فضيلت دائما نائل مكافات ، اكر جنايت دائما دوچار مجازات اوليدی دنياده نه فضيلت قاليردی، نه جنايت قاليردی ؛ اورته‌ده مكملاً تصور و حساب ايدلمش افعال ومنافعدن باشقه برشی بولنمزدی. تاريخ بر مكتب اخلاق دكلدر. فقط بر دارالاستحضار اخلاقدر . انسانلر ، تاريخده غدر واعتسافی فسق وسفاهتی ، جبائت ودنائتی ، اثار ظلم و استبدادی متفقاً تقبيح ايديورلرسه وجدان انسانيتی تهذيب ايدن تاريخ ايله هيئت اجتماعيه اخلاق سيئه درسلری ويرمديكی ايچون تقبيح ايديورلر . تاريخ ، بهيمی واعتسافكار اولان قوتك ضعيف معصومه تغلبندن باشقه بر منظره

ارائه ايتمديكی دوغرو دكلدر . تاريخده ضعيفك ، اونی پامال مظالم ايتمك ايستين اقويايه قارشی مقاومت ايلك ايچون ، حس عدالتدن ، حس وطن پروريدن، حب حريتدن اقتباس قوت ايلديكی‌ده كورولور. بر فئهٔ قليله‌دن عبارت اولان يونان قديم ، حدود واهاليسنه پايان اولميان ايران قديمی مغلوب ايتدی . اسويچره كبی كوچوك بر مملكت ، بويوك وقوی اووستريادن استقلال وحريتنی استرداد ايلدی . هولاندا ثروت وقوتيله مغرور اولان اسپانيايه ميدان اوقودی. انكليز « پوريتن » لری نهايت « استووارت » لری دوه‌يرديلر . « ژان دارق » اسير و احراق ايدلدی . فقط فرانسه اونك سايه‌سنده اجانب مستوليه‌يی وطندن طرد وتبعيد ايلدی . وقايع منفرداً تدقيق ايديله‌جك اولورسه اكثريا ظالمك مظفر، رذيلتك ، سيئه‌نك مجازاتدن مصون ، فضيلتك، عصمتك مغدور اولديغی كورولور . فقط تاريخ هيئت عموميه‌سيله . وقايع كافهٔ نتايجيله تتبع ايديلنجه تاريخك خلاف اخلاق اولمقدن بعيد اولان درسلر اعطا ايتديكی مشاهده اولونور. بر مقصد علوينك حصولنه وقف نفس ايده‌رك بوتون ثروت و اموال حياتی فدا . منفعت ذاتيه‌يی استحقار ايدن ، طريق ثبات و متانتدن — هردرلو مهالكه رغماً — انحراف ايتمين مظلوملرك ، ستمديده‌لرك سركذشت الام واضطرابی‌ده تاريخدن معدود دكلميدر ، بر درس عبرتی حاوی دكلميدر ؟ « سوقراط » ك موت قهرمانانه‌سی ، سويلديكی سوزلرك ، نشر ايتديكی حقيقتلرك كافه‌سندن دها مؤثر ، دها بليغ بر موعظه تشكيل ايتمزمی ؟ شهدای مظلومينك اراقه ايديلان هر قطرهٔ خونی هرزمان بر تخم ولود اولمديمی ؟ قوم يهودك ، بتون ازمنهٔ متوسطه‌نك اعصار مديده‌سی ظرفنده ، چكديكی اذا و جفايه اوغراديغی قتل عاملره ، حقارتلره رغماً مليتنه ، مذهبنه

صادق قالەرق يالكز حريتە دكل ، نفوذ واقتدارەدە نائل اولديغنى مشاهدە ايدن — ظلم وتضييق التندە ازيلانلرك قيام وعصيان مظفرانەسندن دها بليغ — بر درس عبرت قارشيسندە بولونمزمى ؟ چونكە بورادە كسب قدرت ايلەيەرك عصيان ايدن ضعيف دكل ، توكل وتسليميتلە نهايت شدت وقوتەدە احراز غلبە ايلين ضعيف تماشا ايديليور . « تولستوى » ك ، او بويوك روس متفكرينك تأسيس ايتديكى قانون اخلاقك، شرە ، ظلمە عدم مقاومت قاعدەسنك تحقق ايلديكى، ظفرياب اولديغى كورولويور .

ايتاليا حريتنى ، وحدت مليەسنى ، بيك سكزيوز اون بشدن بيك سكزيوز اللى يە قدر بو اوغوردە فداى جان ايتمش اولان عسكرلرينە ، رجال سياسيەسنە مديون دكلميدر . حقيقتك ، عدالتك مغلوبيت موقتە- سندەدە بر طاقم علوى درسلر مندمجدر . تاريخدە جنايتك موفقيت موقتەسنە عدالتك غلبۀ مؤبدەسى متماديا مشهوداولويور . سلسلۀ حكمداران ايلە اعاظم روى زمينك تراجم احوالى تدقيق ايدلديكى زمان بونلرك ايچندە انسانلرك حس حيرت واحترامنى جلبە موفق اولانلر ، كندى هوساتى ممنون ايتمكە چالشمش اولانلر دكل ، بويوك بر فكرە ، عامەنك نفع وخيرينە خدمت ايتمش بولونانلر اولديغى كورلمزمى؟ بر « ناپوليون »ك دهاسى بيلە اونى اخلافك تنقيدات شديدەسندن قورتارەميور ؛ اكر « ناپوليون » بوكون بيلە بويوكلكنى محافظە ايديورسە ، شان و شرف عسكريسيلە دكل ، اثار مدنيەسيلە محافظە ايدييور . پولونيا دولتى امحا ايدلدى ، فقط اونك جلادلرى حالا تقبيح ايديليور ، بونكلە برابر پولونيانك بادئ فلاكتى اولمش اولان متعصب زادكانك — كويلولرى ازن ، فرق مخالفەيى تضييق ايدن ، مملكتدە دائمى بر آنارشى حصولە

كتيرن — ادارۀ سيئەسىدە انظار دقت وعبرتە عرض اولونيور . قوتك غليات وموفقياتى بيلە بزە اتحادك ، انتظام اجتماعينك ، قوتك خادم حق وعدالت اولمسنك وجوبنى اثبات ايدر . بو نرلرە قارشى تجويز ايتديكى ظلمدن دولايى انكلترەنك اتياً دوچار اولەجغى ضررلرى شيمديدن كيم خبر ويرە بيلير ؛ اوظلمك مضرتنى ، انكلترە شيمدى بيلە ، نفوذ معنويەسنى قسماً غائب ايتمش اولمغلە كورويور ؛ احتمال كە يارين تجارى وسياسى اقتدارينك برقسمنى غائب ايتمك صورتيلەدە كورەجك . دينيلە بيليركە : « اخلاق پرور اولان انساندر ، تاريخ دكلدر ؛ « چونكە انسان ، تاريخى محاكمە ايدييور ، تاريخ ، انسانە تعليم اخلاق ايتميور » . بركرە دوشونولسون ؛ اخلاق بشر مكتب تاريخدە دكلدە هانكى مكتبدە واصل مرتبۀ كمال اولمشدر . « شيللر » حقليدر : « تاريخ جهان ، محكمۀ جهاندر » . اصل مهم اولان نقطە ايسە بو محكمەنك اعطا ايتديكى حكملرى اوقويوب آكلامقدەدر .

فلسفهٔ تاریخ

تاریخك مزیتی هیچ بر شیئه خادم اولماممقدر .

« فوستل دو قولانژ » .

١

موضوع تاریخ و تاریخ

موضوع تاریخ ایله تاریخی بربرینه قاریشدرمق همان عمومیت اوزره تعامل حکمنی اکتساب ایتمشدر ؛ اتحاثات آتیه‌ده بو خطادن شدتله توقی ایدیله‌جکدر . مورخلرك اکثریسی ، حتی الك عظیم القدر اولانلری مادهٔ اختصاصلرینه دائر تفلسف ایتدکلری زمان موضوع تمهیدات ایله تمهیداتی یکدیکریله تخلیط ایتمك خطاسندن قورتوله‌مامشلردر . اونلرك بو بابده ، بلا رویة ، اعطا ایتدکلری حکم سطحی کورونج اولمق مرتبه‌سنه قدر واریر . مورخ اهمیت ذاتیه‌سنی متعاظمانه حس و تقدیر ایله اعلان ایدر : « موضوع تاریخ ، کینونت عمومیه‌نك اوقسمیدرکه اونی دنعنات حفظ و ادامه ایلر و تاریخده تعریف و تصویر ایدر . » عدیم النظیر بر اهمیت و عظمتی حائز اولدیغنه معتقد اولان بر کاتبك ـ متعارفهٔ انفه ایله اوندن دها از نخوت پرستانه اولمیان ـ شو سوزی :

[١] (هرنه‌که وثائق رسمیه‌ده مسطور دکلدر ، دنیاده موجود

---

[١] « فردیناند ارارد » المان فلاسفهٔ مورخیننددر . فرانسز متفکرلرندن پ . لاقومب ، بر علم اولمق اعتباریله تاریخ ، عنوانلی اثرنده موضوع تاریخی شو تعریف محدود ایله تعریف ایدییور : « اسلافمزك علم و وقوفمز داخلنده اولمق شرطیله یاپمش اولدقلری شیلرك کافه‌سی موضوع تاریخی تشکیل ایدر . »

دكلدر .) اراسنده نه فرق مشاهده ایدییورسکز ؟ قدما دها زیاده حسن ادراك صاحبی ایدیلر ؛ اونلر ، . [١] « آغا ممنون » دن اولده برچوق قهرمانلر یشامش اولدیغنی اعتراف ایدرلردی ؛ ولوكه او قهرمانلر ، شان وشهرتلرینی احیا وتأبید ایله‌یه‌جك شاعر قدسی كلام ظهور ایتمدیكندن یاد نامرلیه اشك افشان اوله‌جق برنفس رحیمه مصادف اولمقسزین لحاف لیلهٔ ابدیتده متواری، مجهول قالمش اولسونلر.

ایشته سعدی‌ده بوفكره تبعاً كلستانده :

بس نامور بزیر زمین دفن كرده‌اند . كزهستیش بروی زمین بر نشان نماند (نیجه نامور قهرمانلر زیر زمینده غنوده اولمش ، حال بوكه روی زمینده اونلرك وارلقلرندن اثر بیله قالمامش .) دییور . اخلافنه نسبتله اوقدر مستكبر اولمیان « شیللر » [٢] ، اونلرك كبریا وعظمتنه بیكانه‌در . (موضوع تاریخ عمومی نه‌در ؟ موضوع تاریخ عمومی نه مقصدله تتبع ایدیلیر ؟) عنوانلی اثرنده موضوع تاریخ بالخاصه مورخك تحكیه ایتدیكی شی اولدیغنی ادعا ایتمكه قدر كیتمیور . شو سوزلری یازمقله اكتفا ایدییور :

(تاریخ عمومی یازمق ایستین مورخ ، موضوع تاریخ عمومی‌یی تشكیل ایدن وقایعك مجموع تامندن جهانك شكل حاضریله برحیات انسال متعاصره‌نك احوال اجتماعیه‌سی اوزرنده اساسلی وسهولتله قابل ادراك بر تأثیر اجرا ایلین اقسامنی ترجیح وانتخاب ایتمكی كافی عد ایلر .)

---

[١] یونان قدیم شاعرلرندن مشهور هومیروسك ایلیاد و اودیسه عنوانلی منظوم اثرلرنده‌كی اشخاصدن بری .

[٢] المانیانك مشهور شاعرلرندندر تاریخ ایله‌ده اشتغال ایتمشدر.

موضوع تاریخی بومنوال اوزره تخصیص وتقیید ایتمكی «شیللر» ك فیلسوف « قانت » [١] دن اقتباس ایتمش اولدیغی وهلهٔ اولاده‌عیاناً ثابت اولویور. فقط مطالعات وتدقیقات براز تعمیق ایدیلنجه بوتصور وتلقینك‌ده نه قدر كیفی اولدیغی منكشف اولور . « شیللر » بالذات تسلیم ایدییوركه : « مدید بر سلسلهٔ وقایع ، ازمنهٔ حاضره‌دن تا انسانیتك ادوار ابتدائیه‌سنه قدر ممتد اولویور واوو وقایعدن بعضلری دیكر بعضلرینه كوره اسباب وآثارك یكدیكری اوزرنده اجرا ایتدیكی حكم وتأثیری اجرا ایله‌یور . » اما انعكاساتی ابعد ازمانه وارنجه‌یه قدر تكاملات آتیه‌نك كافه‌سنده كندینی احساس ایتدیرن اسباب لاتحصا اراسنده ناچار دائما كیفی اوله‌جق برانتخابه تشبث ایده‌جك قدر جرأت كیمده بولونه‌بیلیر؟ بوندن باشقه نیچون منحصراً جهانك شكل حاضری ، انسال متعاصره‌نك احوال اجتماعیه‌سی اوزره سهل الادراك بر تأثیر اجرا ایدن وقایع انتخاب ایدلملی ؟ سهل الادراك اولمیوبده صعب الادراك اولان بر تأثیرك اهمیتی عجبا دها ازمی اولور ؟ سطحی بر نظر تتبع هر حادثهٔ بشریه‌ده بر طاقم اسباب ظاهره كشف ایتدیكنه قانع اولوركه بونلر همان هیچ بر زمان اسباب حقیقیه‌دن معدود اوله‌مازلر . [٢] وقایعی تعیین وتقدیر ایدن قوتلر اكثریا درین بر صورتده كیزلی اولان قوتلردر ؛ قوای مذكوره‌یی كشف وایضاح ایتمك ایچون حدید برذكا ، تحریات طاقتفرسا ایستر .

---

[١] المان فیلسوفلرندندر . « قریتیسیزم » اصول فلسفیه‌سنك واضعیدر .

[٢] تمهیداتمك رشتهٔ انسجامنی قطع ایتمامك ایچون بوراده بعض وقایعی مثال اوله‌رق ایراد ایله‌یه‌جكم : روایات ملیه‌یه كوره شمالی

شكل حاضر جهان اوزرنده سهل الادراك بر تأثیر اجرا ایدن وقایعه حصر نظر ایدیله‌جك اولورسه (اوژه‌ن ایسقریب) ك (بربارداق صو) عنوانلی تیاتروسنده‌كی تصورات وتلقیات تاریخیه‌سنه پك زیاده تقرب ایدلمش اولور ؛ (بلز پاسقال) ایله برابر « قله‌ئوپاترا » نك شكل انفی طرز اخرده اولیدی تاریخ عالمك باشقه بر مجرا تعقیب ایتمش اوله‌جغی ادعا اولنور .

امریقاده استحصال استقلال ایچون وقوعه كان حركت اختلالیه ١٧٧٣ سنهٔ میلادیه‌سنك اون التنجی كانون اولنده چای حموله‌لی بر كمینك (بوستون) لیماننده دوچار تعرض اولمسیله باشلامش وحركت مذكوره انكلیزلرك پوله وكمرك تعرفه‌لرینه‌دائر وضع ایتدكاری قانونك بر نتیجه‌سی اولمشدر .

مورخ « ادوارد لابولای » حكومات متحده‌نك تاریخ سیاسیسی عنوانلی اثرنده حركت افتراقیه‌یی انكلیزلرك استعمار ممالكه باشلادقلری زمانلره مصادف اولمق اوزره كوستریبور .

« ژورژبا نقروفت » : حكومات متحده تاریخی . بو مورخده عین نظریه‌یی قبول ایدییور ، فقط حركت اختلالیهٔ استقلالیه‌نك مبدأنی اولمق اوزره ١٧٤٨ سنهٔ میلادیه‌سنی تعیین ایله‌یور . چای حموله‌سنه وقوعبولان تعرضی مهم عد ایتمیوب اثرینك تا التنجی جلدنده یازییور . شمالی امریقانك اك ییكی مورخی اولان « ماری . آ . م . مارقس » : انكلتره وامریقا عنوانلی تاریخنده حركت استقلالیه‌نك مبدأنی ١٧٦٣ تاریخ میلادیسنه حصر ایده‌رك حركتك مبنی انكلیز فرق سیاسیه‌سنك نزاعات داخلیه‌سنده تحری ایدر وبو بابده یوروتدیكی محاكمه‌یی شو صورتله اجمال ایلر : « امریقا تاریخی انكلیز محافظه‌كار فرقهٔ سیاسیه‌سنك

منافعمزی اساساً بلكه منحصراً تهییج وتحریك ایدن وقایع ، جهانك شكل حاضرینه ، انسال متعاصره‌نك احوال اجتماعیه‌سنه نسبتی اولان وقایع اولدیغی ریب وترددن منزهدر . فقط بویله بر بینه‌یی التزام ایتمكله بوتون تصورات تاریخیه نه قدربی‌قرار ومشوش كورونور! حال بویله اولونجه انسال سابقه‌یه كوره موضوع تاریخدن معدود اولان شیلر بزم ایچون موضوع تاریخدن معدود اوله‌میه‌جغی كبی بزه نسبتله موضوع تاریخدن عد اولونان شیلرده یارینكی انسال ایچون موضوع تاریخدن عد اولونه‌مز ؛ هندولرله ژاپونلرك موضوع تاریخ عدایتدكاری شیلری اوروپالیلرله امریقالیلر موضوع تاریخ عد ایتمزلر وبالعكس اوروپالیلرله امریقالیلرك موضوع تاریخ عد ایلدكاری شیلری هندولرله ژاپونلر موضوع تاریخ عد ایلمزلر . بناءً علیه موضوع تاریخ ازمنه

اجرا ایتدیكی بر عكس عملك تاریخیدر ه». « وولف غانغ مازیل » عصر حاضرك اك بویوك ، اك مهم وقعه‌سی اولان فرانسه اختلال كبیری ، دعوت واجتماعی پك زیاده ارزو ایدیلان صنوف عمومیهٔ ملیه مجلسنك اون التنجی لوئی طرفندن كشاد اولندیغی كون باشلامشدر ، دییور . دیكر جهتدن « لوئی بلانق » : فرانسه اختلالی تاریخی نامنده‌كی اثرینك مقدمه‌سنده شو سطرلری یازییور : وقایع تاریخ ایچون نه ابتدا نه انتها متصوردر . احوال عمومیهٔ جهانی تشكیل ایدن وقایع اوقدر مشوشدر ، یكدیكرینه اوقدرمظلم روابط نسبیه ایله مربوطدركه امنیت واطمئنان ایله مبدأ عد اولنه‌جق یاخود حد منتها اتخاذایدیله‌جك بر وقعه بولمق امكان خارجنده‌در . او حالده فرانسه اختلالنك مبدأ حقیقیسی ناصل تعیین ایدیلیر . . . ؟ لوئی بلانق اختلالك اسباب

وامكنه‌يه كوره متحول اولور . موضوع تاريخك عمومى بر اهميت ايقاظ وجلب ايدن ابواب وفصولى ـ ابلك شفقك آن‌حلوانده رفت وروب ايدلمك اوزره ـ زمانك مودا‌سى طرفندن بوكون صحنۀ جهانه نشر ايديلان رومانلر كبى يارين كهنه‌وهرم ديده عداولنور. تاريخ‌ماضينك قرا كلقلزى ايچنده ، بر فنار طاشيان آدم كبى يورور ؛ خفيف بر دائرۀ مضيئه ، كنديسيله برابر تبديل مقام ايدن بردائرۀ مضيۀ تاريخى احاطه ايدر ؛ او ، مشى وحركتده دوام ايتدكجه دون تنوير ايتديكى يرلرى بوكون ظلمت ايچنده براقير ؛ او ، سبيلنى تعقيب ايلدكجه بوكون روشنى بخش اولديغى شى يارين ستار ظلام آلتنده مدفون اولور .

موضوع تاريخك انتخابنى . تحديدينى ، طرز تأليفنى تعيين وتقدير ايدن مورخك كيف وذوقيدر ـ ياخود ديه‌لم كه ـ ذاتيدر . مادامكه ارباب اختصاص اولان مورخلرك سرد ايلدكلرى تعريفه كوره موضوع تاريخ ، اصل تاريخدر ، بوحكمدن ، موافق منطق اولديغى قدر مضحك

ظهورينى تحرى ايتمك ايچون « تاژان هوس » ك زماننه قدر رجعت ايليور ومانزيل ك مبدأ اختلال عد ايلديكى صنوف عموميۀ مليه مجلسنك كشادندن فقط ايكنجى جلدده بحث ايله‌يور . فرانسز محررلرى ١٨٧٠ محاربه‌سنك سببنى پروسيا قرالى كيليوم ك ، قونت « به‌نه ده‌تى » ايله وقوعبولان بر ملاقاتنى حاكى اوله‌رق ، چكديكى تلغرافنامه‌يى پرنس بيسمارقك تحريف ايتمش اولمسنده ارامق لازمكله‌جكنى بحث وتحقيق قبول ايتميه‌جك صورتده تعيين ايتمش بر حقيقت عد ايله‌يورلر . صوك امريقا ـ اسپانيا محاربه‌سى هاوانا كورفزنده « مه‌دون » اسمنده‌كى سفينه‌نك اشتعال ايتمسى اوزرينه باشلاديغنى سويليورلر ، عجبا بو وقوعات مهمه ذكر ايديلان اسبابك تأثيريله‌مى حصوله كلدى . . . ؟

عد اولنه‌جق ، شو نتيجه‌يه واصل اولورز : نفس الامرده مورخدركه وقايع تاريخى حصوله كتيرر ؛ وقايع تاريخى حصوله كتيرن اعاظم بشر دكل ، ملتلرده دكل ، مورخدر !

اوحالده مورخ نه‌بيوك بر آدمدر ! آذانه صمم ايراث ايده‌جك قدر ولوله انداز اولان دستكاه زمانده چاليشانلرك اهميتى يوق ؛ برنجى وظيفه ، وظيفۀ اساسيه اونلرك ارقه‌لرنده قائم اولوبده حركات وسكناتنه از چوق امعان ايله نكاه ايدن ومساعى واقداماتنه دائر كنديسيچون ازچوق صحيح بعض مضبوطات جمع وتلفيق ايله‌ين ادمك وظيفه‌سيدر . بناءً عليه اشهاد ذوى الاداك موجود اولسون اولمسين ، وقايع برروايت ايله ، برتفسير وتأويل ايله قيد وتثبيت ايدلسين ايدلمسين ، موضوع تاريخ بعض قوانينك تحت تأثيرنده تمادى ايدن برحادثۀ ماديه‌اولمق منزله‌سندن ساقط اولور ؛ او آندن اعتباراً موضوع تاريخ ، كنديسنه تبليغ ايديلان مواد ايچندن منافع مخصوصه‌سنك ، حب ونفرتنك ، تمايلات وهوساتنك انسياقاتنه كوره انتخابات اجرا ايدن ومواد منتخبه‌يى ادراك ذاتيسنه تبعاً جمع وتلفيق . قابليت صنعتكارانه‌سنه كوده تنظيم وتأليف ايلين ، بر ذهن معينك محصولندن باشقه برشى اوله‌مز ؛ حاصل كلام موضوع تاريخ ارتق موجوديت ماديه‌دن تجرد ايله منحصراً برامر معنوى حكمنى آلير .

خصوصات آنفه‌يه ابتداءً دركه « رانكه » [١] بزه وقايعى حقيقت محضه‌لرى وجه ايله كوسترمك ايچون كندى « بنلك » نى ارادن حذف ايده‌بيلمك ايستديكنى سويله‌يور . بوامنيه‌يه قارشى « ژورژ سيمل » [٢] شو مطالعۀ محققه‌ده بولونيور : « رانكه » وقايعى نفس الامرده اولدقلرى

[١] آلمان مورخلرندندر .
[٢] فلسفۀ تاريخ مسئله‌سى

كی مشاهده ایتمك ایچون كندی « بنالك » نی خذف ایده‌بیلمك املنی اظهار ایدییور ؛ فقط بواملك تحقق اونك تعیین واتخاذ ایتدیكی مقصدك خلافی برنتیجه‌خصوله كتیریر. رانكه‌نك بنلكی محذوف اولنجه كندیسنده (بن) لك غیری اولان شیلری ، یعنی افاقی ؛ اكلایه‌جق هیچ برشی قالماز . » بومطالعه‌یه بنده‌شوفكری تزئیب ایدییورم : بالخاصه انسانلره واونلرك افعاله عطف ایتدیكمز اهمیتدر‌كه شئونات ماضیهٔ تاریخیه‌یی تكرار احیا ایتمكه بزی سوق ایدییور . كندیمزده‌كی (بن) ی خذف ایله‌یه‌جك اولورسه‌ق اواهمیتی حس وتقدیر ایده‌جك الیمزده هیچ بر واسطه قالمامش اولور . هرتحكیهٔ تاریخیه‌ده حاكم اولان مورخك «بنالك»یدر ، رانكه‌نك (بنلك) ی حاكم اولدیغی كبی دیكر مورخلرك كافه‌سنككیده حاكمدر . ایشته او « بنلك » دركه مورخده تكلم ایدر ، مورخدن فوران ایلر ، افكار وحسیاتنی قارئه كرهاً قبول ایتدیرمكه چالیشیر . بوراده قدمانك حكم وثوق پرورندن استعانه ایتمكه بركره دها احتیاج مس ایدییور :

قدمایه كوره موضوع تاریخ برعلم اولمیوب برصنعت اولدیغنده قطعیاً شك وتردد موجود دكلدی . قدما موضوع تاریخده حقایق دكل ، محاسن تحری ایدرلردی واثار تاریخیه‌یه برقیمت بدیعیه‌دن باشقه برقیمت عطف وتقدیر ایتمزلردی . « هه‌رودوت » ایله ابتدا ایدن مبادیسنده موضوع تاریخ آنجق برقصه پردازملعبه‌سندن عبارتدی . داستان منظوم ایله ارالرنده‌كی فرق اونك نثراً یازلمش اولمسیله قائمدی . [١] موضوع تاریخ

[١] اریسطو : شعر عنوانلی اثرنده : شعر تاریخدن دها مفید ، دها فلسفیدر دییور .

ته‌ئه‌دور موه‌سین «روما تاریخی عنوانلی تألیفنده شعرك‌ده ، تاریخك‌ده

ـ علم منزله‌سنه ارتقا ایتمك خصوصنده‌كی مدعیاتنه ، علی‌الخصوص بر شاهد حقیقت ، برمصدق حقیقت اولمق ایچون صرف ایتدیكی خالصانه

مادر مشترك كی مخیله اولدیغنی بیان ایده‌رك بوایكی فعالیت ذهنیه‌نك بیننده‌كی قرابت صمیمیه‌یی بیان ایدییور . مشاغل تاریخیه‌نك مشاغل علمیه‌دن معدود اولدیغنه كندینی ودیكرلرینی اقناع ایتمكه پك زیاده چالشمش صاحب اختصاص بر مورخدن صدور ایدن بو اعتراف ، معنیداردر . ذاتاً اعتراف مذكور ، بین‌المورخین ذكر وتكرار ایدیله‌ایدیله ، مسلمات مشهوره صیره‌سنه كچمشدر . مثلا بوفكره تبعاًدركه دها یقینده آ. ف. پوللاردن : تاریخ عصرده‌كی عوامل ، نامنده‌كی اثرنده : « مخیله‌یی ، تاریخ تتبع وتدریس ایدنلرك كافه‌سی ایچون الزم اولان خواص ایچنده برنجی مرتبه‌یه اصعار ایتدیكمدن طولایی اعتذار ایتمه‌یه‌جكم . . . . . مخیله تعبیری هم وقعه‌یی ، همده علی‌الاطلاق ایجاد واختراعی احتوا ایدر وانسانك كورمدیكی شیئی ذهننده احضار وتشخیص ایتمسی معناسنی افاده ایلر . . »

آ . واشرو ، علم وجدان : قدیم رومانك مبادئ تاریخیه‌سنه دائر رومالی مشهور خطیب تاریخ شناس « تیت ـ لیو » طرفندن یازیلان روایات اساطیریه ، ایلیاد طرزنده برشعر حقیقی اولمق ایچون ، یونان قدیمك دهاسندن ، لهجه‌سندن ، لطف آهنك لساننددن باشقه برشیئه عرض احتیاج ایتمز .

« كینت ـ كورس » تألیف ایتدیكی اسكندر كبیر تاریخنی خطیبانه ومزین برنثر ایله یازلمش داستان حالنه قویمق ایستدی .

عهد قدیمده تاریخ ، دائما درام وداستان طرزنده یازیلیر وتوكنمك بیلمز برمنبع ذوق وتأثر اولور .

واكثريا كافتله اهتمامكارانه مساعی‌یه رغماً ـ بوكون بیله رومانك منسوب اولدیغی عین اصله منسوبدر .

مورخ ایله حكایه نویس یكدیكرندن انجق شو خصوصده افتراق ایدرلر : برنجیسنك حائز اولدیغی حریت اختراعی ، بحث وتذكردن بری وعمومیتله معلوم برحكم ایله مقید اولان وقایع تحدید ایلر ؛ چونكه اكثریتك تأسس ایتمش عد ایلدیكی شیئه قارشی مورخ كیفی اوله‌رق مقاومت ومخالفته مقتدر دكلدر .

لكن مورخك كیف وهوسنك تجاوز ایده‌میه‌جكی اشارات ممنوعیتی تشكیل ایدن نا قابل اعترض وثائق موجود اولمیان زمینلرك كافه‌سنده عنان مخیله‌یی ارخا ایتمكه هیچ برشی مانع اولماز . تاریخ شذوذاً سادكی ومخالصتله یازیلیر . قاعدهٔ عمومیه‌یه كوره تاریخك احكام و نتایجی اولجه مكملا تفكر وترتیب ایدلمش شیلردر بر مسلكی ترویجاً بوتون تاریخلر برمقصدی یازلمش برر روماندر دینیلسه مبالغه ایدلمامش اولور .

بر علم تاریخدن بحث ایتمك، قیمتی كیفی اوله‌رق تبدیل ایدیله‌میه‌جك بر تعبیر ایله سوء استعمال ایدرجه‌سنه اویناملقدر . الك زیاده اخص ویكتا اصح معناسی اعتباریله علم ، حادثاتی یكدیكرینه ربط ایدن مؤثرات واثارك مناسباتنی و طبیعتك — افادهٔ خارجیه‌سی اولان — قوانین عمومیه‌سنی بیلمكدن باشقه برشی دكلدر . [١]

شبهه‌سز دها واسع بر معنا قصد ایله‌یه‌رك علوم معرفه‌دنده بحث ایدییورلر . علوم مذكوره حادثات حسیه‌یی ، ارالرنده كی رابطهٔ عقلیه معلوم اولماق حسبیله ، صحت تامهٔ ممكنه دائره‌سنده تعیین وتقدیر ایتمكله

[١] نه واشرو : علم و وجدان : عهد قدیم محررلرینك تصور ایتدكاری تاریخ بر اثر علمی اولمقدن زیاده بر اثر ادبی واخلاقیدر.

واحتمال كه دها زیاده سهولتله ادراك واجمال ایتمك ایچون حادثات مذكوره‌یی شباهت ظاهره‌لرینه كوره جمع وتصنیف ایله‌مكله اكتفا ایدر .

مع مافیه بعض مؤلفلر ، مثلا هربرت اسپنسر بر طاقم تجربی وقایع بسیطه‌نك بو منوال اوزره تسجیل وتصنیفنه علم تعبیر اتمكی شایان قبول عد ایتمیوب تنقید ایله‌یور .

موضوع تاریخ بر علم مثبت دكلدر . بیهوده‌در كه فلسفهٔ تاریخ بین الحادثات موجود اولان روابط اسبابی تقدیره ، وقایع تاریخیه‌نك حدوث وجریاننی اداره ایدن قوانینی كشف وتأسیسه سعی ایدر ؛ بیهوده‌دركه فلسفهٔ تاریخ بعضاً بوبابده احراز موفقیت ایله‌دیكنه اعتقاد ایدلدیكی ادعاسنده بولونور. فلسفهٔ تاریخك مزاحم سهریه‌یه اقتحام ایله ترتیب ایتدیكی نظریه‌لر ، الك كوچوك بر دلیل ایراد ایتمكسزین بر حكم جازمله تبلیغ ایله‌دیكی تصدیقلر مواجههٔ تنقیدده محروم ثبوت ومحكوم سقوط اولور .

موضوع تاریخ بر علم معرفده دكلدر . فی الحقیقه موضوع تاریخك مستوعب اولدیغی زمین ، تدقیق بلا واسطه‌دن ، تفحص و تجربه‌دن ابدیاً متباعد اولان ، حادثات ماضیه زمینیدر. ایشته بو حادثات ماضیه‌یی ترك ایتدكاری ایزلرله ، وثیقه‌لرله ، هردرلو شهادات بشریه ایله دركه مورخ حائز اولدیغی كشف ماضی ، تفسیر وتأویل ، استنتاج احكام ، تجدیداً انشا واحیا ، مواهب معنویه‌سنی استعمال ایده‌رك تكرار تشكیل ایدر ، ، تجسم ابتدیرر . [١]

[١] بوندن دولاییدركه وقوعات تاریخیه حقیقته مطابق اولدقلری بالاتفاق قبول ایدیلان عنعنات وتحریاتك نتایج محصله‌سندن باشقه برشی دكلدر . ویلهلم فون هومبولد .

روایات تاریخیه‌نك كذب الود اولدیغنی اساس موضوعه تعلق اولمیان بر اعتراض ثانوی اولمق اوزره ذكر ایدییورم . موضوع تاریخ وقایعی حقیقةً جریان ایتمش اولدقلری وجه ایله ضبط وتثبیت ایتمكه قطعیاً موفق اوله‌مامشدر . رأی العین مشاهده ایتمش شهود مختلفه‌نك نقول وروایاته ابتنا ایده‌رك هر نه اولورسه اولسون بر وقعهٔ عادیه‌نك ، رد وجرحی غیر قابل ، بر صورت ثابته‌سنی تصویر ایتمكده‌كی عدم امكانی بزه اثبات ایله‌ین ودفعات عدیده ایله ملال آورانه تكرار ایدلمش اولان خاطرات وحكایاتی بركره دها تكریر وتذكیر ایتمك امر لاطائلدر .

وارستهٔ اشتباهدركه ترقیات علمیه وفنیه بزه اولدقجه قریب بر عهد مستقبلده دها زیاده تكمل ایتمش ثبت وقید وقوعات اصوللری احداث وتطبیق ایدیله‌جكنی تخیل ایتمكه مساعده بخش اولویور . بلكه فونوغراف ایله آنی فوطوغرافك كثیر ومثمر بر صورتده استعمالی هیچ بر درلو تضاد وتناقضه میدان ویرمیه‌جك بر صحت ومادیتله ، حواس ومشاعریمز ایچون حادثاتك قابل توصل اولان جهتلرینی اخذ و ضبط ایلمكه امكان وقدرت اعطا ایده‌جكدر .

لكن احتمالات انفه‌نك حصولی تقدیرنده دخی بر فائدهٔ عظما استحصال ایدلمش اولماز . موضوع تاریخك امور محسوسه ایله متعین وثابت اولان پارچه‌لری اهمیت و كمیت اعتباریله الك اقل اولانلریدر ؛ اهم واكثر اولان اقسامی ایسه انسانلرك روح وذهننده تكون وجریان ایدن ودوغرودن دوغرویه تفحصاتمزه قطعیاً منقاد اولمیان قسملریدر .

« مأثوره‌ن بره‌كر » مورخه شو سعی ، شو وظیفه‌یی تخصیص ایدییور : اشخاص فعاله‌نك حالات روحیه‌سنی تتبع ایدوب ، افعال ومقاصدینه حاكم اولان اسباب محركه‌یی بالتحری میدان وضوح وعلانیته

قویمق . مورخ بو وظیفه‌یی درعهده ایده بیلیر اما صرف ایده‌جكی مساعی حقیقةً بر نتیجهٔ صائبه‌یه منجر اوله‌جغنه دائر الیمزده بر ضمان قوی وارمیدر ؟ انجیل دییوركه : انسانلرك قلوب واصلانی تحری وتدقیق ایتمك اللهه مخصوص بر امتیازدر . قدمای حكما كندینی بیل تنبیهیله بزی ارشاد ؛ همده بویله بر عزمك ؛ مستحیل اولمسه‌ده ، نه‌قدر مشكل اوله‌جغنی ارائه واثبات ایدییورلر . باطنمزه توجیه ایتدیكمز كندی نظر تدقیقمز قارشیسنده اسرار شخصیتمز پك چوق نقطه‌لرده مستور ومجهول قاله‌جق اولورسه بر نظر تدقیق اجنبی‌یه كوره او اسرار شخصیت بطریق الاولویه ناقابل نفوذ اولور . خواص وقوانك انقسام وتغایری اعتباریله مرتبهٔ قصوایه واصل اولمش اولان موجودات بشریه‌نك حیات عقلیه‌سندن دها مركب ومشوش نه اوله بیلیر ؟ او حالده حیات عقلیه‌نك بو مركبیت ومشوشیتنی پك جزئی سزمش اولانكی متحری واردركه مفكرات بشریه‌نك تعقیب ایتدیكی سبل مجهوله‌یی كشف ایتمك . انسانلرك ـ بوتون حیاتلرینك ، میللرینك ، نفرتلرینك مجموع تجاربندن حصوله كلمش لحقیات[°] مثابه‌سنده اولان ـ طبیعتلرینك ، مزاجلرینك ، مافوق الوجدانلرینك ، تحت زمین مظلمنده ریشه‌لری التفاف ایتمش ، جذوز عمیقهٔ افعالنی یكدیكرندن تفریق وتجرید ایله‌مك ادعاسنه اجتسار ایدر .

مورخك مادی ، یعنی كندیسنك غیری اولان اشخاصك حالات روحیه‌سنه تعلق ایدن بر علم احوال روح ایله اشتغال ایتمسی اقتضا ایلر . [١]

[°] لحقیات = میاه انهارك سوروكلیوب كتیردیكی منبت چامور .

[١] علم احوال روحی ایكی‌یه تقسیم ایه‌وب برینه علم احوال روح مادی دیرلركه نفس متكلمك غیری اولان اشخاصك حالات روحیه‌سنه تعلق ایدر ؛ دیكرینه علم احوال روح نفسی عنوانی ویررلركه نفس متكلمك حالات روحیه‌سه تعلق ایلر .

فقط بويله برعلم احوال روح بوكون حالا علم شكلنده تدوين ايدلمامشدر. بوءِ اديده سرد اولنان مطالعه‌لر احتماليات وتظنياتدن عبارتدر؛ مثلا: رومانلرله درامل‌رده اجرا ايديلان تتبعات طبايع كبى، نتايجى واضح ومقنع اوله بيلمكله برابر مطابق حقيقت اولدقلرينى مثبت بر دليل ايراد ايتمه‌ين؛ ابداعات شاعرانه قبيلندندر. حقيقتده هرهنرور مورخ ماضى ايله حالك بوتون بويوك سيمالرى حقنده برفكر ذاتى پيدا ايدر، فقط مورخك افكار وتصورات ذاتيه‌سى ديكر مورخلرك افكار وتصوراتنه اندراً توافق ايلر. تاريخده سيماسى ـ حدود وسيعه داخلنده بى قرار ومتردد اولان شخصى وحيد ـ ساده «واللن شتاين» دكلدر. (شيللر). اكثريا مورخلرك تمهيدات ومحاكماتى قسماً ويا تماماً اساطيره عائد اولان ياخود وثائق واحده‌نك خبر ورواياتندن باشقه حقنده برشى موجود اولميان اشخاصه تعلق ايتديكى زمان بربرينه مشابه اولور. لكن منابع ووثائق تعدد وتكثر ايتمكه باشلايجه اذهانده اغتشاش تجلى ايدر. الكزياد نظر حديدصاحبى اولان ذهن تنقيد، تعريف وتوصيف ايديله‌جك شخصك ـ شهود خاطئه‌نك متناقض اقوالى، علاوات عنديه‌سى آلتنده مستور قالان ـ سيماى حقيقيسنى ميدانه چيقارمغه مقتدر دكلدر. [۱]

دائرهٔ ظلام خمولدن برازصيير يلوبده ـ ولوكه لمحهٔ قصيره ظرفنده اولسون معاصرلرينك انظار دقتنى اشغال ايتمش اولان هرادم، شكل وقيافتنك طبع ومزاجنك، افعال وحركاتنك الهام وتلقين ايله‌مش اولديغى حكملرى

[۱] (ق. لامپرخت) شخصيتلرك تاريخى دائما خيال پرورانه‌در، چونكه افعال بشرى سوق واداره ايدن محركات صميميه‌يى علممز ادراك واحاطه ايتميور. بوسوز صاحب اختصاص بر مورخدن صادر اولمش شايان قيد واهميت براعترافدر.

وكنديسنك اذهان مختلفه اوزرنده اجرا ايتديكى تأثيرلرى نقل وحكايه ايدن كتابى مطالعه ايدرسه بهت وحيرتله اللرينى سمايه قالديرر. احوال واطوارى تدقيق ومحاكمه ايديلان شخصك افعالى نه‌قدر مهم وعظيم اولورسه اونكله تماس ايتمش اولان مدققلرك وياخود كنديلرينى اشخاص مهمه‌دن عد ايله‌يوبده اونك حقنده بيان مطالعه ايتمك صلاحيتنى حائز اولدقلرينه قناعت ايدنلرك عددى اونسبتده تكثر ايدر وبزده بو احكام متخالفه، بومطالعات متناقضه قارشيسنده دها زياده شاشيريرسكز. اكثر انسانلرك همجنسلرندن برينه توجيه نظر ايدوبده اونى حقيقتى وجه‌ايله اكلامقده‌كى عزم وقابليتلرينه مساوى اوله‌جق برشيلرى وارسه، اوده انجق متعاظمانه براطمئنان ايله ـ همجنسلرى حقنده ـ سقيم، سطحى واكثريا خصومتكارانه برصورتده ظالمجه‌سنه، احمقجه‌سنه اوله‌رق اعطا ايتدكلرى حكملرى، يوروتدكلرى مطالعه‌لريدر.

بر مورخ ازمنهٔ حاضره‌يى ياخود هنوز زائل اولمش بر ماضى‌يى تدقيق ايتمك تهلكه‌سنه هرنه زمان كنديسنى القا ايدرسه قارشيسنده برچوق متهوسانه رديات وشكاياتك ظهور وقيام ايتديكنى كورور. مع مافيه بو رديات وشكاياتك هپسيده بر فكرى، بر مسلكى، بر فرقه‌يى التزام ايتمك ميل ومقصدينك تأثيريله حصوله كلمش دكلدر؛ مورخك اوزرينه يووارلنان ـ رديه‌لردن، تصحيحلردن، متشكل ـ بوچيغ كتله‌سى تماميله، بعضلرينك عزت نفسنه طوقونان، بعض منافع ذاتيه‌يى اخلال ايدن، بر حقيقتى ستر ايتمك ايچونده دكلدر.

«ترايچكه» نك المانيا تاريخى؛ «زوستين ماق قارتى» نك قراليچه ويقتوريانك عهد سلطنتى؛ «كين غله‌كه» نك قريم محاربه‌سى تاريخى؛ «تى‌يرك» انقلاب وايمپراطورلق تاريخى؛ «غابرييل هانوتو» نك

اوچنجی جمهوریت تاریخی ، عنوانلی اثرلرینه غایت شدتلی جوابلرله مقابله ایدلمش اولدیغی حالا تخطر ایدیلیر . [١]

بعضاً پك زیاده حاد بر شكل و طرزه دوكولان بو مجادلاتك الك زیاده شایان اسف اولان جهتی مسائل متنازع فیهانی اندراً توضیحه خادم اولملریدر » بونلردن حصوله كلن نتیجهٔ صریحه تصدیق مجرده تصدیق مجردله ، فروض وتخمینه فرض وتخمینله مقابله ایتمكدر . شبهه‌سز دوغرودركه ، نه مورخ « غروته » ، نه مورخ « مومسین » ، نه‌ده مورخ « ماسپه‌رو » بویله تندباد شكایات و احتراصاتك وقوعنه بادی اولور .

[١] جرائد یومیه ایله رسائل موقوته‌ده نشر ایدیلان مجادلات قلمیه‌دن صرف نظر ایدوب یالكز شو مثاللرك ذكریله اكتفا ایدملم :

« برنجی ناپولیون » ك ، مورخ تی‌یر طرفندن تصویر ایدیلان لوحهٔ اخلاقیه‌سنه قارشی « ژول بارنی » نك نشر ایتدیكی « برنجی ناپولیون » ومورخی موسیو « تی‌یر » نام اثریله « تن » و « لانفری » لك اثرلری ؛ سادووا محاربه‌سنك فرانسه اوزرنده اجرا ایتدیكی تأثیراتك ، مورخ « سایبل » طرفندن صورت تمهیدینه قارشی « امیل اولیووی‌یه » نك حریت پرور ایمپراطورلق عنوانلی تألیفی . قدیم روماللی مورخ مشهور « تیت ـ لیو » ، روما شهرینك « پورسن‌نا » طرفندن ضبط وتسخیر ایدلمش اولدیغنی پك ایی بیلدیكی حالده وطن پرورلك غیرتیله سكوت ایدییور . « هاردینغ » دن « میلتون » ه قدر اولان اسكی انكلیز مورخلری انكلتره قراللرینك نسبنی تورووالی « بورتوس » ایله « ژول سه‌زار » ه نسبت ایدرلردی . بالآخره یتیشن عالملر بو موهوم سلسله‌یی ترك ایتدكلری ایچون حب وطن حسنه بیگانه اولمغله اتهام ایدلدیلر .

اولسه اولسه ، زمان زمان ـ خنده انگیز بر صورتده ـ سرزده اولان قدیم بر خط ، بر كتابه اوزرك اثارندن بعض صحایفی ، حتی بر قاچ بابی بردن كاغددن انشا ایدلمش بر بنا كبی ییقار ، خراب ایدر . « السی بی یاد » و « ته‌میستوقل » « ماریوس » و « سیللا » ، « پسامه‌تیق » و « رامسس » حقلرنده نه سویلنسه سكوت اموانی محافظه ایدرلر . فقط اونلر بزه رأی ومطالعه‌لرینی بیلدیرمكه مقتدر اولیدیلر ، مورخلرك تعریفات وتوصیفاتنده ، كندیلرینی كندیلریده بر حیات اولانلر قدر صموبتله طانیدقلرینی سویلرلردی . فیلسوف ، قانت ، ك بنفسه شی تصوری مدركهٔ بشر ایچون نه‌قدر ناقابل تقرب ایسه حقیقت مادیه‌ده تاریخه كوره او نسبتده ناقابل تقربدر . تاریخ تصویر وایضاح وقایع ایچون ایكی نوع واسطه‌یه توسل ایدر : برنجیسی وثائق رسمیه‌دركه ، الك حازمانه ، الك متدبرانه اجرا ایدیلان تنقید او وثائقی مقصد ملتزمله ایتلاف ایتمین وقایعی ستر وتحریف ایتمك میاندن ، دائما تجرید ایلیه‌مز ؛ ایكنجیسی شهودك روایاتیله امارات مختلفه‌دن استخراج ایدیلان برهانلردركه ، بونلرده ثابت ومحقق عد اولنه‌جق برشی وارسه ، اوده شایستهٔ امن واعتماد اولمدقلری خصوصیدر .

اشخاصه متعلق امور وخصوصاتده تاریخ تخمینی بر علم احوال روح مادیه مراجعتله استنباط احكام ایلركه ؛ الك زیاده احراز موفقیت ایلدیكی احوالده بیله ، بو حكملر حسن تصادفه مقرون بر كشف غیبیدن ، بر حدس مطلقدن عبارت قالیر حادثاتك مناسبات سببیه‌سنی ، قوانین جریانی توضیح وتنویر ایتمك ایچون اجرا ایدیلان تجربه‌لر ، ترددلره ؛ اكثریا اشكاره بر صورتده كیفی تأویللره وبعضاده صرف هذیانلره منجر اولیور . هیچ برزمان تاریخ حقایق وقایعی قید وتثبیت ایتمامشدر .

تاریخ بر علم دکلدر ؛ یا مقبول ، یاعادی ، یاخود مردود بر ادبیات خیالیه‌در . ماضینك نه‌دن عبارت اولمش اولدیغنه دائر اولان فرضیات وظنیاتك هیئت مجموعه‌سیدر . بعضاً ده ماضینك نه اولمش اولمسی لازمکله‌جکنی کوسترمك ویاخود وقایع ماضیه حقنده بعض توهمات حصوله کتیرمك ایچون اجرا ایدلمش بر تجربه‌در . تاریخ خطابه معروض ؛ غیر کافی وثائقله مقید ، بیلرك یاخود بیلمیه‌رك تمایلات مقدره‌یه ، مشتهات نفسانیه‌یه ، ظنون باطله‌یه منقاد ؛ محبت ایلدیکی شیئه منجذب ، تنفر ایتدیکی شیدن متباعد اولمقله برابر اکثریا صدق واستقامتله متصف فقط بعضاً صدق واستقامتدن‌ده منحرف اولان عاجز انسانلرك فکر و نظر ذاتیلریدر .

قارلایل [١] کندی‌ده مورخ اولدیغی حالده تاریخ حقنده پك زیاده تزییفکارانه ادارهٔ لسان ایتمکدن احتراز ایتمیور ودییور :

« آه ! جهالت ساعیانه تاریخ وفلسفهٔ تاریخ عنوانلرینی ویرمك ایچون زیر زمین ماضیدن نه قدر رماد ، نه قدر انقاض ، نه قدر عظام متفحمه اخراج ایدر . . . . . کتابخانهٔ تاریخکرك جبهه‌سنه صانکه بوتون دیولر بر ارایه کاوبده درین بر صورتده شو سطری حك ایتمشلر ظن اولنور :

« بوراده بی‌سود بریغین بوله‌جقسکز » . « قارلایل » ك بوراده تاریخ ایله موضوع تاریخی بر برینه بکزتمسی ، حادثات طبیعیه ایله توهمات بشریه‌یی یکدیکرینه تشبیه ایتمك قدر ، سطحی وبی معنی بر مطالعه‌در . موضوع تاریخ بوسبتون باشقه‌در . موضوع تاریخ ، تاریخك خارجنده

[١] « قارلایل » ماضی واستقبال .

ویا فوقنده اولان برشیدرکه ، تاریخدن اول موجود ایدی وتاریخده او حصوله کتیردی . تاریخ عدم مهارتله ، زحمتله موضوع تاریخی تعقیب ایتمکه چالیشیر . اك واسع معناسی اعتباریله موضوع تاریخ ، حفظ وادامهٔ حیات ایچون وقوعبولان مجادلات بشریه‌نك مجموع صفحات اصلیه وفرعیه‌سیدر . اساساً تعریف مذکور دها واسع ایضاحاته عرض احتیاج ایتمز . بو تعریف کوستریورکه موضوع تاریخ انسانك ، ایچنده دوغوب یشادیغی ، احتیاجات و مشتهیاتنی واسطه‌لریله دفع وتسکین ایتدیکی ظروف واحواله تطابق ایتمك ایچون ، توسل ایده‌جکی افعالك ، تجاربك ، تصوراتك ، مقاصدك ، اجرا آتك یکدیکرینی ولی وتعقیب ایتمسیدر . اك مجهول ، اك شایان مرحمت بر مخلوق بشرك حیات صموتانه‌سیله مشهور بر جهانکیرك عظمتلی تماشالری احتوا ایدن هائلهٔ حیاتی اراسنده جنسیت اعتباریله فرق یوقدر . کرك بونك کرك اونك حیاتنده عین قوای معنویه ومادیه تجلی ایدر . بو حیاتلرك ایکیسنده‌ده عین قوانین طبیعیه تعیین وتقدیر ایلر . بر ینك ، مقدراتنه کندیسندن باشقه دنیاده هیچ کمسه‌نك علاقه‌دار اولمامسی . وارلغنی ، یوقلغنی هیچ کمسه‌نك حس ایتمامسی ، حالوکه دیکرینك تصورات وافعالی بیکلرجه ، ملیونلرجه همنوعنك بولندیغی احوال وشرائطه – بو احوال وشرائطی تعدیل ویا تجدیداً تأسیس ایتمك صورتیله – متحکمانه اجرای نفوذ ایلمسی قطعیاً بو ایکی حیات اراسنده کیفیتجه بر تفاوتك موجودیتنی تضمن ایتمز ، کمیتجه بر تفاوتك موجودیتنی تضمن ایدر . ایستر مورخك دائرهٔ توغلنه داخل اولان مهم شخصیتلردن اولسون ، ایستر مورخجه شایستهٔ اهمال عد اولنان وحتی قوهٔ مخیله‌نك محصولی بولنان شخصیتلردن اولسون ، انسانلر بر حس خلقی ایله بیلیرلرکه بوتون شخصیتلر اراسنده

برعینیات جنسیه موجوددر . براثر ادبی ، حقیقی یاخود خیالی ، بویوك
یاخود كوچوك برسیما ایله بزی تأییس ایده‌جك واونك حیاتنه ، آلام
واذواقنه ، افكار وحسیاتنه دائر معلومات صحیحه صاحبی برشاهد حالنه
قویه‌جق اولورسه ، اوسیما حافظه‌مزده تاریخه منسوب بر قهرمانك
سیماسی قدر اهمیت كسب ایدر. احتمال كه اسكندر كبیر «روبنصون»[١]
دن زیاده نه طانلمش ، نه‌ده جلب حیرت ایلمشدر . « اوفه‌لی‌یا » [٢] ،
« ویرژینی » [٣]. «ماون‌له‌قو» [٤] ، بزم‌ذهن وقلبمزده «قله‌ئوپاترا»[٥]،
ایله « آغریپین » [٦] دن ده‌زیاده یقیندر. هرنه‌زمان دهات ادبادن بر
« كوته » [٧] نك ، بر « غوت فرید كالر » [٨] ك نظر باریك بین
مخیله‌سی كتلهٔ نوعك ایچنده‌ن بر « ویلهلم مایستر » ی [٩] یاخود بر
« هانریق‌له‌بلانق‌بق » ی [١٠] اخذ وتجرید ایده‌رك اطوار حیاتی
براحاطهٔ شدیده ایله نقل وحكایه ایده‌جك اولورسه ذهنمزده اویله بر
سیما منقوش اولوب قالیركه تاریخك تصویر ایتدیكی سیمالر قدر نسیانی
غیرقابل اولور . وقوعات ماضیه‌نك كافه‌سی انسانلرك حافظه‌سنده بر

[١] انكلیز حكایه نویسلرندن مشهور «دانی‌یل‌فوی» ك «روبنصون»
نامنده‌كی حكایه‌سنك قهرمانی . [٢] « شكسپیر » ك بر تیاتروسنه عائد
مخیل برقادین . [٣] « برناردن دوسن‌پی‌یر » ك « پول‌وویرژینی» عنوانلی
رومانده‌كی مخیل برقادین . [٤] « آبه‌پره‌وو »نك « ماون‌له‌قو» نامنده‌كی
رومانك شخص مشهوری . [٥] قدیم روما ایمپراطوریچه‌سی وایمپراطور
نیرونك والده‌سی . [٦] مصر قدیم قرالیچه‌سی .
[٧] آلمان دهات شعراسندندر . [٨] آلمان ادباسندندر . [٩]«كوته»
نك برروماننده‌كی شخص مخیل . [٤] « غوت‌فرید كالر » ك آلمانیاده
پك اشتهار ایدن بر رومانده‌كی شخص مخیل .

كولكه كبی تموج ایدر وحقیقتله خیال حدود نامحسوسه‌یی آشه‌رق بربرینه
قاریشوب كیدر . اكزیاده صاحب نفوذ واقتدار اولانلرك بیله معاصرین
واخلاف اوزرنده اجرا ایتدكاری فعل وتأثیر كندیلرندن صوكرا
عصرلرجه نادراً امتداد ایلر ، بیكلرجه سنه‌لر هیچ برزمان دوام ایتمز.
بوفعللر ، بوتأثیرلر ادوار آتیه‌یه كوره ، حال‌حاضرك حسابه كلمز
قریب وبعید سببلرندن برسببك ، برمحرق تأثیر وقوت اولمق اعتباریله
حدذاتنده هیچ بردرلو اهمیت حاضره‌سی اولمیان برسببك قیمتندن‌باشقه
برقیمتی حائز اولماز . فعالیت حیاتیه‌لری همن هیچ : زمان حدود
محدوده‌نی تجاوز ایتمامش اولان اشخاص متوسطه ایله ، حتی خیالات
شاعرانه‌نك ایجاد ایلدیكی موهوم سیمالرله – حقیقةً یشامش اولوبده
بعض تشكلات تاریخیه‌نك حدوثنه بادی اولمش اولان – انسانلرك
اره‌لرنده‌كی فرق ، بونلرك احوال وشرائط بشریه اوزرنده اجرا
ایتدكاری فعل وتأثیر مستقیم زائل اولدیغی آندن اعتباراً ، محواولوب
كیدر. نتیجةالامرده نه‌اشخاص عادیه‌نك ، نه‌اشخاص مهمه‌نك بزم‌ایچون
اهمیتی قالیر . حتی اشخاص مهمه – موضوع تاریخ ایله هیچ مناسبتی
اولمیان اسلوب صنعتكارانه ایله – خیالات شاعرانه محصولی سیمالر كبی
خصائص مشتركهٔ انسانیت نقطه‌سندن بزه تقریب ایدلمزلرسه، محاسن دلفریب
شعر وبلاغتله تزیین اولنمزلرسه بزم ایچون اشخاص عادیه‌دن
بیله دون براهمیتی حائز اولورلر . [١]

[١] « پ . لاقومب » : برعلم اعتبار ایدلمك اوزره تاریخ : صنعتكار
اولان مورخ هرشیدن اول حسیاتی تحریك وتهییج ایتمك جهتی
دوشونور . هرنه قدر حقیقته مراجعتله حسیاتی تحریك وتهییج
ایدرسه‌ده . . . . . [°°]

موضوع تاریخی حفظ وادامهٔ حیات ایچون وقوعبولان مجادلات بشریه‌نك مجموع صفحات اصلیه وفرعیه‌سیدر دییه تعریف ایتمشدم. بو تعریف، تاریخك موضوعنی مجادل اولمق صفتیله یالکز انسانك تشکیل ایده‌جکنی متضمن اولماز؛ انسانك بلا توقف چارپیشمغه مجبور اولدیغی دشمنی یعنی طبیعتی‌ده متضمن اولور. انسانك دنیاده، عالم حیاتده، وجههٔ استقامت تحری ایتمك، مصادف اوله‌جغی بوتون قوتلرك قارشیسنده ذاتیت معنویه‌سنی تصدیق واثبات ایتمك ایچون توسل ایتدیکی کافهٔ افعال وحرکاتی نه صفتله تاریخه عائد ایسه، کرك تجلیات روزمره‌لرنده، کرك رعشهٔ اضطراریه قبیلندن اولان مستثنا حاللرنده اولسون قوای عمومیهٔ کونیه‌نك افعال وتأثیراتی‌ده عین صفتله تاریخه عائددر. عصریمزده بر مسلك مخصوص التزام وتعقیب ایدنلر موضوع تاریخی منحصراً ارادات انسانیه‌نك بر مغالبه‌سی، بر مطاوعتی ویا بر مطابقتی اولمق اوزره تصور وتلقی ایدرلر. خارجده فعل شکلنده ظاهر اولمدن اول انسانلرك وجدان واحتساساتنده تحقق ایتمین حادثاتك کافه‌سنی بی معنی اولمق اوزره ترك واهمال ایلرلر ویاخود بو حادثات مهمله‌یه — کویا بونلر برطاقم خاطرات فرعیه ایمش کبی — بر نظرهٔ سریعه عطف ایدوب کچرلر. بو مدرسهٔ تاریخ مداوملری قحط وغلایی، تزلزلات ارضیه‌یی، طغیان میاهی، دولویی، مستثنا بر صورتده صوغوق قیشلری، خارق العاده صیجاق یازلری — محاربات واقعه، تتوج حکمداران، وفیات اعیان کبی حادثاتك حذاسنده — صافدلانه ضبط

[°°] آثار بدیعه‌یه قارشو سرد ایله‌یه‌جکم مؤاخذات شونلردر: صنعتکارانه یازیلان آثار تاریخیه‌یه، اوصاف علمیه‌یی حائز اولان یاخود اولمق ادعاسنده بولنان، برطاقم روایات ومطالعات قاریشبور.

وقید ایدوبده بوتون بو حادثات مختلفه‌یه، انسانلرك اراده‌لرینه مقارن اولمق ویاخود صرف اثر تصادف اولدقلرندن اونلرك اوزرنده انسانلرك هیچ بر تأثیری بولنمامق اعتباریله، از چوق بویوك بر قیمت عطف ایتمین اسکی وقعه نویسلره حقارتله نظر ایتمکه متمایلدرلر. فقط بو نظر استحقارك مقرون حق وحقیقت اولدیغی ثابت اولمیور. زلزله ارضه، انسانه تعلق ایدن تکون ووجودك جریان سرمدیسنده اهم اولان شیلرله اولمیان شیلره حاکمانه حکم ایدن عصریمز ممثلین تاریخنك اظهار ایتدکاری اطمئنان ذاتیدن، ماضیده‌کی ساده‌دل وقعه نویسلرك کوستردکاری تواضع ومحویت، احتمالکه مورخلك وظیفه‌سیله دها زیاده ایتلاف ایدر. ارادهٔ بشریه‌نك تماميله خارجنده اوله‌رق صرف طبیعی بعض حادثات ظهور ایتمشدرکه، بونلر یالکز فردلر اوزرنده دکل، جماعتلر، ملتلر، حتی بوتون انسانیت اوزرنده تاریخك اهمیتلی واساسلی عد ایلدیکی شیلرك کافه‌سندن: بوتون تشکلات دولیه‌دن، ظهور وانتشار ادیاندن، حدوث مؤسسات اجتماعیه‌دن، افکار حقوقیه‌دن، اشکال حق ملکیتدن، قوانین اساسیه‌دن، تکوین وخلقته متعلق تصورات وتلقیاتدن دها عظیم بر تأثیر حصوله کتیرمشدر. اوزون بر مدت دوام ایدن دورهٔ حرارتی برقاچ بیك سنه امتداد ایلین بر دورهٔ برودت ولی ایده‌جك اولورسه احوال وشرائط انسانیه بر آدمك یاخود بر ملتك ایقاع ایتدیکی تأثیرله حصوله کله‌جك تبدلاتدن، دها درین تبدلاته اوغرار. حتی صرف بر محل محدوده منحصر اوله‌رق قوانین طبیعیه‌یه عارض اولان فساد وخللك تأثیری زماناً ومکاناً امتداد وتوسع ایدوب مقدرات انسانیه‌یه یکی بر وجههٔ استقامت تعیین ایدن اسباب مهمه حکمنی کسب ایده‌بیلیر؛ هیچ اولمزسه انسانلرك قدرتلریله،

ارادهٔ ذاتیه‌لریله وجوده کتیره‌بیله‌جکلری شیلرك کافه‌سنه مساوی بر اهمیتی حائز اولور. علم طبقات الارضك شهادانندن استدلال اولدیغنه کوره انکلتره اطه‌لری مقدما اوروپا قطعه‌سنه متصل ایکن بالاخره انفکاك ایتمش اولمزیله بیکلرجه سنه‌لرك هنوز حد ختامه ایصال ایده‌مدکلری نتایج عظیمهٔ سیاسیه ظهور ایتمشدرکه بونلره نسبةً فاتح «کیلیوم» ك قوماداسی آلتنده اوله‌رق «نورماند» لرك مذکور اطه‌لری استیلا ایتملری اهمیتدن عاری قالمازمی؟ اکثر ملل واقوامك ادیان واساطیرنده بحث ایدیلان طوفان کبیر، ١٧٥٥ ده «لیزبونی»، ١٩٠٦ ده «سان فرانسیسقویی» تخریب ایدن زلزله‌لر، ١٦٦٦ ده «لوندره‌یی»، ١٨٧٤ ده «شیقاغویی» محو ایلین یانغینلر بوتون بو وقعه‌لر برچوق انسانلرك مقداراتی اوزرنده روایات ماضیه‌نك برچوغنك زمینی تشکیل ایدن محاصره‌لرك، بویوك کوچوك محاربه‌لرك اکثریسندن زیاده اجرای تأثیر ایتمشدر. حادثات تاریخیه‌نك سیر وجریاننده، «فکرهٔ بشریه ایله قوهٔ طبیعیه، ارادهٔ انسانیه ایله تصادف ارasında تضاد وتقابل موجود اولدیغنی هیچ برشی تصدیق و اثبات ایتمیور. بو ایکی نوع عواملی یکدیکرندن تفریق ایتمك کیفی برحرکتدر حتی بونلرك موجودیت مستقله‌لرینی حس وتمییز ایله‌مك بیله برکافت احتیالکارانه‌در. انسانلرك مقدرات دنیویه‌سنی تعیین وتقدیر ایدن واتمکده اولان قوتلری برقاعدهٔ اصطفایه تابع طوته‌رق بونلردن بعضلرینی قوای اساسیه‌دن عد ایله قبول ایتمك و بعضلرینی ده اهمیتدن ساقط اعتبار ایده‌رك اهمال ایلمك تاریخك دکل، فلسفهٔ تاریخك دائرهٔ شمول واحاطه‌سنه داخل بر تشبثدر. فی الحقیقه تاریخ، وقایعی نقل وحکایه ایده‌رك تعقیب ایتمکه صرف وسعی ایتدیکی حالده فلسفهٔ تاریخ بالعکس حادثات تاریخیه‌نك روابط سببیه‌سنی ضبط و قید ایتمك،

طلب ومعناسنی اکلامقی ادعاسنده بولنیور. بر طرفدن اطه‌لری، قطعات جسیمهٔ ارضی امواج دریاده غرق و نابود ایلین یاخود اوقیانوسك اورته‌سنده اطه‌لر، واسع قره‌لر میدانه چیقاران، دیکر طرفدن بوتون برقومی، بر ملتی یکی برشکل وطرزه افراغ ایده‌جك واسع قانونلر جهانکیرلر وجوده کتیرن قوانین طبیعیه‌نك عین قوانین اولدیغنی تسلیم ایتمزسه ومادهٔ جامده‌نك فعل واثری اولوب معنادن معرا اولان تصادفاتدن صرف نظر ایده‌رك موضوع تاریخده یالکز عوامل عقلیه واخلاقیه‌یی تحری ایدرسه، انسانی جسم وروحدن مرکب اعتبار ایدن فلسفهٔ تاریخ منطقسزلق کریوه‌سنه دوشمکدن کندیسنی قورتارامامز. [١]

اکر اسپانیا قرالی ایکنجی «فیلیپ» ك تجهیز ایتدیکی عظمتلی آرمادا (دونما) انکلتره‌یی استیلا ایتمش اولسیدی ظهور ایده‌جك نتیجه‌نك نه‌دن عبارت اولمش اوله‌جغنی بزه کیم اخبار ایده‌بیلیر؟ هرحالده اعتراض قبول ایتمز برصورتده محققدرکه اوروپا بوکون عرض ایتدیکی منظره‌دن باشقه برمنظره‌ده کورونه‌جکدی. اکر اوروپا معلوممز اولان بوکونکی وجههٔ انتقامتی اخذ ایتدیسه ـ اغلب احتماله کوره ـ آرمادایی

[١] «ژورژ سیم مل» اکر تاریخ بر قوقله اویونی حالنه کیرمك ارزو ایتمزسه حادثات روحیهٔ بشرك تاریخی اولملیدر.

عجبا موسیو «سیم مل» بزم، موضوع تاریخده تأثیر وفعالیتنی اظهار ایدن قوتلرله متحرك برقوقله اولمدیغمزدن امینمیدر؟ «سیم مل» بوراده اصل اثبات ایدلمسی اقتضا ایدن شیئی ثابت اولمش دیه قبول ایدییور؛ وقایع تاریخیه‌یی طبیعت، انسانلر واسطه‌سیله ایقاع ایتمیور، دوغرودن دوغرویه انسانلر وقایع تاریخیه‌یی وجوده کتیریور، فکرینی حقیقت عد ایلیور.

تخریب ایدن فیرطنه‌نك یعنی نابینا برتصادفك ، هرحالده کندیسنه بر صفت عقلیه واخلاقیه اسنادی قابل اولمیان برقوۂ طبیعیه‌نك سایه‌سنده اخذ ایتدی . اکر مارەشال « غروشی » بلاافاته‌زمان « واترلو » میدان حربنه واصل اولیدی ، بین‌المحاربین اقشامه قدر متردد اولان طالع حرب برنجی « ناپولیون » ه مساعداوله‌رق تقرر ایدیدی موضوع تاریخك تکاملات آتیه‌سی هانکی شکل وطرزه کیرردی؟ مسئله‌نك بوصورتله نتیجه‌پذیر اولمسنی نابینا برتصادفمی یوقسه مارەشال «غروشی» نك برحرکت اداریه‌سیمی مقدر قیلمش اولوردی ؟ ممکن برسبب معقوله استناد ایتمکسزین بالالتزام وقایعك بر قسمنی حذف ویا ابهام ایتمین مورخ ، وقایع روزمره‌نك حدوث وجریاننده ، حادثات طبیعیه ایله ارادۂ بشریه‌دن هربرینه عائد اولان تأثیراتی یکدیکرندن تمییز وتفریق ایده‌مز . ساده‌دل وقعه‌نویسلری ـ زاماناً ومکاناً خارج وبعید اولانلره کوره معنیدار اولمیان ـ وقایع روز مره‌یی برکوی بربری کبی بلاانتخاب جمع ایتدکاری ایچون تعییب ایدنلره شوخصوصی اخطار ایتمك فائده‌دن خالی دکلدر : تحریات و تنقیداتی علم کسوه‌سنده کوستزن وطرز تحریر وتحکیه‌سنی اهتمام صنعتکارانه ایله تزیین ایدن مورخ مدعی حادثاتهـ بونلرده اجرا ایتدیکی انتخاب ایله ـ برمیل وانسیاق ، برمعنا وفلسفه عطف واسناد ایلرکه حقیقتده بومیل وانسیاق ، بومعنا وفلسفه حادثاتده دکل ، مورخك کندی ذاتیت معنویه‌سنده موجوددر .

موضوع تاریخده متجلی اولان کافۂ قوای فعاله ایچنده‌ن یالکز ارادۂ بشریه‌یی مهم اولمق اوزره تلقی ایدن مورخ ، « ئه‌میل‌زولا » نك دستور شکلنه قویدیغی طبیعی رومان نظریه‌سنه قارشی سرد اولنان اعتراضاته معروض اولور . »زولا« رومانلرینه حقیقتی تامیله درج ایتمش اولمق ادعاسنده

بولنیوردی ؛ [١] کندیسنه اثبات ایدلدیکه او ، حقیقتدن انجق بعض خطوطی استعاره ایده‌رك اونلری ارزو وتمایلات ذاتیه‌سنه ؛ ذهناً تصور ایتدیکی برغایه‌یه کوره بربرینه ربط ایدوب کیفی برصورتده تأویل وتفسیر ایلیور . عین اعتراض ، تاریخه قارشی‌ده ایراد اولنور . حقیقته مطابقتك صوك درجه‌سنه واصل اولدیغی زمان بیله (برذاتیتك ـ بر مزاجك ماوراسندن مشاهده ایدلمش تاریخ اولمق اعتباریله) [٢] طبیعی رومان ایله همدوش مساوات اولان تاریخ ایچون فضله اوله‌رق شو اسباب مشدده موجوددر . مؤلفك تأثیر مزاج و ذاتیتیله خطلرده

[١] ئه‌میل زولا . فرانسز دهات ادباسندندر . مدرسۂ طبیعیه‌نك مؤسسی عد اولنور . « زولا » وثائق ادبیه عنوانلی اثرنده آثار ادبیه‌یی شویله تعریف ایدییور . هر اثر ادبی ، بر مزاجك ماوراسندن مشاهده ایدیلان طبیعتك بر کوشه‌سیدر .

[٢] پارس مکاتب عالیه‌سنده تاریخ معلمی اولان « غابریل مونو » طلبه‌یه خطاباً ایراد ایلمش اولدیغی بر نطقده عین افکاری همان عین تعبیرات ایله بسط وتمهید ایلمشدی . زولا صنعتی شویله تعریف ایدییور : بر مزاجك ماوراسندن مشاهده ایدیلن طبیعت . . . .

بز حقایق تاریخیه‌یی ده مزاجمزك ماوراسندن مشاهده ایدییورز . . بر عالم صنعتیله تدقیق ایلیورز . اکر حقایق تاریخیه‌یی فهم وتمهید ایلمك ایسترسه‌ك بر خلق وایجاد ذاتی حصوله کتیرمك ، صنعتی علاوه ضم وعلاوه ایتمك مجبوریتنده‌یز . حقایق تاریخیه هیچ بر زمان مرکبیت بی نهایه‌سنك صحت مطلقه ومعینه‌سیله بزه معلوم اولمامشدر . اوحقایق بزم ایچون عالم خوابده مشهود اولان رؤیالره بکزر .

حصوله كله‌جك تشوش وتبدلك، تمل [°] اشخاصه جایكاه اولوب درجهٔ بی‌نهایه‌ده مركب اولان لوحهٔ تاریخیه‌ده ایقاع ایده‌جكی فساد و خلل، رومانجینك موضوع تدقیقاتنی تشكیل ایدن ونسبةً دها بسیط اولان حیات فردیه‌نك منظره‌سنده وقوعه كتیره‌جكی فساد وخللدن دها زیاده اولور.

تاریخ برعلم معرف دكلدر. چونكه تعریف ایدیله‌جك حادثاتی دوغرودن دوغری‌یه تدقیق وتتبع ایتمك ومادةً تحقیق واثبات ایلمك ایچون هیچ برواسطه‌یه مالك دكل. تاریخ علوم عقلیه‌دن‌ده دكلدر. پك زیاده اطمئنان بخش اوله‌جق برصورتده ثابت اولمشدركه تاریخ، ولو بر صحت تقریبیه ایله اولسون، برحادثه‌یی قبل الوقوع كورمكدن صورت مطلقه‌ده عاجزدر. حال بوكه حقیقی برعلمك صفت كاشفه‌سی شروط مقدره داخلنده تحدث ایده‌جك شیئی قبل الحدوث كشف وتعیین ایتمكدر. حقیقی بر علم بر حادثه‌یی قبل الوقوع كوره بیلیر، چونكه حادثاتك افادهٔ ظاهریه‌سی اولوب اونلری اداره ایدن قوانینه كسب معرفت ایلمك درجه‌سنه واصل اولمشدر. وقوانین مذكوره‌ده غیرمتحولدر. اوقانونلر بوكون نه ایسه‌لر، یارین‌ده اودرلر، دوزده او ایدیلر. [١]

مورخ «فرود» موضوع تاریخ ارادهٔ كلیهٔ بشریه‌نك اثری اولدیغندن تاریخ استقبالی كشف وتخمین ایده‌مز دیور. اوحالده موجودیتی ادعا اولنان بو

[°] تفعل وزننده تمل قارنجه كبی قاینامق.

[١] فیلسوف «هوم» هرعلمك كاشف استقبال اولمسنی طلب ایدییور. «سنت - سیمون» بوتون علملرك مساعیسی كشف ایتمك ایچون باقق خصوصندن عبارت اولدیغنی سویلیور. «قوندورسه» بو حقیقتی اوقدرشدتله حس ایدییوركه، ترقیٔ ذهن بشرك لوحهٔ تاریخیه‌سنك [°]

ارادهٔ كلیه اثباتی غیرقابل براعتقاددر. بناءً علیه تحری اسبابه شدتله منجذب ومافوق الطبیعی هذیانلردن متجنب اولان متفكرده شو حكمی اعطا ایتمیدر: قوهٔ ارادیه مادامكه فعل وحركت حصوله كتیریور، فعل وحركت حصوله كتیرن دیكر قوتلرك كافه‌سی درجه‌سنده قانون سببیته تابع بر قوتدر؛ ارادهٔ كلیه ایسه اسباب محركهٔ اراده ایله حركت ارادیه آراسنده‌كی مناسبات منتظمه‌یی ادراك ایتمین وجدانك بر وهمیدر. هر فعل ارادی، بر عضویت معلومه‌نك شرائط معلومه داخلنده وقوعبوله‌جق معلوم بر تأثیر وتحریكه اعطا ایده‌جكی جواب وحید ممكندر. اگر عناصر ثلثه‌دن مركب اولان بو منظومه‌نك بر عنصری دوچار تعدیل اولورسه مثلا عضویت معلومه‌نك احوال ووضعیتنده یاخود تأثیر وتحریك واقعك كیفیت وشدتنده بر تبدل ویا شرائط معلومه‌ده بر تغیر وقوعبوله‌جق اولورسه ایشته اوزمان، یالكز اوزمان قوهٔ ارادیه‌نك اعطا ایده‌جكی

تصویر ابتدائیسی عنوانلی اثرنده مطالعات آتیه‌یه استناداً تاریخ مستقبلك نه اوله‌جغنی قبل الوقوع اخبار ایتمك تهلكه‌سنه جرأتله كندینی القا ایدییور: انسان مادامكه قوانینه علم پیدا ایتدیكی حادثات طبیعیه‌یی قبل الوقوع اخبار ایتمكه مقتدر اولیور... نیچون، نتایج منورهٔ تاریخیه‌دن استناره ایده‌رك نوع بشرك آتیده‌كی مقدرات محتمله‌سنی بسط وتمهید ایتمك اوهام وخیالات قبیلندن عد اولنیور.

پ. ژ. ل. بوشه‌ز علم تاریخه مدخل نامنده‌كی اثرنده «قوندورسه» نك اثرینه اقتفاءً: تاریخ. وقایعی قبل الوقوع كشف واخبار ایده‌بیلیر. بناءً علیه تاریخ برعلمدر. دیور. فقط شایان اسفدركه مؤلفك محویت اخلاقیه‌سی برنك حادثه‌یی بیله قبل الوقوع كوستروب بیلدیرمسنه مانع اولمشدر.

جواب‌ده تبدایدر . دیکر جهتدن ، بو منظومه‌یی تشکیل ایدن عناصر
ثلثه کینف وتصادفك محصولی دکلدر. اونلر ، علم واحاطه‌مزك حدودینی
آشه‌رق فضای ابدیتده ایلری‌یه وکری‌یه دوغرو اوزانوب کیدن سلسلهٔ
اسباب واثارك حلقات اهنیدر . بونی انکار ایدن، قانون سببیتك
حاکمیتی‌ده انکار ایدر واجرام سماویه‌نك میخانکئ فلکیه مقتضیات
قوانینه تابع اوله‌رق دکل ، برارادهٔ کلیه‌یه اتباع ایدرك ایسترلرسه قواعد
معتاده‌یه متابعت ، ایسترلرسه قواعد معتاده‌دن مباعدت ایتمك صورتیله
حرکت ایده‌جکلرینی بلا مانع تصدیق ایلر . اجرام سماویه‌یی محرکلرنده
ثابت قیلان عین قوتدرکه مفکرات وافعال بشریه‌یی‌ده تعیین وتقدیر
ایدر . اکر تاریخ ، علم هیئت کبی بر علم حقیقی ایسه هیئتك حرکات
اجرام سماویه‌یی تعیین واخبار ایتدیکی کبی تاریخده افعال بشری ، هیچ
اولمازسه ـ بوتون حادثات طبیعیه‌نی دکل ـ تاریخك ارادهٔ بشریه‌یه
معلق اولان قسمنی قبل الوقوع صحتله اخبار ایتمکه مقتدر اولور .
متنبیانه هذیانلره دالق ایستمدیکی ، جدیت وجزالتله سوز سویلمك
ارزو ایتدیکی زمان تاریخك ، وقوعات مستقبله‌یه دائر اعطا ایتمکه جرأت ایلدیکی
خبرلر اوقدر عمومی بر صفتی حائزدرکه اونلردن بر فائدهٔ جزئیه بیله
حاصل اولماز . انسانلر طرفدن حکومته ، جمعیته ، حقوقه ، تعامله
متعلق ایجاد اولنان مؤسساتدن هیچ برینك الی نهایه پایدار اولمیه‌جغنی
وهر برینك محو اولوب کیده‌جکنی یاخود تحولاته اوغرایه‌جغنی تاریخ
اطمئنان وجسارتله خبر ویریور . فقط بز بو خبرلردن، بز بو حکملردن
اشتباه ایدییوردق یاخود بو خبرلره ، بو حکملره ، واقفدق ، بزم
اصل کسب وقوف ایتمك ایستدیکمز جهت ، موجود اولان بر شیئك
نه‌زمان وناصل انقراض واندراسه اوغرایه‌جغی ویرینه هانکی شی قائم
اوله‌جغیدر .

بو سؤاللره دائر تاریخ بزه صحیح برخبرك کولکه‌سنی بیله کوسترمکه
مقتدر دکل . پیلدیزلره یاخود الده‌کی چیزکیلره باقه‌رق مغیباتی بیلمك
ادعاسنده بولنان بر ادم ، طالعلرینك احکام استقبالیه‌سنی اکلامق
تاسه‌سیله کندیسنه مراجعت ایدنلره، برکون کلوبده وفات ایده‌جکلرندن
باشقه برشی سویلمزسه اك معتقد اولان مشتریلری بیله اونی بر مسخره
یاخود بر احمق عد ایدرك ترك ایدوب کیدرلر . حاصل کلام فردلرك
حیاتنده اولدیغی کبی جماعتلرك ، بویوك جمعیتلرك حیاتنده‌ده ، تکون
ایده‌جك حادثاتدن ، قبل الوقوع بیلمکه مقتدر اوله‌جغمز حادثه‌لر بی -
یولوژی‌نك اك بسیط اولان قوانین اساسیه‌سی طرفدن استثنا قبول
ایتمز بر قوتله تعیین وتقدیر ایدیلان عمومی حادثه‌لردر . بی‌یولوژی
قانونلریله کون عمومی قانونلرینك یکدیکریله ارتباط مشوشی ویکدیکرینه
نفوذ وتداخللی ایله ظهور ایدن اثار مادیه‌یه کلنجه بونلر تقدیرات
استقبالیه‌مزك تمامیله خارجنده‌لیر . چونکه احوال طبیعته و حیات
بشریه‌ده اجرای تأثیر ایدن قوتلرك تعیین وتقدیری خصوصنه دائر
حائز اولدیغمز معلومات درجهٔ نهایه‌ده غیر کافیدر . خلاف حقیقت
اوله‌رق مورخ امور ماضیه‌یی بیلیر بر متنبیدر دیدیلر . بویله سوزلر و
هالةً منیدار کبی کورونورلرسه‌ده، تعمیق ایدیلنجه بی‌معنا اولدقلری ویا
خود شو معانی احتوا ایتدکاری ظاهر اولور: مورخ اهل علم دکلدر،
ستقبال یرینه ماضی‌یی کوروب بیلیر برصاحب نظردر واونك سوزینه
اعتماد ایتمین بر التون جزای نقدی اعطاسیله مکلفدر . اکرچه تاریخ
علوم عقلیه‌دن اولمق اعتباریله هیچ بر قیمتی حائز دکلدر . فقط بر
اهمیت تهذیبیه‌یی حائزدر ادعاسی ایلری‌یه سورولیور وتاریخ مهذب

اخلاق بر اساسدر حیاتدر دینیلور بوده مدافعه‌سی قابل اولمیان بر ادعادر .
تاریخ ، حقایق موضوع تاریخه واقف دکلدر ؛ اونك وقوفی موضوع تاریخك مظاهر سطحیه‌سندن همان بر قسمنه تعلق ایدر ؛ تاریخك وظیفه‌سی تحری ایتمکه ، اشتباه ایتمکه . کشف ایتمکه منحصردر .

بناء علیه ثابت ومحقق اوله‌رق هیچ برشی بیلمه‌نك موجب استفاده اوله‌جق هیچ برشی تعلیم ایده‌میه‌جکی امر بدیهیدر . تاریخ ، حقایق ثابته تعلیم ایتمکه مقتدر اولسه بیله تبلیغ ایده‌جکی شیلرك ، یکی فعللر وقوعه کتیره‌جك اولان فاعله کوره ، هیچ بر قیمتی اولماز . چونکه هر بر آن تاریخی . او آن معینده اجرای فعل وتأثیر ایدن قوتلر ، او قوتلرك مناسبات کمیه‌سنك محصله‌سیدر . حال بوکه عین ترکیب قوا هیچ برزمان صحت تامه ایله تکرر ایتمز وهیچ برزمان صنعی اوله‌رق اعادهٔ وقوعه کتیریله‌مز . بناء علیه حال وموقع عین حال وموقع اولمدقجه برحیات اولان کمسه‌یه کوره ، اسلافك برحال وموقع معلومده نه صورتله حرکت ایتمش اولدقلرینی بیلمك نه فائده ویرر ؟ فرض ایده‌لم که برحیات بولنان کمسه کندیسنجه معلوم اولان مثالی تقلید ایتمك ایسته‌سین : اول امرده اکثریت احوالده تقلید ایتمك اقتدارینی حائز اولماز ؛ اولسه بیله ناتمام بر تکرار تقریبی استحصال ایتمش اولورکه ظهور ایده‌جك نتیجه تقلید ایلدیکی مثالك حصوله کتیرمش اولدیغی نتیجه‌یه مغایر بولور . حقیقتده نه بر فرد ، نه بر جماعت هیچ برزمان اعتبارات تاریخیه‌یه اتفاقاً حرکت ایتمامشدر . اتخاذ ایدیلان قرارلره کلنجه ، اونلر ماضی‌یه متعلق معلوماته اتباعاً دکل ، زمان حالك مقتضیاتنه تابعاً اتخاذ ایدیلیر . واقعا احوال وشرائط واردرکه موضوع تاریخه متعلق ازچوق صحیح معلومات برحیات اولانلرك افعالی اوزرنده ، بر تأثیر اجرا ایتمکدن خالی قالماز .

فقط بو تأثیر — مبدأ ظهوری احتمالکه اسباب معقوله‌یه مستند اولدیغی حالده او اسباب معقوله‌نك بالآخره منتفی اولمش بولندیغی نسل آتی طرفندن نظر اعتباره آلینمقسزین — بطناً بعد بطن انتقال ودوام ایدن بر فکر باطل ، بر میل وانجذاب ، بر تنفر وتباعد ، بر اعتماد ویا عدم اعتماد ، مفرط ویا غیر کافی بر تخمین وتقدیر شکلنده تجلی ایدر . ایشته ماضینك ویردیکی معلومات ، حال حاضر حقنده سهولتله بر جهل حصوله کتیریر وتلقین ایتدیکی قرارلر — شرائط مفروضه‌لری حقیقت حاله مطابق اولمدیغندن — خطا آلود اولور . بیوك جهانکیرلر ، ایمپراطورلقلر تأسیس ایدنلر ، واضع قانونلر حس حقایق تاریخ ، دینیلان شیئه اصلا مالك اولمامشلردر وبو حسدن مجرد بولنمش اولملریدرکه اونلری ، او مراتب علیایه ایصال ایتمشدر . اونلر ، کوزلرینی هیچ بر منظرهٔ عنعنات بولاندیرمدیغندن ، مشهود اولان حال حاضری بر نظرهٔ منوره ایله احاطه ایلمشلردر ؛ حال حاضرك ایجاب ایتدیردیکی ، تحمل ایده‌جکی ، وسائط فعل وتأثیر اولمق اوزره عرض وارائه ایلیه‌جکی شیلری تدقیق ومطالعه ایدوب ماضی‌یی تهییج وتحریك ایتمش اولان خصوصاته هیچ بر فکرلرینی هیچ بر مطالعه‌لرینی حصر وتخصیص ایتمامشلردر . ایشته بو کعبده اولان اعاظم ایچون موضوع تاریخ هیچ برزمان بر استاد مهذب اولمامشدر .

فی الحقیقه ، انسانیتك کتلهٔ عظیمه‌سی نه روایات تاریخیه‌یه ، نه ده وقایع تاریخیه‌یه جزئی بر اهمیت عطف ایدر . انسانلری خلقی بر سائقهٔ ابتدائیه طبیعت محیطه‌یی تدقیقه ، تجربه‌یه ، بقدر الامکان ادراکه و بر آن معین ظرفنده حائز اولدقلری معلوماتك وسائط منوره‌سیله معقول بر صورتده تفسیره سوق ایلر . انسانلر وضوح ایله تفکر ایتمدن اول مبهم بر صورتده حس ایتمشلردرکه احوال طبیعته دائر استحصال

ایده‌جكلری علم ، جـدال حیاتده تدافع وتجـاوز ایچون ، مكمل بر آلتدر وطبیعته قارشی جهلك جزاسی ایسه موته محكومیتدر . انسانلر احوال طبیعته دائر اكتساب ایده‌جكلری علم وقوفك تزایدی نسبتنده متزاید برآمن ووسعت معیشته ، دها اوزون ، دها زنكین ، دها لطیف بر حیـاته نائلیتله مظهر مكافات اولورلر . تجارب ومعلومات مكسـوبه الك كرانقیمت برخزانهٔ ثروت كبی انسان آتیه‌یه ترك اولنور . سرائر تصوفه متمایل وعلوم مكتومه تخیلاتیله متوغل اولان برمخیله‌نك ، قدیم مصرلیلرك ، كلده‌ایلرك ، هندلیلرك حتی آزته‌كلرك ، امواج ازمان آره‌سنده غائب اولوب بزه واصل اولمامش اولان علوم ومعارفنه دائر ، ترتیب واحضـار ایتدیكی مصاللر نه‌دن عبارت اولورلرسـه اولسونلر انسانیتك حقیقةً ادراك وتمثیل ایلمش اولدیغی مسائل علمیه‌دن بردانه‌سنك بیله ضایع ومنسی اولمش اولدیغنه پك ازاحتمال ویریلیر . انسان قوای طبیعیه‌ده مشهوداولان فعالیت معظمه‌نك تجلیات دوریه‌ویا وحیده‌سنك سر اسیمكی بخش عقول اوله‌جق لوحه‌متبدله‌سنی اوان طفولتندن تازمان شیخوختنه قدر عین دقت متهوسانه ایله تماشا ایدر . سخیف العقل اولان مرضـای بشردركه باقوب اكلامغه‌سوق ایدن علوی تجسـدن خالی اولورلر . فقط انسانده وقوعات ماضـیه‌یی اكلامغه مشوق بویله برسائقهٔ طبیعیه موجود دكلدر ؛ وقوعات ماضیه انسانلرك اكثریت عظیمه‌سنی ، حتی الك متمدن اولانلرینی تماماً لاقید براقیر ؛ اكثریت عظیمه تفكیرات ومطالعاتنی هیچ برینی ماضی‌یه حصر ایتمز وشئونات ماضیه‌نك برقسمنی اولسون حفظ ایتمكده چالیشمز . انسانلر سوائق طبیعیه‌لرینـه مطاوعت ایتمش اولیدیلر وقایع ماضـیه‌نك خاطرات دائمه‌سنی محافظه ایتمزلردی ونسللرینك حافظه‌لرینی اوخاطرات ایله محمول ایلمزلردی .

تاریخه دائر اولان وقوف و معلوماتنی تحقیق ایتمـك ایچون افراد عسـكریه‌یه ایراد اولنان سؤاللرك نتـایج غریبه‌سنی غزته‌لر صیق صیق نقل وحكایه ایدییورلر . استحصال ایدیلان نتیجه‌لر كوسـتریبورلركه : عوام اهالی پك یقین برماضی‌یه تعلق ایدن مهم وقایع تاریخیه‌یه علم ووقوف اظهار ایتدیكی زمان بیله پك زیاده مشوش وخیالپرورانه تغییر وتحریف ایدلمش برفكردن ، برخاطره‌دن باشقه برشیئه مالك دكلدر . نسل حاضر ایتـالیانلری واركه نه « قاوور » ی ، نه « غاریبالدی » یی بیـلیورلر ؛ المانلر كوروولدی‌كه « مولتكه » ایله « رون » ك اسملرینی هیچ ایشیتمامشلر ، « بیسمارق» ی بویوك برژه‌نه‌رال یاخود برحكمدار ظن ایدرلر و ١٨٧٠ محاربه‌سنه دائر هیچ برفكری حائز دكلدرلر . « غامبه‌تا » ایله « تی‌یه‌ر » ه « سه‌دان » ایله انقلاب كبیره دائر هیچ برشی بیلمین وبویوك «ناپولیون» ك اسمنی پك غریب ، پك زیاده كولنج تخیلاته تشریك ایلین فرانسزلر وار . افرادك ، هیچ دكلسه‌ده ، اكثریسی مكاتب ابتدائیه‌دن كچمش ، اوقومق یازمق بیلیر ، تلذذ ایتدیكی یاخود مفید عد ایلدیكی شیلر حقنده معلومات صحیحه اكتسابنه مقتدر كنجلردر . بوتجربه‌لری اجمال ایده بیلمك ایچون دیندله‌بیلیركه : انسانلرك حافظه‌سی الك بیوك حادثات تاریخیه‌نك بیله خاطرهٔ شـدیده‌سنی ، انجق اوحادثه‌لری ایقاع ایدنلر ، اوحادثه‌لرك تأثیرینه اوغرایانلر ، یاخود صورت وقوع وجریاننه متهیجانه شاهد اولمش اولانلر و یاخود اوحادثاتی ایقاع ایتمش اولانلراله مشاهده ایلمش بولنانلردن ایشیدنلر ، حاصل كلام بالواسطه ویا دوغرودن دوغرویه اوحادثاتك ایچنده یشایانلر برحیات اولدقجه ، حفـظ ایدر ، ایشـته بر منوال مشروح بر خاطره‌نك دوام و امتدادی اوچ نسـله : حادثه‌نك معاصرلرینه كورولمش شیلره مخصوص اولان تازه‌لكی و شدت تأثیری

حائز روایتلری اقربا و تعلقاتنك اغزندن ایشیدن احفاده ، نهایة النهایه — بعض مساعد احوالده ، احتمالکه عائله سفره‌سنده ، « پدرمك اغزیدن ایشیتمدم که . . . . » خطابنه مخاطب اولان اوچنجی نسله منحصر قالیور . خاطرات تاریخیه دها ایکنجی نسله انتقال ایتدیکی زمان رنك و تأثیر اصلیه‌سنی اوقدر غائب ایدرکه مستمع اوزرنده پك خفیف بر تأثیر ، حتی مستمعده اوخاطراتی اولادینه نقل ایتمك احتیاجی حس ایتدیرمیه‌جك درجه‌ده ضعیف بر تأثیر حصوله کتیریر . خاطراتك انسال ثلثه‌یه قدر دوام وامتداد ایلمسی ، اسبابی حافظهٔ بشریه‌نك ماهیتنده تحری ایدیله‌جك برقانون اعتبار ایدیله‌بیلیر . برحالت مرضه ایله مصاب اولمدقجه ، حافظه احتساسات محسوسه‌نك ترسبات مکنیه‌سنی — انجق بدایةً احتساسات مذکوره‌یه مرافقت ایلمش اولان تأثرات ایله تسلسلات فکریه یکیدن تهییج وتحریك ایدیلیرسه — وجدان منوره ایصال ایلر . فقط اکثریا او تأثرات شدیده ، او تسلسلات فکریهٔ عدیده و مختلفه ، انفعالات حسیهٔ ذاتیه وآنیه ایله بونلری ولی و تعقیب ایدن مدرکه وارادەنك عکس العملیله حصول پذیر اولور . بو معنایی دها واضح تعبیرات ایله افاده ایدهلم : او تأثرات شدیده ، او تسلسلات فکریهٔ عدیده ومختلفه ، یالکز مطالعه ایدلمش یاخود ایشیدلمش اولوبده تصورات ذهنیه‌یه تحویل و ترجمه ایدلمکه محتاج اولان کلمه‌لرایله دکل ، یشانلمش برشیله استحصال اولنور . ذهنی عاطل وغبی اولان علی العاده بر ادم اوقودیغی یاخود ایشتدیکی شیلری علی اکثر تصورات ذهنیه‌یه تحویل و ترجمه ایتمکه مقتدر دکلدر . بر حادثهٔ ماضیه‌نك روایت منقوله‌سی ، عملی بر فائدهٔ حاضره‌یه مربوط اولمزسه نه تأثراتی ایقاظ ایدر ، نه‌ده تسلسلات فکریه‌یی تحریك ایلر ؛ وجدانده منفردقالیر ، چابوق اونودولور

وصور خاطرات شکلنده اوله‌رق وجدانده تکرار حیات بولمق احتمالی‌ده از اولور . انسال ثلثه قانونی یالکز حادثات محلیه‌یه تطبیق ایدلمز ، ملل واقوامه ، علی العموم انسانیته تعلق ایدن حادثه‌لره ده تطبیق ایدیلیر ، حتی مرتبهٔ تکامل عقلی‌یه واصل اولان هر موجود بشرك هر شیدن اول عطف اهمیت ایله‌یه‌جکی عائله تاریخنه‌ده شامل اولور . صورت عمومیه‌ده دینیله‌بیلیرکه متمدن اولان انسان (انسان وحشیدن بحث ایتمیورم) اسلاف اجدادینه دائر برشی بیلمز . اوچ نسلك ایلریسنه عائد اولان خاطره‌لر — عائله‌نك ، توارث ایتدیکی زمینه مربوط قالمسی ، حیاتی عین قادرو داخلنده کذران ایتمسی ، بنالر ، منظره‌لر ، انسانلر ، بوتون اشیای محیطه اسلاف اجدادك احیای خاطراتنه خادم اولمسی کبی — شروط واحوال مساعده موجود اولدیغی زمان بیله ظلام نسیانه دالوب کیدرلر . عائله تبدیل مکان ایده‌جك اولورسه ماضینك مربوط اولدیغی محللر ، نشانه‌لر آفاق نظردن غائب اوله‌جغی جهتله پك قریب اولان حادثات ماضیه‌نك خاطراتی‌ده تماماً دها سریع بر صورتده فراموش ایدیلیر . اك زیاده مساعد اولان احوالده اجدادك مقدراتندن ، ضعیف ، اساطیری — وضوح ایله حس اولنه‌جق برتك خط بیله ارائه ایتمین — برصدای منعکسدن باشقه برشی قالماز . انسان ، ضیق بر دائرهٔ مضیئه ایله محاط اوله‌رق عالم حیاتدن کچر ، انسانك غیبوبتندن صوکره او دائرهٔ مضیئه‌ده منطفی اولور وحیاتنه شاهد اولمش اولانلرك کوزلرنده انجق بربقیهٔ حس رؤیت قالیر . اودائرهٔ ضیادارك ماوراسی داغینیق برقاچ منور نقطه ایله مزین بر ظلمت مؤبده‌درکه اونی تنویر ایتمك احتیاجنی حس ایدنلر نادردر . حادثات تاریخیه‌نك تأبید خاطره‌سی ایچون یوزلرجه ، بیکلرجه سنه‌لردنبری شهرلر خلقنك ، حتی بوتون برمملکت اهالیسنك

اجرای سور وشادمانی‌یه تخصیص ایتدکلری ایام رسمیه بو بی‌رحم قاعدهٔ نسیانك ظاهری بر استثناسنی تشکیل ایدر ظن اولنور . روما شهری اهالیسی اوته‌دنبری ، صاقدلانه بر صورتده ، یکرمی بر مایس شهرك تأسیسی وبناسی اولندیغی کون (قبل المیلاد ٧٥٣) اعتقاد ایلیه‌رك یوم رسمی اتخاذ ایتمشلردر . هر سنه‌نك طقوز مایسنده « ئورله‌آن » شهری ، مملکتی انکلیزلرك محاصره واستیلاسندن تخلیص ایتمش اولان « ژاندارق » ك احیای خاطره‌سیچون سورملی ترتیب ایدر . فقط بو احوالك کافه‌سنده احیا ایدیلن خاطره بر وهم ساده‌در ؛ عامهٔ ناس مجتمعاً اجرا ایدیلن ذوق وشادمانی‌یی اکلار ؛ بوتعاملك حصول ودوامنه وسیله اولان شیئی تفحص ایتمك خاطرینه بیله کلمز . المانلر « سه‌دان » ك سقوط ایتدیکی کونی ، فرانسزلر « باستیل » محبسنك یوم تخریبی اولان اون درت تموزی ، ایتالیانلر « ایستاتوته » کونی عید ملیٔ رسمی صره‌سنه کچیرمشلردر . هر نه قدر بو اعیاد ملیهٔ رسمیه‌نك تاریخ تأسیسی یقین زمانلره عائد ایسه‌ده عوام ناس ایچون مبدأری قراکلقلر ایچنده قالمغه باشلامشدر . المانیاده پك چوق کنجلرده « سه‌دان » کلمه‌سی هیچ بر فکر واضحله اشتراك وائتلاف ایتمدیکندن ، « سه‌دان » ك سقوطی عید مایسنی شبان شاکردانه اخطار وایضاح ایتملریچون معلمینه امر ویرلمشدر . عوام مجتمعاً اکلنمکدن ممنون وبو اکلنجه‌لرك حکومت طرفندن ترتیب وتشویق ایدلدیکنی کورمکله محظوظ اولور . کتب ورسائل مطالعه‌سیله متوغل اولان اقلیتك نظرنده بر خاطرهٔ تاریخیه عد اولنان شی ، اکثریتك حتی وسط بر تحصیل ایله مجهز بولنانلرك عندنده سائر اعیاد مذهبیه ویا ملیه قبیلندن بر عید حکمنده بولنور . بوتون شئونات ماضیهٔ تاریخیه انسانلرك حافظه‌سیله دکل ، وثائق مکتوبه

ایله پایدار اولور . ایشته بو معنا اعتباریله‌درکه : « موضوع تاریخ ، خاطرات عمومیه‌نك تاریخ طرفندن ثبت وقید ایدیلان قسمیدر . » دستور مدعیانه‌سی بر شمهٔ حقیقتی احتوا ایدر . ایستر ضبط وقید اولنسون ، ایستر اولنمسین ، انسانلر ، اونلرك خاطراتنی ایستر تثبیت ایلسینلر ، ایستر ایلمسینلر ، وقایع تاریخیه مجرای طبیعیسنی تعقیب ایدلر . فقط حقیقتدرکه وقایع تاریخیه‌یه دائر بیلدکلرمزی — وقایعك ایچنده یشامش اولوبده اونلری شفاهاً نقل وروایت ایلمکله اکتفا ایدنلره دکل — منحصراً ادبیات وصنایع بدیعهٔ سائره ایله تصویر ایده‌رك حفظ وادامه ایتمش اولانلره مدیونز . بو وسائط ادبیه وبدیعهٔ سائره اولمینجه ، حیات عقلیه‌سی اك زنکین اولان وتکاملات علمیه وفنیه‌نك مرتبهٔ قصواسنه واصل اولمش بولنان اك متمدن ملتلر — اك قریب ماضیلری بیله ظلمت کثیفه ایله مملو بر لیلهٔ مؤبده‌یه بکزه‌ین وحشی بر عشیرتدن زیاده — خاطرات ماضیه‌یه مالك اولمازلر . انسانلرك شئونات ماضیه‌یه ، حواس و مشاعرینك ، احتساسات آنیه‌سنك دائرهٔ اطلاعی خارجنده بولنان هر شیئه قارشی کوستردیکی — عضوی دینیلمسی دیغرو اولان — لاقیدی لدی التحقیق ثابت اولمش بر حقیقتدرکه انکاری بیهوده‌در . فقط بو حقیقت ، ناقابل اعتراض اولمقده کندیسندن اشاغی قالمیان ، دیکر شو حقیقتله ضد کبی کورونیور : انسانلرك ماضی حقنده‌کی لاقیدیلرینه رغماً تاریخ وجود بولمش وعظیم بر تکمل پیدا ایتمشدر . متمدن انسانلرك تدریسات پروغراملرنده مهم بر موقع اشغال ایدییور ؛ کافهٔ وثائق وشهادات ماضیه‌نك تحری ومحافظه‌سی یالکز حکومتلرك دکل ، برچوق جمعیتلرك ، حسابه صیغماز فردلرك دقت واهتمامنی داعی بر موضوع تشکیل ایلیور . مع مافیه بو ایکی حقیقت

اراسنده موجود اولان شو ضديت سهولتله حل وازاله اولنور . حقيقت دركه شئونات ماضيه‌يه علم پيدا ايتمك ، حادثات طبيعيه ايله اونلرك قوانيننه علم پيدا ايتمك كبى حياته تعلق ايدن بر ضرورته مبنى دكلدر ، فردك بر احتياج روحيسنى ، بالخاصه بر احتياج اجتماعيسنى دفع وتسكين ايتمك ايچوندر .

تاريخك ظهور وتكمل ايتمسنه بادى اولمش اولان اسباب روحيهٔ شخصيه ايكيدر : ذهن بشرك الك قديم ، الك ابتدائى خواصندن ايكى خاصه‌دن ، تجسس ايله عزت نفسدن عبارتدر .

تجسسك منشأ ومباديسى جملهٔ عصبيهٔ مركزيه‌نك عالم محيطدن بالاقتضا صدور ايدن تأثرات وانطباعاتى اخذ وقبول ايتمك ايچون حس ايتديكى ارزودن باشقه برشى دكلدر ؛ عضويت تكامل ايتدكجه ممنون ايدلمسى بر درجه‌يه قدر حصول ذوقه بادى اولان بو ارزوى خلقي‌يه بر غائيت تصورى انضمام ايدر : عضوينك ميل وتحرى ايتديكى انطباعات محيط ، عضويته مهالكى اخبار ، تحرئ غدايى تسهيل واحتياجات سائرهٔ عضويه‌يى دفع ايتمكله مكلفدر . دائما تيقظ حالنده بولنان بر تجسس ، فرد ايچون جدال حياتده بر خدمت استكشاف اجرا ايده‌جكندن ، بر فائدهٔ مهمه تشكيل ايدر . انقسام وتغاير خواص وقوانك دها يوكسك بر مرتبه‌سنده تجسس ، فرد ايچون بلا واسطه ياخود بالواسطه فائده تأمين ايتمك مقصديله ، بيلمك ارزوسنه تحول ايدركه بو بيلمك ارزوسى ، كنديسنك منشأئى جملهٔ عصبيهٔ مركزيه‌نك وظيفه‌سنه تعلق ايدن بر احتياج اولديغى ومقصد ابتدائيسى فرد ايچون جدال حياتى تسهيل ايتمك بولنديغى ارتق تخطر ايلمز . بالعكس بيلمك ارزوسى ، خودكامانه امالك كافه‌سنى حذف ايده‌رك ، منحصراً معلومات

جديده اكتساب ايتمكه ، بوتون حادثات محسوسه‌يى فهم وادراك ايلمكه تمايل ايدر ظن اولنور . [١]

تجسس ، بيلمك ارزوسنه انقلاب ايده‌رك علويت واصالت كسب ايتديكى آندن اعتباراً فرد ، افاق محيطنده ظهور ايده‌جك حادثات ايله بونلرك مسلسليت سببيه‌سنه دائر اولان علم ومعرفتده هر نه زمان بر بوشلق قارشيسنده بولنه‌جق اولورسه ، بر حس اضطراب وضجرت ايله متحسس اولور . بوسببله‌دركه ، بر وحشى ، صيدگاهى اولان اراضيده كشف ايده‌جكى منيع التقرب وقرانلق غارك اوكنده ، خوف وخلجانله توقف ايدر وا كتساب جسارتله اوغارى تدقيق وتحرى ايتمك تهلكه‌سنى كوزه النجه‌يه قدر تهديد انكيز بر خوف مهالك ايچنده قالير . اونى متين وامين مواد ايله طولدورمدقچه ياخود كوزلرينى الداتمق قبيلندن اولمق

[١] « هرمان لوچ » ، تجسسك اهميتنى پك اى مشاهده ايديور و « ايراد ايلديكى سؤاللرك قيمت متفاوته‌سنى اكلامقسزين ، بويوك كوچوك كافهٔ اور تجربه‌نك قارشيسنده ، بونلرك تاريخ حصولنه دائر بر فكر واضح پيدا ايده‌رك كنديسنى ممنون ايتمكه چاليشان تجسس عاميانه‌نك تلاش واضطرابندن » مستحقرانه بحث ايتمك دوغرو اولمديغى اثبات ايليور .

فقط صوكره معتادى وجه ايله سرائر كثيفهٔ تصوقه دالارق شو يولده سرد مطالعاته دوام ايديور : « مع مافيه الك درين طبقه‌لردن فوران ايدن بو احتياج ، تاريخ عالم عنوانى ويريلان تكامل عمومينك بو قسم سرائر انكيزينك برجهان علويدن ظاهر ومتجلى اولوب وظائف مقدره‌سنى بعد الايفا ينه اوعالم علوى‌يه دوغرو متوجه وعازم اولديغى كورمك احتياجى ، اوتجسس عاميانه‌دن حصوله كلمشدر . »

اوزره اورتوب كيزلهمدكجه حضور وسكون بولهماز. بيلمك ارزوسنه ارتقا ايتمش اولان انسانی ماضينك قرا كلغی، استقبالك قرا كلغی درجه‌سنده مضطرب قيلار واسباب اخيره مسئله‌سی اونی. اسباب حاليه مسئله‌سی قدر مزاحم آور برصورتده اشغال ايدر. بو اكلامق، بيلمك احتياجندندركه بوتون علوم وفنون، بوتون افكار باطله، بوتون خطای سائره واصول ومسلك طرزينه افراغ ايدلمش كافهٔ اوهام وخيالات تولد ايلمشدر، فكر ونظر فلسفی سبب اخيره قدر نفوذ ايتمكه سعی واقدام ايتمشدر.

علم مطاق نظريه‌سی وجدانمزك مظروفنی تشكيل ايدن الك بسيط عناصری تحليل ايتدی وبو عناصر بسيطه نك سمت ورودينی كشف وتعيين ايتمكه چالشدی. ظلام استقباله كانجه، انسان بونلری سحر وكهانت وسائر حيل وصناعات مشابهه ايله تنوير ايتمك ايستدی. يشادقلری عصرك الك حكيم، الك پخته اولان اذهانی بو غريب علملری، صنعتلری بوتون علوم بشريه‌نك اجل واعلاسی اولمق اوزره اعتبار ايدرلردی. [١]

[١] قامبل نومسون: آثورر قديم حكمدارينك «بورسی‌با» ده بولنان «سادونويه» مكتوبی: حكمدار. «سادانو» يه بالخاصه حربه متعلق اخبار استقباليه‌يی حاوی اولوب «نه‌زيدا» معبدنده محفوظ اولان لوحه‌لری الده ايتمسنی امر ايديور. «سكا امر واشعار ايتديكم برطلسمك موجود اولديغنه معلومات كسب ايتديكك تقديرده اونی اراشدير، الده ايت، بكا كوندر. يونان قديم دهات شعراسندن (نه‌شيل) ك تياتروسنده‌كی (پرومه‌ته) نام شخص اساطيری، انسانلره ابذال ايتديكی نعم اوحسنی تعداد ايدركن، بالخاصه اونلره تأويل رؤيايی، تفسير اشارتی، سحر وعزيمتله استخراج استقبالی اوكرتمش اولديغنی سويليور.

يالكز «روماليلر» له «اتروسك» لرده قربانلرك وضعيت احشاسنی قوشلرك طيرانی تدقيق وتفسير ايله مكلف اولوب آروسپيس وپونتيف عنوانلری ويريلان كاهنلرك آيين مذهبيه وحيات سياسيه‌ده اشغال ايتدكلری موقعله شرق حكمدارلری نزدنده معبرلرك احراز ايلدكلری مرتبهٔ شرف ورفعت تصور ايدلسين. حادثات مستقبله‌دن خبردار اولمقده‌كی فائدهٔ عظيمه جهتيله انسانلر كاهنلرك كاذب اولان علم وصنعتلرينك نتايجنی شدتلی بر تفتيشه تابع طوتديلر وچوق زمان كچمدن، اونلرك استخراجات استقباليه‌سی جزئی بر اثر حقيقتی بيله محتوی اولميان صاچمه سوزلردن باشقه برشی اولمديغنه قانع اولديلر. بناءً عليه ازمنهٔ قديمه‌نك انتهاسنه دوغرو، «چيچرو» نك روايت وشهادتنه كوره، كاهنلر حاللری كولنج برطاقم اشخاص سفيله دركه‌سنه تنزل ايتمشدی. اعمال فكر ونظره مقتدر اولان انسانلر، استقباله دائر اعتماد اولنه‌جق صورتده علم پيدا ايتمك ايچون هيچ بر واسطه‌يه مالك اولمدقلری فكرينه، تأسف وتلهفله، تسليميت كوستيرديلر وكرك بو قبيلدن اولان، كرك اسباب اخيره‌يی كشف ايتمك مقصدينه مستند بولنان تجربه‌لره، تشبثلره حزن واسفله وداع ايتديلر. فقط عقول سخيفه اربابی ياخود صنوف عوام ايله جهالت عميقه‌يه دالمش ملتلر آووچده‌كی چيزكيلره باقمق، رؤيا تأويل وتعبير ايتمك، اوضاع نجومدن، اريديلوب صويه دوكيلان قورشون كتله‌سنك الهجنی شكلدن، ايچيلان قهوه‌نك براقديغی بولاشيقدن استخراج احكام ايلمك كبی كشف استقبالك اساليب ابتدائيهٔ مختلفه‌سی حقنده‌كی اعتقادلرنده دوام وثبات ايلديلر. ارباب علم ومعرفتدن اولان كمسه‌لرده «ناقابل ادراك» ی ادراك خصوصنده‌كی ميل متقاومتسوز ـ فلسفه‌نك دائما بالكليه فارغ اولمق ايستمديكی «مطلب

اعلا » مبحثنده . مثلا زمانمزده انکلیز حکایه نویس مشهوری «ولس»ك عصر حاضره تقدم عنوانلی اثرنده سرد اولنان نظریات مجردهٔ استقبالیه یه قارشی یوزبیکلرجه قارئك اظهار ایتدیکی توجه ورغبتده ـ محترزانه برصورتده الآن تجلی ایدییور. بوقارئلر. اونظریات مجردهٔ استقبالیه نك اوقدر خوشلرینه کیتمسی ، بونلرك هرنقطهٔ نظردن بوکونکی معلوماته، بوکونکی فرضیاته ، بوکونکی حسیات قبل الوقوعه ، بوکونکی تمایلاته مطابق اولدقلرندن یعنی استقبالی دکل، حالی محتوی بولندقلرندن ایلری کلدیکنی نظر اعتباره آلمیورلر ظن اولنور .

استقباله دوغرو توجیه ایدلمش اولان عین سراج ، ضعیف ومهتز انوارینی ماضینك قرانلقلرینه ده نشر ایدییوردی . شبهه یوقدرکه انسانلری ، استقبال ، ماضیدن اول اشغال ایتدی ؛ چونکه انسانلر ایچون ، استقباله علم ووقوف پیدا ایتمکله حاصل اولان فوائد عملیه احوال ماضیه یه تعلق ایدن علم ووقوف ایله استحصال ایدیله مز . وقعه نویسلر ، مورخلر ظهور ایتمدن اول ساحرلر ، کاهنلر موجود ایدی ؛ حالا ازمنهٔ قبل التاریخیه عائد حال وحشتده بوینان اولان بعض اقوام واردرکه عنعنات قومیه یه ازاهمیت ویردکاری یاخود هیچ اهمیت ویرمدکاری حالده تکشیف استقباله اهمیت عظیمه عطف ایدرلر . اطرافلری محیط اولان دائرهٔ تامهٔ ظلمتی تنویر ویاخود هیچ اولمازسه تفتیش ایده بیلمك ارزوسی ، اجرا ایتدیکی حرکت دوریه ایله ، زمان کچدکجه ، ماضی دینیلان بوقطعهٔ مجهولیته بالضروره واصل اولمش اولدیغندن استقبال کبی بونك حقنده ده معلومات کسب ایتمکه سعی وغیرت ایلمشدر . ماضی یه متعلق شواهد بحثنه کلنجه ، مراجعت اولنه جق شیلر ، متردد خاطره لر ، مشوش و متعارض عنعنه لر ، بنالر ، هیکللر ، لحدلر و اثاث بیتیه کبی

باقیات اثار و دها صوکره لری ظهور ایتمکه باشلامش اولان کتابه لر ، سکه لر ، وثیقه لردی . مخیله ، اختراعات کیفیه یه توسل ایدرك ، موجود اولان بوشلقلری بلا وسوسه وجدان دولدورمق ایچون شواهدمه کوردیه تمسك ایده بیلیردی . بوقبیلدن اولان عنصرلره استناد ایدرك ، تدریجاً ، یکدیکرینه منتظماً مربوط برطاقم روایات تشکل ایتدی . بو روایتلرده پك جزئی ثابت اولمش شیلرله براز زیاده مقارن حقیقت شیلر ، یالکز ممکن اولان یاخود بوسبوتون تخیل و اختراع ایدلمش بولنان بر چوق شیلرله او قدر صمیمیتله اختلاط ، او قدر کاملیتله امتزاج ایتدیلرکه یالکز مستمع دکل ، نهایت الامر راوینك کندیسی ده موضوع روایتی تشکیل ایدن بو عنصرلر بیننده کی عدم مساوات قیمت حسنی غائب ایتمکله ، روایاتك اراسنده کی نقاط رابطه یی کورمامکه باشلادی . [١]

انسانلرك ، حقیقتله وهم و خیالی یکدیکرندن تمیز و تفریق ایتمك قابلیتنی حائز اولمیان ویاخود تمیز وتفریق ایتمکی پك جزئی ارزوایدن ، اکثریت عظیمه سی نزدنده حس تنقید پك ازتکمل ایتمشدر .

مقرون حقیقت اولدیغی تأمین ایدیلان تصدیق ، دلیل و حجت طلب ایدلمدن وقوت و متانتی تدقیق اولنمدن ، اعتماد ایله قبول ایدیلیر . بر

[١] و . فون هومبولد : « عالم محسوسده واقع اولان برامرك یالکز برقسمی رؤیت وادراك اولنور ؛ اقسام باقیه سی ایسه حسیات ایله . قیاس ایله ، کشف و استخراج ایله بولنور . . . . مورخ ایله شاعرك قلمر و ملکتلرینك ، و لوکه بر نقطه ده اولسون ، یکدیکرینه تماس ایتملرینه مساعده ایتمك موجب تهلکه در ظن ایدیلیر . مع مافیه مورخله شاعرك ، کیفیت فعل وعمللری نظر اعتباره النیرسه ، ارالرنده اعتراض قبول ایتمز برقرابت موجود اولدیغی تحقق ایدر .

سوز ، انجق معلوم اولان شيلرله پك زياده بين بر صورتده متعارض اولديغى ياخود بعض حسياتى مغبر ، خصوصيله بعض منافعى مختل قيلديغى زمان ، عدم اعتمادى ، شبهه‌يى ياخود انكار قطعى‌يى دعوت ايلر . فقط بر روايت ، مستحيلات بديهيه ايله مصادمه ايتمدكجه ، سهولتله قبول ايديلير وقارئك وجدانندده حقيقته متعلق بر معلومات قيمتنى اكتساب ايدر . متفكر اولان انسانلرك اكثريسنك اخبارات استقباليه‌يه اعتمادلرى . بو خبرلرك تحقق ايتمامسيله ، دوچار تزلزل اولمشدر ، اما تاريخك‌ده قسم كليسى هواده تأسيس وانشا ايدلمش بر بنا اولديغى ، بر كشف مغيباتدن ، بر حسى قبل الوقوعدن ، بر امل مستتردن ، بر تمايلدن عبارت بولنديغى واضحاً مشاهده ايدنلر زمانمزده بالعكس هنوز نادردر . بو ندرت شو وجه ايله تفسير اولنور : اكثريا روايات تاريخيه‌نك كاذب اولديغى قطعياً اثبات ايده‌جك حقايق مايه ظهور ايتمز وحياتده اولانلر ايچون ، ابدياً تبدل قبول ايتمين ماضينك شو صورتله ياخود بو صورتله تمثيل ايدلمش اولمسى حائز اهميت اولماز . اگر ماضى‌يه وقوف پيدا ايتمكده استقباله وقوف پيدا ايتمك كبى عين فائدهٔ عمليه‌يى موجب اولمش اولسيدى ، انسانلر پك چوق زماندنبرى ، نجوم ايله علم كف ناصل احوال آتيه‌يى اخبار ايده‌بيورسه ، تاريخك‌ده ماضى‌يى خبر ويره‌مديكنى كوررلر ومورخك (ماضى‌يه متوجه متنبى) عنوننى المقله كندى قيمت حقيقيه‌سنى ينه كندى تقدير ايتمش اولديغى اكلارلردى . چونكه مورخك كسب لياقت ايتمش اولمق ادعاسنده بولنه‌بيله‌جكى درجهٔ اعتماد ، كاهنك پردهٔ استقبالى رفع ايتمك اقتدارينى حائز بولنمق خصوصنده‌كى تصديقاتنه ايديلان اعتقاد ايله همان همان مساوى اولور .

انسانلرده‌كى خاصهٔ تجسس ، ماضى‌يه متعلق معلومات طلب ايدر

وتاريخده اومعلوماتى اعطا ايتمك ادعاسنده بولنور ، مطابق حقيقت اولوب اولمدقلرينى تدقيق ايتمكده كنديلرنجه هيچ بر سبب موجود اولمديغندن انسانلر تاريخك عرض ايتديكى تنظيم وتنسيق ايدلمش روايتلرله اكتفا ايدرلر ، بوروايات منتظمهٔ تاريخيه انسانلرده بر ذوق عظيم پيدا ايدر ؛ چونكه بونلر اولا بر ميلى ، بر آرزويى صورت قطعيه‌ده ممنون ايلرلر ، ثانياً فوق العاده نشاط آور وجاذبه‌وار بر خاصه‌يى حاوى بولنورلر .

حكايه ديكلمكدن ذوقياب اولمق مادر زاد بر خصلتدر . انسان وقايع غريبه ويا فجيعه‌نك ، مستثنا انسانلرك حدود تجارب يوميه‌يى تجاوز ايدن خارق العاده افعالنك ، مقتدراتنك ، مآثر عاليه‌سنك حكايتى استماع ايتمكله محظوظ اولور . تاريخ ايسه فاجعه‌لرله ، هائله‌لرله ، طبايعى حيل ودسايس تصوير ايدن مضحكه‌لرله ، تصادفات غريبه‌يى حاوى رومانلرله مالامالدر معمافيه تاريخك تحريك وايقاظ ايتديكى اهميت تجسسيه‌نك بر اهميت بديعيه اولديغى محققدر . ماهيت اعتباريله او اهميت تجسسيه (الف الليل والليله) مطالعه ياخود استماع ايتمكله حاصل اولان اهميت تجسسيه‌دن فرقلى دكلدر . پرى حكايه‌لرينه نسبةً ، روايات تاريخيه نقل ايتديكى وقعه‌لرك كافه‌سى عالم حقيقتده‌ده او منوال اوزره جريان ايتمش اولديغنه بزى اقناع سعى ايتمك تفوق مهمنى حائزدر . تكامل واقعيه بيلمك وآكلامق آرزوسنه قدر يوكسلمش اولان تجسسدن صوكره تاريخك ظهورينه خادم اولمش بولنان عواملك ايكنجيسى اولمق اوزره عزت نفسى ارائه ايتمشدم . هر انسان كنديسنك اجرا ايتمش اولديغى شيئى مهم عد ايلر وكنديسنه واقع اولان حالاتك نسياندن محفوظ قالمغه شايسته اولديغنه حكم ايدر . كندى دور شبابنده يشامش ناقابل قياس انسانلرى ، وقوعبولمش غير قابل

تنظیر فعللری اطرا واعلا ایدن ونسل حاضرك بونه انسانلره یتیشمکه نه بوفعللری وقوعه کتیرمکه مقتدر اوله‌میه‌جغنه حکم ایلین — شاعر « هومیروس » ك ابدا ایتدیکی — « نسطور » بر مثال ابدی الدوام درکه اوکا ، وحشیلر اراسنده اولدیغی کبی مدنیلر آره‌سنده‌ده ، ازمنهٔ ابتدائیه انسانلری اراسنده اولدیغی کبی عصر حاضر انسانلری اراسنده‌ده تصادف ایدیلیر. انسان بالخاصه قوت وجسارتنك تجلیات مسعوده‌سنده نفسنه قارشی حیران اولور ودائما شخص غالبانه ، شخص مظفرك اوضاع قهرمانانه‌سنی اخذ ایتمش اولدیغی حالده کورونمك آرزو ایدر . بو ، سه‌ده اونك عزت نفسنی تلطیف ایتمز : او بوندن بر فائدهٔ عملیه‌ده استحصال ایلر ؛ جنکاورلك شان وشرفی . بوندن نصیبه‌دار اولانلره دائما هردرلو فروق و امتیازات بخش و تأمین ایتمشدر . وحشیلر سلاحلرینك اوزرینه اویونتیلرله یاخود رنکلی چیزکیلرله اولدورمش اولدقلری دشمنلرك عددینی حك واشارت ایدرلر . امریقا اهالئ قدیمه‌سی ، « ویغوام » لرینك دیش طرفنه ، اجرا ایتدکاری غالبانه محاربه‌لری ترسیم ایلرلر ومغلوبلرك قیللی دریلرینی نشانهٔ ظفر اوله‌رق بللرندکی قوشاغه اصارلر . قبیله‌نك جدیتله محافظه‌سنه اهتمام ایتدیکی تعامل اقتضاسندندرکه هرجنکاور . تزیینات بهادرانه‌سنه انجق مغلوب ایلدیکی دشمنلرك عددینه مساوی قارتال تویی علاوه ایدر . بو اویونتیلر ، بورنکارنك چیزکیلر ، بو قارتال تویلری ، بوقیللی دریلر ، بو رسملرکه ایلك وثائق تاریخیه‌یی تشکیل ایدرلر ، عموم ایچون بی فائده ایسه‌لرده معاصرین ایله انسال ایتنه‌نك حافظه‌سنده افعال قهرمانانه‌سنی تأیید وتصدیق ایتدیکی شخص ایله اونك عائله و احفادینه کوره عزت نفسی ممنون ایده‌جك قیمتدار شیلردر . رؤسا ایچون ، پرنسلر ایچون شان

القا ایتدکلری حس حیرت وهراس حائز اولدقلری نفوذ واقتدارك دوامنی تسهیل ایدر وبو نفوذ واقتداری لاینقطع جبر وشدتله قبول ایتدیرمك احتیاجندن اونلری بری قیلار . بونك ایچوندرکه ، یونان قدیمك دور قهرمانی واساطیرینه . ژرمن وایسقاندینا ورؤسای جنکاورانه دائر بیلدیکمز شیلره کوره ، رؤسایانلرنده مأثر عالیه‌لرینی نظم وتشهیر ایدن شاعرلر بولندیررلردی . « بارد » و « اسقالد »ناملریله یاد اولنوب ولی نعمتلرینك واونلرك اجدادینك مکارم ومعالیسنی اشعاریله اطرا وتشهیر ایدن بو راتبه خوار شاعرلر ، بر فکره ، بر میله اتباعاً یازیلان تاریخ رسمینك ، پیشدارلری مثابه‌سنده‌درلر ؛ نته‌کیم شایان قید وخارق العاده حادثه‌لری » هه‌رووت » وادیسنده نقل ایدن صافدل راویلرده بر فکره ، بر تمایله خادم اولمیان وغایه‌سی ینه کندی موضوعی اولان بر ادبیات تاریخیه نمونه‌سی ـ بویله بر ادبیاتك امکان موجودیتی درجه‌سنده ـ خلق وایجاد ایتمشلردر . تجسس محض ناصل تعمق وتوسع ایده‌رك بیلمك ارزوسنه تحول ایتمش ایسه ، عزت نفس طبیعی‌ده منافع شخصیه مجموعنك بر تصور محسوس ومدرکی حکمنی المش ومنافع شخصیهٔ مذکوره‌یی ، دیکرلرك منافع مخالفه‌سنه قارشی ، جبراً قبول وتصدیق ایتدیرمك مسلکنی ایجاد وتأسیس ایتمشدر . وحشی یاخود نیم وحشی اولان قبیله‌لرك حیات ساده وابتدائیه‌لرنده جاری احوال وشرائطه کوره بر جنکاور ایچون ، کندی خاطرات مظفریاتیله سرمست اولمق ، اومظفریاتی نقل وحکایه ایده‌رك افراد قبیله‌سی اوزرنده مداهنه پرور بر تأثیر حصوله کتیرمك ، تصاویر ، اشارات ودها زیاده مؤثر ، حفظی دها زیاده سهل اولان اصوات سجعیه ایله اشعار کبی وسائل تذکاریه واسطه‌سیله انسانلرك حافظه‌لرنده ، او مظفریاتك ، دوام

وبقاسنی تسهیل ایتمك کافیدر . قبیله بالتدریج تکامل ایتمکله کندیسنه معین اشکال سیاسیه اعطا ایتمش بر ملت حالنه کیرر وبویله تشکل ایدن بر دولتده ، بر متغلب ، بر عائلهٔ حاکمه ، فروق وامتیازات طلب وادعا ایلین بر صنف ممتاز ظهور ایدرکه اشخاص سائره‌یی نظر اعتباره المیه‌رق او امتیازاتدن مستفید اولور . ایشته او زمان حامل نفوذ واقتدار اولانلر ایچون عنعنه بویوك بر اهمیت عملیه کسب ایدر .

ارباب نفوذ واقتدارك جمعیتده اشغال ایتدکلری موقع مستثنا ، نائل اولدقلری بر ایکی موفقیت خارق العاده‌نك نتیجه‌سی اولدیغندن ، عوام ناسك ، مخیله‌سی اوزرنده اجرای تأثیر ایتمك ، خوف وحیرتی ، تعظیمات جاهلانه‌سنی ، حاصل کلام – نفوذ واقتدارلرینك محفوظیتنی ، ممکن اولدیغی تقدیرده تزایدینی ترویجنه مستعد اولان – کافهٔ حسیاتی تحریك وتهییج ایلك ایچون بو موفقیتك علی الدوام احیای خاطره‌سی اونلره کوره اشکاره بر اهمیت حیاتیه‌یی حائزدر . اك قدیم وثائق تاریخیه معبدلرده ، سرایلرده ، قلعه‌لرده ، حکمدار لحدلرنده ظهور ایدوب حکمدارانك محارباتنی ، مظفریاتنی تشهیر واعلا ایدن وقزاندقلری حربلری ، فتح ایتدکلری ممالکی ، سبی وقتل ایلدکلری دشمنلری ، مالك اولدقلری مملکتلری ذکر وتعداد ایلین کتابه‌لرله هیکللردر . ایشته مصر قدیم ایله آثور قدیمك بزه قدر واصل اولان خطوط وکتابات تاریخیه‌سنك حاوی اولدیغی شیلر همان یالکز بونلردن عبارتدر . بو وثیقه‌لرك حکایه ایتدیکی شئوناتك نسیان طبیعیدن تخلیص ایدلمسنده‌کی فائدهٔ مادیه‌دن کیم مستفید اولیور ؟ بونلرده یالکز حکمدارلرله اونلرك وارث نفوذ واقتداری اولان اخلافی اطرا ایدیلیور . شئونات مذکوره‌نك دیجور ماضیده غائب اولوب کیتملری ، حکمدارلردن ماعدا

اشخاص ایچون ، دها زیاده مفید اوله‌جغی احتمالی اغلب اولدیغندن بونلرك نظرنده او شئوناتك اهمیتی پك ازدی .

فاتحلری ، بویوك جنکاورلری ، سلطنت مؤسسلرینی وبونلرك وارث نفوذ واقتداری اولانلری ، تصاویر ، خطوط ، اشارات کبی تمثیلات متفاخرانه ایله مآثر عالیه‌لرینی اخلافه نقل وایصال ایتمکه سوق ایدن عین اسباب ، رکه‌درکه بویوك یاخود کوچوك بر امتیازك ثمرات وفوائدندن مستفید اولان هرکسه‌یی او امتیازی تصدیقه ، ادامه‌یه ، حین حاجتده ایجاد واختراعه خادم اوله‌بیله‌جك شیلرك جمله‌سنی محافظه ایتمکه مجبور ایدر . یقین زمانلره کلنجه‌یه قدر ، اغراض مخصوصه‌دن سالم اوله‌رق شئونات مهمه‌یه علم ووقوف پیدا ایتمکه خدمت ایلیه‌جك بر تك وثیقهٔ مؤیده تحریر ایدلمامش ، برتك آبدهٔ تاریخیه انشا واعلا اولنمامش اولدیغی تصدیق ایدیله‌بیلیر ؛ هرنه زمان بر وقعه قید وتثبیت اولنمش ایسه معین بر منفعت مخصوصه‌یه خادم اولمق اوزره قید وتثبیت اولنمشدر . عالم نصرانیتده‌کی مناسترلرك ، اپیسقوپوسلقلرك حقوق ملکیه‌لرینه متعلق سندات مجموعه‌لرینه وثائق کاذبه قاریشدیرلمشدر ؛ اصیل عائله‌لرك سجلات نسلیه‌سی ، شهرلرك ، اصناف هیئتلرینك ، جمعیتلرك امتیازات رسمیه‌سی واردی . بوتون بو جدوللر ، بوکاغدلر ، بورسمی سندلر ، بر علم ایچون مواد مثبته احضار ایتمك مقصدیله تنظیم ایدلمامشدی ؛ یالکز بعض افراده ، بعض جماعاته بر طاقم امتیازات بخش وتأمین ایلك ایچون تنظیم ایدلمشدی .

هر مؤسسهٔ اجتماعیه بر احتیاج اوزرینه وجوده کلیر . حتی افریقاده توره‌ین بر (داهومه) حکمدارینك فتوحاتی ، غصب وغارت منتظمه‌سی ، جانی وسفاك حکومتی‌ده ، ازادهٔ قیود بر تحکم وتخریب ذوق ونشئه‌سنی

تحری ایدن ، قوتلی بر ذاتیتك ارزوسنی ممنون ایتمکه خادم اوله‌جق بر طاقم واسطه‌لردر . مؤسسات اجتماعیه‌یی تأسیس وایجاد ایدنلرك وقایع تاریخیه‌ده بر نقطهٔ استناد ارامغه هیچ بر احتیاجلری یوقدر . اونلر ، فعل وحرکتلرینك اسبابنی ، کندی عضویتلرینك مقتضیات خلقیه‌سنده ، وثائق مثبتهٔ حقوقیه‌لرینی ، او مقتضیات خلقیه‌یه کندیلرینی اتباعه سوق ایدن قوت وارادهٔ ذاتیه‌لرنده بولورلر . لکن او مقتضیات خلقیه تبدل ایلر ، تعدیلاته اوغرار ، حال بوکه اونلرك تحت تضییقنده حصوله کلمش اولان مؤسسات تمادی ایدر . بر زمان کلیرکه بو مؤسسه‌لر نه کندی قوتلرینه استناد ایله تمادی ایده‌بیلیرلر ، نه‌ده ادلهٔ معقولهٔ مقنعه ایله کندیلرینی مدافعه ایله‌یه‌بیلیرلر ؛ ایشته او زمان ، اونلردن مستفید اولانلر وقایع تاریخیه ایله استشهاد ایدرلر ولسان تنقیدی تخویف ، تشبثات مهاجمانه‌یی منع وتیئیس ، متزلزل الاساس ومشرف خراب اولان شیئ برطاقم ظاهری تشریفات وتعظیمات ایله مشحون دستورلرله ، قانونلرله تحکیم وتقویه ایتمك وظیفه‌سنی وقایع تاریخیه‌یه تحمیل ایلرلر .

هر مؤسسهٔ اجتماعیه‌نك تکاملنی صورت قطعیه‌ده اجمال ایدن شاعر (کوته) نك شو « عقل ومنطق ، جنت وهذیان ، لطف واحسان ، بلا ومصیبت حکمنی الیر » مصراع جاویدنی « شاتو بریان » شویله ایضاح ایدییور : « هر مؤسسهٔ اجتماعیه ایچون اوچ منزله واردر : فائده ، امتیاز ، سوء استعمال . »

بر مؤسسهٔ اجتماعیه‌نك فائده‌سی انتفا پذیر اولنجه ، او مؤسسه‌دن مستفید اولانلرله اونی سؤ استعمال ایدنلر قالیر وهرنه زمان حال حاضر اونلردن اندیشه بخش اوله‌جق حسابلر صوره‌جق اولورسه ، اونلر اسرار انکیز بر صورتده اوضاع بلیغهٔ متعبدانه ایله ماضی‌یی کوستریرلر .

بو بابده امثله وشو اهداتیان ایتمك بی فائده‌در ؛ بناءً علیه یالکز برمثال ایرادیله اکتفا ایده‌جکز : طقوزنجی عصر میلادی‌یه دوغرو زادکان ، حق قضالرینك جاری اولدیغی یرلرده نظام وانتظامی ادامه واهالینك حیات واموالنی قتل وغارتدن محافظه ایتمك وظیفه‌سنی درعهده ایدرلردی وبو خدمتلرینه قارشی ، کندیلرینه تابع اولانلردن ، اطاعت مطلقه طلب ایدوب ایستدکلری مقدارده ویرکی تحصیل ایلرلردی . [۱] دها صوکره بر قوت واحده ، یالکز حکمدارك قوتی ، انضباط وآسایش داخلینك امر تأمین وادامه‌سنی درعهده ایتدی ؛ متین بر صورتده تشکیل ایدلمش دائمی بر اوردو ، بر پولیس ، بر اداره ، بر عدالت ، اوللری زادکانك اجدادینه ترتب ایدن کافهٔ وظائفی دست مسئولیتنه الدی . دیمك اولیورکه زادکان ارتق هیچ بر خدمت اجتماعیه ایفا ایتمیورلردی ، فقط اجدادینك ، جدال ونزاعات دائمه‌لرنده معروض اولمش اولدقلری متاعب ومهالکه مکافاةً ، تأمین ایتدکلری منافعك هیچ برندنده فراغت ایتمیورلردی . نهایت فرانسه اختلال کبیری کوننك کیجه‌سی « بومارشه » ، (« فیغارو » نك ازدواجی) عنوانلی تیاتروسنده ، شو حقارت آمیز مضمونی زادکانك صورتنه فیرلاتدی : بیهوده اوله‌رق دوغمق زحمتنی اختیار ایتمشسکز . بو حقارتك قارشیسنده ،

[۱] هـ . تن : عصر حاضرده‌کی فرانسه‌نك مبادیسی :

« او تاریخده اصیلزاده ، جسارتلی ، قوتلی ، اسلحه استعمالنده مهارتلی بر آدمدی‌که بر کروهك ریاستنه کچنجه مهاجمات واقعه‌یه قارشی کوکسنی کرر ، ثبات ایدر ومملکتك بر کوشه‌سنی قلیجله حمایه ایلردی. بو خدمتی ایفا ایتمك ایچون شرفلی بر سلاله‌یه منسوبیت اقتضا ایتمز ، شجاعت ایستر . بویله بر آدمك کندیسی بر جددر ، بر سلاله‌در .

ملتی اضرار ایده‌رك كسب سمانت ایتمك ادعاسنده حقلی اولدیغنی اثبات ایچون صنف زادكان ، ویره‌جكی بوتون جوابلره بدل ، كهنه سلسله‌نامه‌لریله اونلرك اوزرنده‌كی شایان حرمت مهرلری ابراز ایتمكدن باشقه برشی یاپامدی . اختلالك بدایتنده زادكان مالكانه‌لرینه هجوم ایدن فرانسز كویلولری ، حركتلرینك معناسنی كندیلری‌ده اكلامیه‌رق ، اول باول سجلات ووثائق قدیمه‌یی نهب واحراق ایتمكله بررمزی ، براشارتی محتوی برفعل اجرا ایتمشلردر . كویلولر ، اولمش ماضینك بوصارارمش شاهدلری ، دره بكلكی اغاجنك ذی‌حیات كوكلری اولدیغنی وانجق بوكوكلر محو ایدلمكله او اغاجده امحا ایدیله بیله‌جكنی اكلایورلردی .

عنعناته حرمت ورعایت ایدلمكدن مستفید اولانلرك كافه‌سی نزدنده حس تاریخی بر امر طبیعیدر ؛ بونلرك خارجنده بولنانلره كوره ایسه حس تاریخی تعلیم وتربیه‌نك بر محصول صنعیسیدر . قوی الشكیمه بر جدك ازمان سابقه‌ده كندی قوتیله اكتساب ایتمش اولدیغی حقوقدن استفاده ایدن برحكمدار ایچون ، مبادیسی ازچوق بعید بر ماضی‌یه عائد اولان ثروت وسامانه ، شرف وحیثیته ، نفوذ وقدرته مالك بر صنف زادكان ایچون ، برسلالهٔ سلطنتك یاخود اجرای حكومت ایاین برهیئتك اطرافنده تجمع ایتمش برچوق منافع مختلفه‌یی تمثیل ایدنلر ایچون ، او حقوقی ، او اقتدار وثروتی ، اومنافع مختلفه‌یی ، دائما مبادئ بعیدهٔ ماضیه‌لرینی اخطار ایده‌رك تبجیل ایتمكده وهرمؤسسهٔ اجتماعیه‌نك تاریخ ظهوری برماضئ بعیده عائد اولمسنی اونك علویت وقدسیتنه بر دلیل اولمق اوزره كوسترمكده برچوق سببلر موجوددر . بو، اونلرك مقتضای منفعتلریدر وعنعناتك تضییق ، تحقیر ، اضرار ایتدیكی عوامه نقطهٔ نظرلرینی جبراً قبول ایتدیرمك ایچون اللرنده وسائط واردر . مكاتبك پروغرا-

-ملرینی ، امتحانلرك شرائطنی ، مساعئ ذهنیه‌یه رسماً اعطا ایدیلان قیمتی ، مملكتنده تأسس ایتمش اولان قوای عمومیه تعیین ایدر . ینه او قوای عمومیه‌دركه برطاقم درسلری تأسیس وادامه ایلر ، اقاده‌میلره جمعیات علمیه‌یه برموقع شرف وحیثیت ویرر ، بلا اجرت مكاتبه قبول اونه‌جق اطفال فقرایی انتخاب وتخصیصات نقدیه وسائر وسائط مشوقه ایله حمایه ایتدیكی تدقیقات وتحریات علمیه‌یی سوق واداره ایدوب بو تدقیقات وتحریات علمیه‌دن احكام ونتایج استنباط ایدنلره مكافاةً منصبلر ، نشانلر توزیع ایدر ؛ والحاصل موضوع تاریخه علم ووقوفی ، معارف عمومیهٔ انسانیه‌نك اك مهم برشعبه‌سی مرتبه‌سنه اعلا ایتمك وعلوم وفنونك ، هنر ومعرفتك كافهٔ تجلیاتی ارەسنده تاریخه بالخاصه عالی بر موقع تأمین ایتمك خصوصنده قوای عمومیه مختار ومأذوندر . انسانلر ایسه برمشغله‌نك ، برعلمك الزمیت واهمیتنه دائر اولان فكر وتصورلرینی اومشغله‌نك ، اوعلمك قیمت فلسفیه‌سنه یاخود حیات ورفاه افراده متعلق نفعنه كوره دكل ، دولتده‌كی ، هیئت اجتماعیه‌ده‌كی ، ارباب نفوذ واقتدار ایله اركان حكومت نظرنده‌كی ، تنظیم ووضع قانون ایدنلر نزدنده‌كی قدر وقیمتنه كوره حاصل ایدرلر .

بوندن باشقه ، صنعی اوله‌رق تكمل ایتدیرلمش اولان حس تاریخه بعض عناصر روحیهٔ مختلفه‌ده قاریشیر . بوعناصر روحیهٔ مختلفه ایچنده — طرز تصورات وتفكراتی اعتباریله ، افراد محكومه طرفندن ، ممتاز وشایان تقلید عد اولنان ذوات حاكمه‌نك تأثیر نفوذ معنویسی یاننده ، برمسئلهٔ معلومه‌یی استقلال ذهن وفكر ایله اجرا ایدلمش برتنقید معقوله عرض ایتمك اقتدارینی سلب ایدن قوهٔ محاكمه ضعفی والفت واعتیاد ایلدیكی شیلر ایچنده حضور واستراحتله یووارلانان عطالت ذهنیه‌یی ده —

مشاهده ایدرز . برمؤسسهٔ موجوده‌دن هیچ برفائده استحصال ایتمیوب بالعکس مضطرب وبیزار اولدیغی حالده ، اکثریتك ، اومؤسسه‌یه قارشی محضا قدیم اولمق حسبیله عظیم برحس احترام پرورده ایلمسنی ومبدأ ظهورینك قدمنی ، دوام وبقاسی ایچون برسبب کافی عد ایتمسنی مفکرهٔ بشریه‌نك ایشته بوخاصه‌لریدرکه بزه ایضاح ایدرلر ؛ یالکز حقیقتك ، یالکز موجود اولان شیئك وزن وتخمین ، مقایسه وتقدیر ایدلمسنده هردرلو فائده ملحوظ اولدیغی وماضینك ، مخیل اولا شیئك ، علاوات وتحریفاته معروض خاطره‌نك دها زیاده مظهر قبول اولمسنده هردرلو مضرت مأمول بولندیغی حالده ، فیاض برقوت وقدرته مالك زمان حاضر انسانلرینك نیچون حس تاریخ ایله یعنی ماضی‌یی حاله ، مرده‌یی زنده‌یه ترجیح ایتمکله تفاخر ایتدکلرینی ونیچون درجهٔ کافیه‌ده حس تاریخه مالك اولملرندن اشتباه ایدلدیکی تقدیرده دوچار خجالت اولدقلرینی بزه ایضاح ایدن ینه مفکرهٔ بشریه‌نك بوخاصه‌لریدر. عنعناته مستند امتیازاته وارث اولانلر بوطرز تفکرك کندیلرینه بخش ایتدیکی فائده خارق‌العاده قارشیسنده طبیعیدرکه ، حس تاریخی‌یه مالك اولمق عظیم برتفوق وتمایز وحس تاریخیدن محروم بولنمق برسافلیت ، هیچ اولمزسه برنقصان ، بر ضعف عقلی ، شبه جنائی برقابلیت اولمسه بیله هرحالده برمحقریت سفیله عد اولنه‌جغی فکرینی تعمیم وادامه ایتمك ایچون هرواسطه‌یی استعمال ایدرلر .

ماضی ایله اشتغالك ، نسبت معقوله خارجنده ماضی‌یی تقدیر ایتمه‌نك اهمیت عملیه‌سی ، ایشه بوسببلردن نشأت ایلر . فقط بعض اسباب بدیعیه وحالات روحیهٔ عمومیه‌دن دولایی الواح وتصاویر تاریخیه‌نك بویوك برمفتونیت وانجذاب حصوله کتیردیکنی تسلیم واعتراف ایتمامك ،

مسئله‌نك یالکز جهت واحده‌سنی کورمك دیمکدر . روایات تاریخیه هم مبهمدر ، هم‌ده ذوق بخشادر .

بر مبهمیت دورا دوره بورونمش اولان ماضینك تماشاسی مخیله اوزرنده برتأثیر سحرانکیز اجرا ایدر. وهرذهن بشرك اعماقنده خوابیده اولان میل اسرار پرستی‌یی لطف ایله ایقاظ ایلر. نیم مستور شیلر، اونلردن رفع استار ایتمك ؛ خرابه‌لر ، اونلری احیا واعمار ایتمك ارزوسنی اویاندیرر؛ غائب اولان شیلر ، اونلری احضار ایتمك تجربه‌سنه سائق اولور ؛ مبهم شیلر ، حل ایدیله‌جك معمالر وضع وایراد ایلر. حاصلی درین برماضینك قرا کلغندن سر آلود برطور ایله سرزده اولان مشهودات مبهمه انسانی سهولتله خیالات شاعرانه‌یه سوق ایدر .

روایات تاریخیه‌نك حائز اولدیغی صوك برذوق ولطافت‌ده شودر : بوکونکی کونده ، ادراك ایدیله‌مین برچوق مؤسسه‌لری ، عاداتی ، عنعناتی ، بی‌معنا اولان ، شایان قبول اولمیان ، زمانمزده مرعیتلرینه قارشی عقل ومنطق طرفندن عصیان ایدیلان خلاف عدالت شیلری ایضاح واونلرك مبادیٔ ظهورنده ناصل قابل ادراك اولدقلرینی ــ معنای مجردلری اعتباریله مقرون عدل وحق اولمسه‌لرده ــ اساسه مستند واو زمانك احوال وشرائطنه موافق بولندقلرینی قناعت بخش اوله‌جق صورتده اثبات ایده‌رك انسانده‌کی خاصهٔ منطقیه‌یی ممنون ایتمكدر. روایت تاریخیه؛ موجود ومرعی اولان شیئك دعواسنی حرارتله ، بلاغتله مدافعه ایدر. حتی بلاقید وشرط محکومیته مستحق اولان شیئك بیله لهنده برائت یاخود اسباب مخففه حکمی استحصال ایلر . وکیل مدافعك ، مدافعاتی پك آز متین اولان زمینلره : مسائل حقنده غیرکافی معلوماته ، اختراعات کیفیه‌یه ، هردرلو فکر تنقیدن معرا تفسیرات وتأویلاته استناد ایتدیرمش

اولمسنك ، نتيجه نقطۀ نظرندن ، اهميتی اولماز . حيات بشره تعيين وجهۀ استقامت ايلمك اعتباريله هردرلو قيمتدن معرا بولنمسنه وحتی قريب برماضی‌يه ، بناءً عليه اولويتله برماضیٔ بعيده‌دائر عرض وتبليغ ايده‌بيله‌جكی معلوماتك ضعيف ومشكوك اولمسنه رغماً تاريخه وتدقيقات تاريخيه‌يه كافۀ ملل متمدنه‌ده نيچون شدتله اهتمام ايدلديكنی اسباب انف البيان بزه تبيين وايضاح ايدرلر .

« ٢ »

عنعناته مستند فلسفۀ تاريخ

تكاملات عقليه‌لرينك يالكز دركۀ سفلاسنده بولندقلری زمانده‌كه انسانلر كنديلرندن اول وقوعبولمش اولان شيلری ـ بونلره اهميت ويردكلری فرض اولنديغی تقديرده ـ بيلمكله اكتفا ايدرلر . فقط ، مدت قليله ظرفنده ، وقايع ماضيه‌نك ناصل ونيچون وقوعه كلديكنی‌ده اكلامغه ميل ايلرلر . ازچوق رهين ثبوت ، ازچوق شايان امن واعتماد اولان وقايعه علم پيدا ايتمك اونلری تماميله ممنون ايتمز ؛ وقايعك تسلسل اسبابنی‌ده ادراك ايلمك ايسترلر . كينونت عموميه‌نك اثر تصادف اولديغنی قبول ايتمكدن امتناع ايدرلر و اونك ، بر افادۀ مرئيه‌سی اولوب بعض شرائطله مقيد اوله‌رق جريان ايتمسنی ايجاب ايتديرن قانونی تحری ايلرلر . ماضينك راويلر ، كنديلرينك‌ده حس ايتدكلری بواحتياجی ــ شؤناتك ساده دلانه ضبط وقيدندن ، علل واسباب وقايعی حاوی اولان تاريخه دوغرو ارتقا ايله وقايعی يكديكرندن استنتاج ، يكديكريله توضيح وتفسير ايدوب يكديكرينك مقدر و مسببی اولمق اوزره كوستره‌رك ـ ممنون ايتمكه چاليشيرلردی . باب سابقده ايراد ايلمش اولديغمز بر قاچ مثال ــ كه تكثيری بزجه قولايدر ــ كافۀ احوالده بو تسلسل اسبابك ، بو تفسير

وتأويلك نه قدر كيفی اولديغنی و فقط مؤلفلرينك افكار و حسياتنی انعكاس ايتديرديكنی ارائه ايدر . لكن بيلمك آرزوی شديدی انسانلری ، وقايع صحيحه‌يی حاوی اولان تاريخ ايله‌ده اكتفا ايتمكدن منع ايتدی . واقعا بويولده تأليف ايديلان تاريخ بعض حادثات ماديه‌يی بزه ايضاح وتفسير ايتمك ادعاسنده بولنورسه‌ده ، مورخك نقول ورواياتی انجق بر قسمنی ضبط وتثبيت ايلديكی ، بر كينونت عموميه حس خلقیٔ مبهمنی نظر اعتباره آلماز . انسانلر هنوز بر فكر روشن پيدا ايتمدن اول مبهم بر صورتده حس ايديورلر دی كه انسانيتك حياتی وحيد و يكتا بر حادثه‌در وتاريخك موضوعنی تشكيل ايدن وقايع ماديه بر طاقم خطوط مخصوصه كبی او حادثاتده محرردر . ديمك اوليوركه انسانلر ، حساب عاديدن قواعد جبريه‌يه ارتقا ايديورلر و معين بر شخصك ياخود بر جماعت بشريه‌نك افعالندن كافۀ فعاليت انسانيه‌نك جريان بر انتظامنی محيط اولان دستور عموميه‌يه يوكسليورلر ؛ ايشته بويله‌جه ازمنه وامكنه‌ده وقوعی صحتله تعيين ايديلان حادثاتك نقل ورواياتندن يعنی اصل تاريخدن فلسفۀ تاريخه دوغرو ترقی ايديورلر .

فلسفۀ تاريخك منشأ ومنبعنه واصل اولمق ايچون پك درين تحريات اجرا ايتمكه لزوم يوقدر .

« پ . لاقومب » موافق حقيت اوله‌رق ديبوركه : كرك فرد اعتباريله اولسون ، كرك جماعت اعتباريله اولسون ، ممكناتك بازيچه‌سی اولمق خوشمزه كيتمز . » تعبير ديكرله : بز ، انسانلر هرشيئك اسبابنی تحری ايده‌رك اعمال فكر و نظر ايدرز ؛ قوۀ عقليه‌مز هر بر حادثه مدركنه‌يه ، معلومات عقليه‌مزله متناسب وتصورات ومحاكمات معتادۀ عقليه‌مزه ، بلا اكراه ، متلاحق اولان وبو معلوماته ، بو تصورات

ومحاكمات معتادەیه پك زیاده بین بر صورتده ضد و مخالف اولمیان ، ظاهراً كافی ، بر سبب اسناد ایتمدكجه مستریح وممنون اولەماز . فلسفهٔ تاریخك ، اسمیله ، معناسیله موجدی « وولتر » اولدیغی اكثریا تصدیق اولنیور وبلا تحقیق تكرار ایدیلیور. [١] بو برخطادركه « بودریلار »، « وولتر » دن ایكی عصر اول علم و وقوف تام ایله « ژان بودەن » ك بر فلسفهٔ تاریخ بسط وتمهید ایلمش اولدیغنی كوسترەرك تصحیح ایتمشدر . فقط « بو دریلار » ، فلسفهٔ تاریخ تعبیری ایلك دفعه اولەرق « موسوی « فیلون » ك « مورخ فیلسوف تسمیه ایدیلەبیلەجكنی » نظر دقته عرض ایدن « ژان بودەن » ك آثارنده كورولدیكنی نسیان ایتمش ویاخود كوروادیكندن ذهول ایلمشـدر . [٢] فلسفهٔ تاریخ حادثات تاریخیەنك ، قوانین عقلیەیه توفیقاً ، برتجربهٔ تفسیریدر . فلسفهٔ تاریخ . حادثات تاریخیەیه حاكم اولان قانونی كشف ایتمكه وبو حادثاتك ظهور وتوالیسنی ـ وقایع ماضیەده ، منطق بشرك قواعدینه تابع بر انتظام حصوله كتیرەجك ـ بر معنایه حمل ایلمكه سعی ایدر ؛ زمان حالی تنویر ایلر ؛ استقبالەده ، بر درجەیه قدر ، ایدینلقلر انعكاس ایتدیرر . واقعا ذهن بشر كندی شرف وحیثیتیله بوندن دها متناسب بر مشغله ، بر وظیفه صعوبتله بولەبیلیر ؛ فقط شیمدی‌یه قدر بونك امر حلنه الك

[١] « روقول » كندیسنك مراجعت ایلدیكی منبع اولمق اوزره « وولتر » ك آثارنده فلسفهٔ تاریخ تعبیرینه تصادف ایدیلان فقراتك كافەسنی جمع ایتمش اولان ، « باجوت » ی ذكر ایدییور .

[٢] ژان بودەن : موسوی « فیلون » كه مورخ فیلسوف تسمیه ایدیلەبیلیر . . . . .

زیاده غیر كافی ، الك زیاده ـقیم اولان وسائطله تشبث ایتمشدر . موضوع تاریخك بر قانونه تابع اولدیغی فرض وتخمینی ، هر فلسفهٔ تاریخك نقطهٔ ابتدای ضروریسیدر .

حتی تصادف بیله موضوع تاریخده مؤثر بر قانون عد اولنیور . فقط تصادف ، موضوع تاریخه تأثیر ایدن بر قانون اولمق اوزره اعتبار ایدیلیرسه فلسفهٔ تاریخ ایلك خطوەسندن اعتباراً منتهای وظیفەسنەواصل اولمش اولور .

انسانیتك حادثات حیاتیەسنده هر شیئك ، هیچ بر قاعدەیه تابع اولمیان ، تصادف نابینادن عبارت اولدیغی تحقیق واثبات ایدلدكدن صوكره فلسفهٔ تاریخ ایچون درعهده ایدیلەجك بر وظیفه قالماز . فلسفهٔ تاریخ حسابنك نهایتنه بویوك بر صفر وضع ایدوب دعوایی حل ایتمش اولور . حائز اهمیت اولان فلاسفهٔ مورخیندن هیچ بری ، شیمدی‌یه قدر بو قراری ویرمكه جرأت ایدەمامشدر . اونلرك هر بری ، حیات مجموعهٔ انسانیتك بر معنای معقولی حاوی اولدیغی شرط متقدمنی قبول ایدوب بالخاصه بو معنایی كشف وایضاح ایتمكه سعی واقدام ایلمشدر . بو شرط متقدم تصورینه ناصل واصل اولدیغنی وبو تصورك رهین صواب اولوب اولمدیغنی ، قواعد عقل ومنطقه توفیقاً تدقیق ایتمك لزومنه فلاسفهٔ مورخیندن همان بر ایكیسی حكم ایتمشدر . موضوع تاریخك ، یعنی حیات انسانیتك قابل ادراك بر معناسی اولمق لازمكلەجكی كندیسندن استنتاج ایدیلان قاعدهٔ اساسیه حقیقت حالده ، تشبیه بالبشریتدن ، یعنی خواص بشریتی كافهٔ اشیایه تشمیل ایتمكدن عبارتدر . انسان كندی حالات وجدانیەسنی تدقیق وتعمیق ایدەرك ادراك وادارەیه مقارن اولان هر فعلنی بر فكره ، بر مقصده اتباعاً

اجرا ایتدیکنه دائر برعلم تجربی استحصال ایدر . سکر ، سیرفی‌المنام ، جنت حالاتی مستثنا اولمق اوزره اراده‌دن ، ادراکدن ، مقصددن مجرد اوله‌رق فعل ایشله‌ین انسان تصور ایتمکه مقتدر اوله‌ماز . ایشته بو تجربهٔ معنویهٔ ذاتیه‌یی ، انسان ، برطاقم حادثاته تعمیم وتطبیق ایلر که اوتجربهٔ معنویه نه بوحادثاتی تدقیق ایله حصوله کلمشدر ، نه‌ده بوحادثات ایله علاقه‌داردر . حیات بشریه‌یی هیئت مجموعه‌سی اعتباریله ، معناسنی بیلمك ایستدیکی برسلسلهٔ متصلهٔ افعال اولمق اوزره تصور ایدوب بو فعالری ، انسانلرك وجدان واختیاری خارجنده بولنان قوتلرك اثر تعاون وتفاعلی اولدقلر حالده ، اوکله طعامندن صوکره اجرا ایدیلان برزیارته ، بریوم رسمی کزینتیسنه بکزه‌ته‌رك تفکر واختیار انسانی ایله وقوعه کلمش عد ایلر . بوطریق ومسلکده دوام ایده‌رك مجموع بشریتی انسان فرده ، اونك کینونتنی ، وجودینی ، افعالنی ، فردك طورومسلکنه تشبیه ایدر وانسان فرددن صادر اولان برفعلك قارشیسنده « بو آدمك ، بو فعل وحرکتدن مقصدی نه‌در ؟ » سؤالنی بلاتردد وضع ایتدیکی کبی وقایع تاریخك ظهور وجریانی قارشیسنده‌ده « انسانیت بو وقعه ایله نه‌یی قصد ایلیور ؟ » سؤالنی ایراد ایلمکده کندیسنی مختار ظن ایدر .

انسان ، بو سؤالك متضمن اولدیغی فرضیات کیفیه وغیر مثبته‌نك کافه‌سنی حس ایتمز ، فرض ایدرکه موضوع تاریخك تار وپودینی تشکیل ایدن وقایع ، ابتداءً تعیین ایدلمش برغایه‌نك حیز حقیقتده تجلی ایتمسی ایچون حصوله کلیور . حالبوکه علت غائیه‌یی حاوی برفعل ـ انجق هدف مقصودینی واضحاً مشاهده ایدن وبوهدفه بعض اسبابك تأثیریله تمایل ایلین ـ برتصور ، براراده طرفندن سوق واداره ایدلمدکجه قابل تصور وادراك اوله‌ماز . فعالیت تاریخیهٔ بشریتك علت غائیه‌سی تصوری هانکی

وجدان ومدرکه‌ده استحضار اولنیور ؟ اوفعالیتی قوهٔ ارادیه‌می تحریك ایدییور ؟ البته فعالیت تاریخیهٔ بشریه‌نك علت غائیه‌سی راست کلن ادمك وجدان ومدرکه‌سنده استحضار اولنمیور ؛ چونکه ، نه اك بویوك انسان ، نه اك کوچوك انسان ، نه دنیانك اقسام ثلثه‌سنی ، قتل عام ، احراق ، تخریب ایده‌رك اردولریله کشت وکذار ایدن ، جهان ایمپراطورلقلرینی کسر وامحا ، تجدید واحیا ایلاین جهانکیر ، نه طبیعتك یکی برقوتنی کشف ایله بشریتك خدمت واستفاده‌سنه مسخر قیله‌رق مدنیتی براساس جدید اوزرینه تأسیس ایدن مجدد ، نه مشغله‌سنك محدود چارچیوه‌سی داخلنده احتیاجاتنی استیفا ایدوب کندی حیاتیله حیات جمعیتك اسباب ادامه‌سنی حصوله کتیرن عمله ، فعل وحرکتنده ، دوغرودن دوغری‌یه حس ایدلمش برارزویی ، بر احتراصی ممنون وتسکین ایتمکدن باشقه بر هدف مقصود تصور ایتمشدر . هیچ برکمسه کندی افعالیله حیات عمومیهٔ بشریه‌نك جریانی اره‌سنده‌کی نسبت وارتباطی حس وادراك ایتمز وبونسبت وارتباط فرد فعالك افعالنی تعیین وتقدیر ایتمدیکی کبی ـ وقوع وظهورندن فردك اشتباه ایلمدیکی ـ نتایج متأخره وآثار بعیده‌ده تعیین وتقدیر ایلمز . ایران قدیمك اسکندر کبیر طرفندن تخریبی ؛ غول قطعه‌سنك « ژول سه‌زار طرفندن تسخیری ؛ حواری « سنت پول » طرفندن نصرانیت وثنیه‌نك تأسیسی ؛ « قولومب » طرفندن امریقانك کشفی کبی ، فردلر ، حتی بوتون ملتلر طرفندن وقوعه کتیرلمش اولان اك مهم وقایع ، انسانیتك یالکز بر قسم قلیلنه تماس وتأثیر ایتمش و اکثریتك اوزرنده بر اثر براقمدن قایوب کچمشدر ، وقایع مذکوره اکثریت انسانیه‌نك مقدراتنه هیچ بردرجه ایله اجرای تأثیر ایتمدی یاخود پك اوزون برزمان کچدکدن صوکره وبالواسطه اجرای تأثیر

ایتدی . وقایع آنفه‌ده ، تاریخ بشریتك سیر وحركتنه نسبتله ، برمعنی تحری ایتمك ، علی‌الخصوص برمعنی بولمق ، اووقایعدن تصرفات حبریه اجراسیله اومعنایی استخراج ایتمك دیمكدر .

بناء علی ذلك هیچ بر انسان فعالك وجدان وادراكی ، افعال بشریتك بر مقصد معقوله متعلق بر فكر وتصور استحضار ایتمدیكی وافعال مذكوره‌نك وقوعه كلمسی ایچون مسعیٔ ارادیه صرف ایلمدیكی ثابت ومحققدر . برطاقم اشخاص تاریخیه واردركه اونلرك نظر دوربینی اطرا ایدرلر وطریق استقبالده رهنما اولان واسع تصورات مرتبه‌لرینی، سیاسی وصیتنامه‌لرینی بیلیرلر . دردنجی « هانری » اوروپا حكومات متحده‌سنی تشكیل ایتمك تخیلاتیله اوغراشیردی . « ریشلیو » ، اسپانیا والمانیا هابسبورغلرینی حرباً دوچار ضعف ایتمكی، برنجق عصر برمدت فرانسه سیاستنه دكشمز برمقصد اولمق اوزره تعیین ایتمشدی ؛ بویوك « فره‌دریق » اخلافنه ، احكامی مدت مدیده تطبیق ایدیله‌جك تعلیمات ترك ایلمشدی . اكر بوادملر ویاخود سائرلری ، سلالهٔ سلطنتلرینك ویا مملكتلرینك دوغرودن دوغری‌یه منافعنه تعلق ایدن برفعالیت اداریه مقصدندن باشقه برمقصد روشنه ، باشقه برفكر واضحه مالك اولیدیلر، كندی فائده ومنفعتلری ایچون دولتلرینك سیاسیاتنی سوق وتسلیك ایتمك ایستدكلری طریق واستقامته متدائر اولان تصورلری كبی اومقصدی اوفكری‌ده تبیین وتبلیغ ایدرلردی . اوزمان ، بزده، تكامل بشریتك وسائط ونتایجی حقنده اشارات ودلائل مثبته قارشیسنده بولنمش اولوردق وجریان وقایع تاریخه هیچ برزمان فعالانه اشتراك وتأثیر ایتمامش اولدقلری حالده ، ارباب فعل وتأثیرك ـ كندیلرنجه بیله مجهول اولان ـ مقاصدینه علم ووقوف اظهار ایدن فلاسفهٔ مورخینك فرضیات ماهرانه‌سیله،

تصدیقات مجترآنه‌سیله اكتفا ایتمكه مجبور اولمزدق .

فلسفهٔ وقایع تاریخ ، بشریتك معنای افعالی مسئله‌سنی موقع بحثه وضع ایتدیكی زمان ناصل بر دعوایی میدانه قویمش اولدیغنی درحال حس ایده‌مدی . [١] « لوكی » نك حیله‌كارانه بر صورتده كندیسنه ایچنده‌كی صویی ایچوب بیتیرمسی ایچون ویردیكی بوینوزی بوشالتمغه اوغراشان « طور » ك [٢] اوغرادیغی مشكل حاله دوشدی . چونكه « طور » او بوینوزك بر اوجی دریایه متصل اولدیغنی كورمیوردی وایچنده‌كی صویی ایچوب بیتیرمكی درعهده ایتمكله دریایی صوك قطره‌سنه قدر ایچمكی تعهد ایتمش اولیوردی .

انسانیت كائناتك ، بر جزئیدر . انسانیتك مقدراتی ، كتاب كائناتده مسطوردر وكائناته تابعدر . كائنات ، انسانیتدن اول موجود ایدی ، صوكره‌ده موجود اوله‌جقدر . اكر انسانیتك موجودیتی بر معنایی حاوی اولمسی مراد اولنیورسه ، كائناتك موجودیتی‌ده برمعنایی حاوی اولمسی اقتضا ایدر . انسانیتك ظهور انتفای مقدری ، منظومات شمسیه ایله حامل ذوی‌الارواح اولان سیاراتك حیات ومماتنك تكون ابدیسنده ، انجق بر حادثهٔ فرعیهٔ جزئیه‌در ؛ بناءً علیه فرعك حاوی اولدیغی معنایی اصلك حاوی اولمامسی تصور وادراكه صیغماز برشیدر.

اكر حیات ایله تحولات مكونات ، قوهٔ فعالهٔ سرمدیه‌نك ـ عقل بشرك ادراك ایده بیله‌جكی هرغایه‌دن ، هر مقصدن معرا ـ بر ولولهٔ بی انتظامندن عبارتسه ، انسانیتك موجودیتی ایچون معقول بر غایه ،

---

[١] « لوكی » مصر قدیم اساطیرینه عائد بر معبود .

[٢] « طور » كذا

بر مقصد تحری ایتمك بیهوده اولدیغی امر بدیهیدر ؛ اجسام غازیه ایله محاط نوۀ ابتدائیه‌یی تشکیل ایدن ماده‌نك بر جرم سماوی صلب حالنه دوغرو حین تکاملنده ، بر آن معین ظرفنده ، ظهور ایدوب ابدیته نسبةً دوام وامتدادی بر ثانیه‌دن عبارت اولان وجرم سماوی صلبك حال ابتدائیسنه رجوع ایتمسیله مادۀ مشکلۀ اساسیه‌یه فساد وخلل طاری اوله‌رق فنایه محکوم بولنان حیات ایچون ده عقلی بر غایه ، بر مقصد تصور وتعیین ایدیله‌میه‌جکی آشکاردر . فلسفۀ وقایع تاریخ ایسه ، موجودیت کائناتك پردۀ سر اعظمی کندیسیچون اك زیاده قابل تقرب اولان اوجندن یقالایوب حیات تاریخیۀ بشریتی ستر ایدن قسمنی رفع ایتمکه اجترا ایدییور .

فلسفۀ وقایع تاریخ اگر تکامل بشریتك بر مقصد معقوله دوغرو میل ایتدیکنی اثبات ایده‌جك ادله آیان ایتمکه موفق اولورسه ، اگر بشریتك ، جریان حیات تاریخیه‌سی اثناسنده ، تعقیب ایتدیکی خط اوزرنده او مقصد معقولك تمادی ایدوب گیتدیکنی گوسترمکه مقتدر اولورسه بزم ایچون فضای ابدیته ناظردها زیاده وسیع منظره‌لر آچه‌جق قطعی ، ثابت بر نقطۀ نظر احضار ایتمش اوله‌جقدر . بسیط بر قیاس منطقی واسطه‌سیله تکامل بشریتك غایۀ عقلیه‌سندن موجودیت کائناتك غایۀ عقلیه‌سنه ایصال ایدلمش اوله‌جغز و سؤالات آتیه‌یه ممنونیت بخش اوله‌جق جوابلر المش بوله‌جغز : کائناتدن صورت دائمه‌ده فوران ایدن قوۀ فعاله نه‌در ؟ اجرام سماویه‌نك تکون وانطفاسنه تعلق ایلین بو ادوار بی نهایه نیچون وقوعبولیور ؟ مادۀ مکونه‌ده حیات ، وجدان ناصل و نیچون اویانیور ؟ منظرۀ کائناتك افاده ایتدیکی معنا نه‌در ؟ فلسفۀ وقایع تاریخ ، افعال بشریتدن یالکز بر غائیت فکروتصوری

استخراج ایتمك ایسته‌یور کبی گورونیورسه‌ده حقیقتده حالده معمای کائناتی حل ایتمکه قیام ایدییور وبو معمایی ، مفکره‌سنك هنگام فجر انکشافنده . کندیسنده‌کی بیلمك ارزوسنی ممنون ایتمك ایچون ، توسل ایتدیکی اصوله مراجعتله حل ایلمك ایسته‌یور . عقل بشر ، حادثات طبیعیه‌نك بر تفسیر وتأویلنه دوغرو تمایل ایتمکه باشلادیغی زمان، بومیل وارزوسنی اول باول تشبیه وقیاس طریقیله اولان فکر ونظرك کندیسنه تلقین ایتدیکی بعض اختراعات سهله واسطه‌سیله تسکین ایتمشدر . . . . .

شاللینغ . هومبولد ، قرائوزه ، بونسین کبی فیلسوفلرك موضوع تاریخه دائر سرد ایلدکاری نظریات مافوق الطبیعه‌ایله ، مدینة‌الله ، عنوانلی اثرك مؤلفی اعزۀ نصارادن « سنت اوغوستن » وتاریخ عمومی صاحبی خطیب مشهور راهب « بوسوئه » نك افکار تاریخیه‌سنی نفس الامرك حقیقت منطقیه‌سنه مخالف هذیانات اولمق اوزره ترك ایدوب گچه‌جکز .

« روقول » فلاسفۀ مورخینی اوچه تقسیم ایدییور : وقایع تاریخده آثار صنع ومشیت الهیه‌یی مشاهده ایدن الهیون ، وقایع تاریخی انسانیتك اثری اولمق اوزره تلقی ایلین انسانیون . وقایع تاریخی طبیعتك اثری اولمق اوزره گورن طبیعیون – مادیون . الهیوندن اولان فلاسفۀ مورخین . کائناتده بر حکومت الهیه‌نك حکمران اولدیغنی ، خلقتده ، افعال ومقدرات بشریتده مقاصد خفیۀ الهیه‌یه خادم بر علت غائیه موجود بولندیغنی کتب سماویه‌یه عطفاً اثبات ایدرلر . انسانیون صنفنه منسوب اولان فلاسفۀ مورخین ، وقایع تاریخده عمومی بر پلان ، بر مقصد عقلی مشهود اولدیغنی ، بی طرف بر تنقیده مقاومت ایلیه‌جك بردلیل ایراد ایتمکسزین ، ادعا ایدرلر . تمایلات الهیاتدن متجرد برنجی

فیلسوف مورخ انسانی اولمق اوزره تلقی ایدیلان « جامباتیستا ویقو » تعظیمات مخصوصه‌یه مظهر اولمشدر. غوته، ژان موللر، فره‌ده‌ریق. آ. وولف، « ویقو » حقنده عالی بر فکر بسلرلردی. « ادوارد غانس « هه‌غل »ك فلسفهٔ تاریخی عنوانلی اثرینك مقدمه‌سنده یازییور: «درت حقیقی فیلسوف تاریخ واردر: ویقو، هردر، اشله‌غل، هه‌غل». درت فیلسوف مورخك برنجیسی اولان « ویقو »، کندیسنك مهم بر شی کشف ایتمش اولدیغنه حقیقةً کندی‌ده اعتقاد ایدییور؛ چونکه تألیف ایتدیکی اثره « طبیعت مشترکهٔ ملل واقوامه دائر بر علم جدید » عنوانی ویرییور، بو علم جدیدك قواعد اساسیه‌سنی نشر وتعلیمه تشبث ایلیور. او قواعد اساسیه ایشته شونلردر: « کائناتده بر حکمت بالغهٔ الهیه‌نك حاکم اولدیغنه اعتقاد، اصول ازدواجك تأسس وتعمیمیله مشتهیات نفسانیه‌نك اعتدال وصلاح کسب ایتمش اولمسی، دفن اموات عادتیله مصدق ومؤید اولان بقای روح عقیده‌سی » وحشیلرده‌ده دفن اموات عادتنك جاری اولدیغی، بقای روحی اثبات ایده‌جك بر دلیل اولمق اوزره درمیان ایتمك شایان استغرابدر. ایکنجی قاعدهٔ اساسیه‌یه، اصول ازدواجك مشتهیات نفسانیه‌یی تعدیل ایتمش اولمسنه کلنجه بونك فلسفهٔ موضوع تاریخ ایله هیچ بر مناسبتی یوقدر. چونکه بر تك حادثهٔ تاریخیه‌نك بیله اسبابنی تفسیر وایضاح ایتمز. بوندن باشقه قاعدهٔ مذکوره باطلدر. اصول ازدواج « تعدیل مشتهیات » مقصدندن باشقه بر مقصدك تأثیریله ظهور وتکامل ایتمشدر. عائله‌یه بر شکل ثابت اعطا ایتمك وعائله‌نك مؤسس اولی طرفندن جمع وادخار ایدیلان ثروت وسامانك حق ملکیتنی، او مؤسس اولك وفاتندن صوکره، اخلاف صلبیه‌سنه حصر وتأمین ایلمك مقصدیله‌درکه اصول ازدواج بر مؤسسهٔ اجتماعیه حالی اکتساب

ایلمشدر. اصول ازدواجك مبادیسی، فیزیولوژی‌یه یاخود اخلاقیاته حمل ایدیله‌مز؛ او، تمامیله حقوقی واقتصادی بر مقصددن منبعثدر. واقعا اصول ازدواج روماده اشراف ایله عوام بیننده بر قاچ عصر امتداد ایتمش اولان نزاعات اجتماعیه‌یی انتاج ایتمشدی؛ چونکه عوامك ازدواجندن تولد ایدن بنین وبنات میراث پدردن محروم قالیردی. فقط رومادن باشقه دنیانك هیچ بر طرفنده نزاعات اجتماعیهٔ مذکوره تکرر ایتمامشدر. بناءً علیه اصول ازدواجی، « ویقو » کبی تاریخ عمومیده بر قوهٔ محرکه عد ایلمك خطا اندر خطادر.

« ویقو » نك مشهور « حادثات بشریه‌نك رجعت و تکرر دائمیسی » قانوننده، یقیندن امعان ایله باقیله‌جق اولورسه پك تنك بر فکری حاوی اولدیغی، پك محدود بر اساسه مستند بولندیغی ظاهر اولور. « ویقو » کندینی بو رجعت دائمه فکرینه سوق وایصال ایتمش اولمق اوزره، یالکز بر وقعه‌یی، اوروپای جنوبیده‌کی دره بکلکنك ظهور وتکملیله روما شهرینك تأسیسی ارەسنده‌کی شباهتی ذکر ایدییور. بو ایکی حادثه‌نك یکدیکریله مقایسه‌سی دوغرو اولدیغی فرض ایدلسه بیله ینه بر چوق اعتراضات سرد اولنه بیلیر، بر برینه مشابه ایکی تکاملك توافق وحیدی، وقایع بشریه‌نك رجعت وتکرر دائمیسی » قانون عمومیسنی تصدیق واثبات ایده‌مز. قدیم یونانیلرك کافهٔ مکوناتی محیط اولان « حرکات دوریهٔ ابدیه » نظریه‌سی نه‌قدر عظمت نمون ایدی. ویقونك رجعت وتکرر دائمی قانونی، « آمپه دوقولیس » ك، « زه‌نون »ك، « آریسطو » نك نظریهٔ ادوارینه نسبةً همان جیلیز بر قاریقاتور مثابه‌سنده قالیر.

« ویقو » نك بو اثری سراپا غرائبله مالامالدر. « ویقو » تاریخی ، الهی ، قهرمانی ، انسانی عنوانلریله ادوار ثلثه یه تقسیم ایدییور . بو نظریه هر نه قدر استغراب ایدیلیرسه ده تلقینات شدیده اجرا ایتمكدن خالی قالمامشدر ؛ « اوغوست قونت » ك تكامل اقوام و ملل ده مشاهده ایتدیكی ، صفحهٔ مذهبیه ، صفحهٔ مافوق الطبیعیه ، صفحهٔ علوم مثبته دن عبارت اولان صفحات ثلثه سی پك اشكاره بر صورتده « ویقو » نك ادوار ثلثه سندن اقتباس ایدلمشدر . « اجناس بشریه نك عدم مساواتی » عنوانلی اثرك مؤلفی اولان « قونت دوغوبینو » نك ، عوام اوزرنده اجرای حكومته مدعو بولنان حكدارانك اولاد و احفادینه ، قهرمانلرك انسانه دائر سرد ایلدیكی صاچمه لر هپ ویقونك ادوار ثلثه نظریه سنده كی دورهٔ ثانیه قهرمانلرینه عائد اعتقاداتك عكوسیدر . « ادوارد غانس » ك ، ایكنجی حقیقی فیلسوف مورخی « هردر » در . حین انتشارنده پك زیاده زیاده جلب حیرت ایتمش اولان « انسانیتك فلسفهٔ وقایع تاریخه خادم فكرلر » عنوانلی اثری ، خدختامه ایرن اون سكزنجی عصر طرفندن ، مهم بر اثر اولمق اوزره تلقی اولنمش و بوكون دخی حرمتله ذكر ایدلمكده بولنمشدر . مع مافیه اثر مذكور كرك شكل خارجیسی ، كرك محتویاتی اعتباریله اوقونمیه جق بر حاله كلمشدر .

بو اثر پك زیاده متكلفانه ، پك زیاده حار بر اسلوب ایله یازلمشدر . هر جمله سنده ، هر سطرنده ابذال ایدیلان صنعت بیهوده دوغرودن دوغری یه موضوع بحثه توجیه ایدلمش بی معنا خطابلره تحول ایدر : « الوداع ، سزه ، ای طاغلرك اوته سنده كی دها لطیف و رحیم حوالی !.. ایچیكزدن اكثركزی تكرار كورديكمز زمان ، بو ملاقات شكل اخرده وقوعبوله جق . . . » « ای شاعر ، اوسیان ، ك سسلره

بورونمش ، هارپا . سی ، دائما طنین انداز اول ! دائما بختیاردر او كمسه كه سنك نغمات لطیفه كی استماع ایدر . » « ای او قدر واسع الحدود بر ایمپراطورلقك رئیس و مؤسسی اولان سن ، سنك پیش چهرهٔ اصیلكده پرستشله سرفرو ایدرم . » والی اخره. « هردر » ك دنیایی طرز تصور و تلقیسی ، طفلانه بر فكر غائیتی محتویدر . مشاهده ایتدیكی هر شی ، انسانی بر مقصد عقلیی احتوا ایدر . اوكا كوره ، انسانك بر شكل مستقیم و قائم اوزره یارادلمش اولمسی افكار و امالنی سماواته اعلا و ایصال ایده بیلمسی ایچوندر . خاصهٔ نطق مایمونلردن دریغ ایدلدی ، زیرا اونی سوء استعمال ایده بیلیرلردی .

« اكر ، نیم انسانی اولدیغی شبهه ایدلمین عقلیله ، مایمون كلام بشری تقلید ایده بیلیدی ، شهوانی ، غلیظ ، بهیمی اولان اغزنده ، او كلام ، ناصل لوثیات ایله تلوث ایتمش اولوردی ! همان انسانی دینه جك صوتلردن تشكل ایتمش بر نسج مستكره ایله مایمونجه سنه فكرلر خایر ، كلام بشر تذلیل ایدلمیه جك و مایمونده ایكم ، حتی دیكر حیواناتدن دها ابكم قاله جق . . . . . » اقطار شمالیه اهالیسنك قیصه بویلو و اكلی وجودلی اولملرینك اسبابنی ایضاح صددنده دییوركه : « برودتك اوكا یاپه بیله جكی شیئك هپسی بونی براز قیصالتمق ، جولان دمی براز دها تضییق ایتمك اولدی . . . فقط قوهٔ حیاتیه ، اونده داخلدن خارجه دوغرو اجرای فعل و تأثیر ایتدیكندن ، طول قامت یرینه اوكا حار و ثخین بر ثقلت اعطا ایتدی . . . . » اقلیم شرقه مخصوص اولان بوكبی لآلئ افكاره كتابك همان هر صحیفه سنده تصادف ایدیلیر . « هردر » صورت دائمه ده ـ « طبیعتده اهنك و ائتلافات » عنوانلی كتابنده ، قاووندن بحث ایدركن « خارجاده بر طاقم چیزكیلرله

دیلیملره تقسیم ایدلمشدر ، چونکه طبیعت اونی افراد عائله ایله برلکده تکمیل ایدلمك ایچون یاراتمشدر . » دیین « بر نارده‌ن دوسن پییر » ی اخطار ایدییور . حادثاتك امر تفسیرینی اوقدر لطیف بر صورتده کندیلری ایچون تسهیل ایدن مفسرین طبیعتی ، بذله کویانه تهزیل ایتمك فکر مضمریله – « وه‌بر » ك « ده‌موقریت » عنوانلی اثرنده ذکر ایدیلان – معذب بر المان شویله هایقیرمشدر : « کدیبنك دریسنده ، تام کوزلرك بولندیغی نقطه‌لره مصادف اولان قسمنده ایکی دلیك بولنمسی نه بویوك بر حکمتدر ! »

(هردر) وقایع تاریخده ، صورت قطعیه‌ده تعیین ایتدیکی بر مقصدی مشاهده ایدییور : طبیعت انسانیه‌نك غایهٔ مقصدی انسانیتدر . بو کشف غریب (فریچ رویتر) ك خلق وانطاق ایلدیکی شخص مخیلك ، مفتش (بره‌سیغ) ك کویلرده‌کی فقر وضرورتك اسبابنه دائر ویردیکی درین ایضاحات اقتصادیه‌یی آکدیریر : انسانلرك سفالتی فقر وضرورتلرندن ایلری کلیر . « طبیعت انسانیه‌نك غایهٔ مقصدی انسانیتدر . » اویله ایسه ، انسانیت نه‌در ؟ « هردر » بو سؤاله جواب ویرمکدن عاجز دکل : « انسانیت ، بوتون صنوف انسانیه‌ده ، بوتون معاملات انسانیه‌ده عقل وحقانیتك حاکم اولمسیدر . » ایشته معنای انسانیتی اوکرندك . اسکندر کبیرك ایران قدیمی تخریب واستیلاسی ، رومانك ، اوزمانلر معلوم اولان ، قطعات ارضی ضبط وتسخیری ، نصرانیت غربیه‌نك اهل صلیب اوردولریله شرقك اوزرینه یورومسی ، اسپانیانك امریقای جنوبی‌یی ، انکلتره‌نك امریقای شمالی‌یی استملاك ایلمسی ، برنجی ناپولیونك اوروپایی زیر وزبر ایتمسی ، هپ ، بوتون صنوف انسانیه‌ده ، بوتون معاملات انسانیه‌ده عقل وحقانیتك حاکم

اولمسی ایچون وقوعه کلمشدر . دکلمی ؟ بو حقیقتدن اشتباه ایدن ، (هردر) طرفندن شدتله توبیخ ایدیلیر . بداهت تامه ایله بدیهی اولان بو حقیقتدن اشتباه ایده‌جك بر آدم وارسه ، اوده سوء مقصد صاحبی اولان آدمدر .

« هردر » ك اثری ، هیچ بر فکر متینی محتوی اولمیان متلمع جمله پارهٔ کلمات ایله مملودر . درین اولمق ادعاسنده بولنمقله برابر تحریك حدت ایلیه‌جك مرتبه‌ده معناسز اولان بو صاچمه سوزلردن یالکز برقاچ مثال عرض ایده‌لم :

« قوای عضلیه ، اعصابك دائرهٔ فعالیتنه نه‌قدر زیاده نفوذ ودخول ایدرسه ، کندیسیده ، تعضوده او قدر زیاده مقید ومسخر بولنور واحتساسك غایاتنه منقاد وخادم اولور . »

« قوهٔ مولده روی زمینده‌کی کافهٔ تشکلاتك مادریدر ، اقلیم ایسه قوهٔ مولده‌یه دوستانه یاخود خصمانه معاونت ایتمکدن باشقه برشی یاپماز . »

« ادوار تاریخیه ، مقتضای طبیعتلرینه کوره ، یکدیکرینه مسلسلاً مرتبط اولورلر . » هردر ، برتك حادثهٔ تاریخیه‌یی تفسیر وایضاح ایتمز . حادثات تاریخیه‌یی یکدیکرینی متعاقب تحکیه ایده‌رك اونلرك بربرینی توالی ایتدکلرینی کوستریر وبر حادثهٔ تاریخیه‌یی دیکر حادثهٔ تاریخیه‌دن قیاس منطقی ایله استنتاج ایدییورمش کبی کورونور . « هردر » ك فکرلرینی بر فلسفهٔ تاریخ دیه توصیف ایتمك قارئی موجب حدت اوله‌جق صورتده اضلال ایتمکدر .

« ادوارد غانس » ه کوره حقیقی فلاسفهٔ مورخینك اوچنجیسی اولان (فره‌دریق اشله‌غل) ایله مشغول اولمق ، محضا اضاعهٔ وقت ایلمك دیمکدر . پك چوق سنه‌لر اولدی که ارتجاعك بو خادم متعصبنك

طاتسز صاپیقلامه‌لرینه هیچ بر عقللی آدم اهمیت ویرمیور . حقیقی فلاسفهٔ مورخینك دردنجیسی اولان « هه‌غل » ه کلنجه ، بو او قدر سهولتله اهمال ایدیله‌مز ، چونکه حالا متروك ومنسی اولان شیلر صیره‌سنه کچمامشدر . صورت عمومیه‌ده « هه‌غل » ی رد وجرح ایدن « بارت » ، « هه‌غل » ك فلسفهٔ تاریخی عنوانلی اثرینك مقدمه‌سنده دیورکه : « (هه‌غل » ك منطقیله فلسفهٔ طبیعیه‌سی بحق منسی ومتروك اولمشدر ؛ فقط فلسفهٔ طبیعیه‌سنك بعض قواعد ابتدائیه‌سی ـ که فلسفهٔ تاریخی بو قواعدك تطبیقات عملیه‌سندن عبارتدر ـ یالکز آلمانیاده دکل ، انکلتره‌ده ، شمالی امریقاده ، ایتالیاده حتی فرانسه‌ده الآن ثبات واصرار ایله جاری ومرعیدر . » (فون هارتمان) ، هه‌غلك فلسفهٔ موضوع تاریخنه شیمدی‌یه قدر تفوق ایدلمدیکنی تصدیق ایدیور و فلسفهٔ موضوع تاریخده (هه‌غل ك ، زوال ناپذیر اولان قیمت مساعیسنی مشاهده ایتدیکنی بیان ایلیور . اکر (هرمان) ، (هه‌غل) ی غلیظ بر غرابت مبالغه‌کارانه ایله « فلسفه موضوع تاریخك اصول وانتظام دائره‌سنده مؤسس اولی » واونك تأسیس ایتدیکی نظریه‌یی « اهمیت ویریله‌جك یکانه نظریه » دییه توصیف ایدیورسه ، استادینه قارشی استقلال فکری اولمیان محدود الذهن بر شاکردن صادر اولمش اولدقلری ایچون ، بو مبالغه‌لی مدیحه‌لر ، شایان تعجب دکلدر . (هه‌غل) ، عصریمزك اك قوتلی ، اك حر عقل وذکاسی اولدیغنی اعلان ایدن (ارنولدروژ) ایچونده هه‌غلك شاکردی اولمق اسباب مخففه‌سی موجوددر . لکن (هه‌غل) ایله هیچ مناسبت ذاتیه‌سی اولمیان وهرنه‌قدر اونی غریب بر صورتده صیانت ایدیورسه‌ده ینه تنقید ایتمکدن خالی قالمیان (فلینت) ده شو نی تأمین ایدیورکه : « (هه‌غل » ك

اك لطیف ، اك درین بر افکار خارق العاده ثروتنه مالك اولدیغنی انکار ایتمك صورت مطلقه‌ده مستحیلدر .

اوقدر لطیف ودرین اولان بو فکرلرك بعضلرینی ، (هه‌غل) ك فلسفهٔ تاریخنده تمهید ایدلمش اولدقلری وجه ایله ، براز یقیندن تدقیق ایده‌لم . (هه‌غل) بو اثرده بر قاعده ، یالکز بر قاعده تأسیس ایدیور : « فلسفه‌نك کتیردیکی فکر وحید . . . عقل . فکر بسیطیدر ، جهانده عقلك مدیر وحاکم اولدیغی ، بناءً علیه تاریخ عمومیده‌ده حادثاتك معقول بر طرزده جریان ایتمش بولندیغی ، عالمده ، عقلدن ، عقلك شرف واحتشامندن باشقه هیچ بر شی ظاهر ومتجلی اولمدیغی فکریدر ، که فلسفه‌ده سرد وایضاح اولنیور وادلهٔ مثبته ایله ، بورا‌ده‌ده ، ثابت اولمش فرض ایدیلیور . » فی الحقیقه بر شیئی ، بر فکری بوندن دها زیاده ساده‌لشدیرمك ممکن دکلدر .

(هه‌غل) ك یکانه قاعدهٔ اساسیه‌سی ، موضوع تاریخك بر حادثهٔ عقلیه اولمسندن عبارتدر . فقط بوراده قاعدهٔ اساسیه اوله‌رق وضع ایدیلن شی اصل اثبات اولنمسی اقتضا ایدن نقطه‌در . اکر بز او قاعدهٔ اساسیه‌یی وضع وقبول ایتمکه میل ایدیدك ، ثابت اولمش تلقی ایله‌یدك ، دوغریسی بر فلسفهٔ تاریخه احتیاجمز قالمامش اوله‌جقدی . (هه‌غل) ی دها ایلری‌یه دوغری تعقیب ایده‌لم . موضوع تاریخ ، « عقلك (مطلق) بولمق ، یعنی عقلك ، کندینی تکرار بولمق ارزوسندن » تحصل ایتمش اولاق اوزره اکلاشیلملیدر . بناءً علیه بر عقل وار ؛ « هه‌غل » اونك موجودیتنی بر وجه حقیقت بیلیور ؛ آشکاره‌درکه بو عقل کندینی غائب ایتمش فقط او ، بو سرانجام بدفرجامه ناصل و نره‌ده اوغرامش بوراسی اکلاشیله‌میور ؟ زواللی عقل ، کندیسنی غائب ایدنجه تکرار کندیسنی

بولمق ارزوسنه دوشمش ، بو ارزونك سوق وتحريكيله تاريخ عمومی يی حصوله كتيرمش واوراده كنديسنی تكرار بولمش ، اصول ومسلكده براز ابهام واغلاق وارسه‌ده نتيجه منور وممنونيت بخشادر . ايشته خلاف عقل اولان بو مجنونلقلردركه بر چوق كمسه‌لر نزدنده پك درين فكرلر اولمق اوزره قبول ايدلمش وايدلمكده بولنمشدر . موضوع تاريخك غاۀ مقصدی حريتدر . « تاريخ عمومی ، حريت فكر وتصورينك تكاملندن باشقه برشی دكلدر . » بو سوزلر بر معنا افاده ايديورلر كبی كورونورلر . فقط (هه‌غل) درحال شونی علاوه ايديور : « اما حريت ماديه ، ارادۀ اتفاقيه‌نك اوكا مطيع ومنقاد اولمسنی اقتضا ايتديرير ، چونكه ارادۀ اتفاقيه دائما شكليدر . » قارمه قاريشيق اولان بولاقيردی يی‌غنی قابل ادراك تصورات ايله ترجمه ايده‌لم . بريسی برشی ايستيور ؛ مثلا سربست برمكتب كشاد ايتمك ارزو ايديور . ساده‌دلانه برصورتده ظن ايله‌يوركه كنديسی ايچون حريت ، اراده‌سنی ، ارزوسنی اجرا ايتمك امكانندن عبارتدر . حال بوكه ، اوكا ، خطايه دوشديكنی ؛ اراده‌سنك شكلی ، اتفاقی ، اولديغنی ؛ (بو تعبير هيچ برمعنی افاده ايتميور ، فقط دوشونديريور) اراده ايتديكی شيدن فارغ اولمسی لازم كله‌جكنی ؛ پوليس ، او سربست مكتبی آچمقدن اونی منع ايده‌جكنی وحقيقی حريت ماديه‌نك بوندن عبارت بولنديغنی تفهيم ايتمك ايچون (هه‌غل) اوراده حاضر بولنيور .

(هه‌غل) ك فلسفۀ موضوع تاريخنده‌كی تفصيلات ، غرابتنمون اولمقده ، فكر اساسيسندن اشاغی قالماز . حقيقةً اونلرك هيسنی نقل وايراد ايلمك اقتضا ايدردی ، زيرا هرصحيفه‌ده توده توده لآلئ فكريه مندرجدر . « اوروپا ، موضوع تاريخ عمومينك غايت بلااشتراطيدر . »

امريقا بوندن دولايی مغبر اولمسون ! « امريقا دائما جسماً وعقلاً بی اقتدار كورونمشدی ، حالاده اويله كورونمكده‌در . »

« اسيا ايمپراطورلقلرينك اوروپاليلره مطيع ومنقاد اولملری طالع نافرجاملری اقتضاسندندر . »

بو حكم ، (هه‌غل) فلسفه‌سنك معانئ عاليه‌سنی قبول ايتمكه ، ژاپونياليلری اقناع ايده‌جك ماهيتده‌در .

« يونان قديمك حياتی ، حقيقی بر نوجوان اثريدر ، حيات يونان بر نوجوان ايله ابتدا ايتدی وديكر بر نوجوان ايله انتهاپذير اولدی : حيات يونانی ، نوجوان شعر اولان ، « آشيل » كشاد ايلدی ونوجوان حقيقی اسكندر كبير ختامه ايرديردی . » آه ! نه‌قدر ظريف ومعنيدار برسوز ! فقط استعجال ايتميه‌لم ، يونان قديمك حياتی حقيقةً « آشيل » ايله‌می باشلار ؟ اسكندر كبيردن صوكره يونان قديم الك آز برچوق عصر دها امتداد ايتمديمی ؟ بر طرفدن « روموس » ديكر طرفدن « رومولوس اوغوستولوس » ده ايكی نوجوان دكلميدی ؟ بناءً عليه قديم رومانك ده فاتحۀ حياتی بر نوجوانله ، خاتمۀ حياتی ديكر بر نوجوانله وقوعبولمديمی ؟ او حالده ، رومانك حياتنده حقيقی بر نوجوان اثری عد اولنمزمی ؟ » « هه‌غل » ك بوتون بو سوزلری ادعا پروانه اولديغی قدر فكردن ، معنادن معرا دكلميدر ؟

« هه‌غل » انسانيتك تاريخ عقليسنده سرزده اولمش اولان حادثات مدهشه‌دن بريدر ؛ او ، ذاتی اعتباريله اصلا بر حادثۀ مدهشه دكل ؛ چونكه منطق دائره‌سنده هذيان ايدنلر ، افكارمشوشه‌لرينی ، اختراعكرده‌لری اولان ، برلسانله اكسا ايلين هرزه‌كولر جهانده دائما كورولمه كلمشدر . فقط معاصرين اوزرنده اجرا ايتمش اولديغی تأثير اعتباريله

حقیقة برحادثهٔ مدهشه‌در . تصورات عنوانی ویردیکی الفاظ ایله شعبده بازلق ایدن (هه‌غل) ك آثارینی مطالعه ایتدکدن صوکره ، نفس الامره موافق هردرلو معنایدن مجرد اولان بو هذیانلرك ، حقیقته بیکانه برادم طرفندن ایراد اولنان بوهرزه‌لرك ، بوتون المانیاده ، بوتون دنیاده ، الك درین عقل وحکمتك تعلیمن ایتمش اولدیغی سرائر عالیه اولمق اوزره جلب حیرت ایلدیکنی ، بالکلیه معنادن خالی اولوب هیچ بر حقیقتی مفید اولمیان — موضوع ، عکس موضوع ، ترکیب — اصوات ثلثه‌سیله ، طفلانه ودماغ فرسا برصورتده ، اوینامقدن عبارت منطقنك بوتون برنسل طرفندن برطرز مخصوص تفکر اولمق اوزره قبول ایدلدیکنی ، « هه‌غل » ك ، بوکون حالا المان ملتنك فخر وغرور ایله نامنی یاد ایلدیکی ، بویوك بر متفکر تلقی اولندیغنی کوردکجه ، بوتون بوشیلری ، انسان ، ذهننده تکرار ایتدکجه انسانلرك عقل ومنطقندن ، قوهٔ محاکمه‌لرینك نفوذ وقوتندن قطع امید ایتمکه تمایل ایدییور . حقیقتده که اکثریت عظیمهٔ بشریتك ، بعض عقاید باطله‌یه اعتقاد ایتمسی ، تصدیقات مجرده‌یه بر تنقید معقول تطبیق ایتمك وکلمه‌لرك نه درجه‌یه قدر حقیقتی محتوی اولدقلرینی تدقیق ایلمك خصوصلرنده‌کی عدم قابلیتنه بر دلیل کافیدر . « هه‌غل » ك کلمات نشاط آوری یالکز عوامی دکل ، عصرك الك عالم ، الك خطیر اولان خواصنی‌ده ، عقللرینی غائب ایتمك رادده‌سنده ، سرمست ایلمشدر . ایشته (هه‌غلیانیزم) حادثه‌سنك انسانی مبهوت ایله‌یه‌جك ، انسانك عقل وفکرینی زیر وزبر ایده‌جك جهتی‌ده بودر . « هه‌غل » ك فلسفه‌سنی تنقید ایدن ، « ترانده لن بورغ » ده ، « اولریکی » ده ، « هاینریق له‌ئو » ده سراسر کلمه نزاعاتنه بوغولمشلردر . بونلر « هه‌غل » ك اطرافنده فخر وغرور ایله

اکثار کلام ایدرلر . بوراده ، ایاقلری بر وسوسهٔ نامهمه‌یه دولاشیر ، اوته‌ده حقیر بر اعتراض بولورلر . قاشلرینی چاتارلر ، پارمقلرینی بورونلرینك اوجنه وضع ایدرلر وبوتون بوکچن زمان اثناسنده — (شوپن هاوئر) ك « هه‌غل » فلسفه‌سی حقنده دیدیکی کبی — بر صابون قبارجغنی تدقیقه حصر مساعی ایتمش اولدقلرینی اکلامازلر .

« ادوارد غانس » ك دورت حقیقی فیلسوف مورخی — وقایع تاریخه دائر اعمال فکر ونظر ایدن متشرعین نصارادن — هیچ بر نقطه‌ده افتراق ایتمیور . بیلمك ارزو ایدن ، مشهوف ادراك اولان انسان شو سؤالی وضع وایراد ایلر : وقایع تاریخی تشکیل ایدن کافهٔ افعال بشریه‌نك لب ومعناسی نه‌در ؟ بوکا ، فلاسفهٔ اربعه‌نك ویره‌جکی جواب ، (راهب بوسوئه) نك ، مشهور تاریخ عمومیسنده ، اعطا ایتمش اولدیغی جوابك عینیدر .

مع مافیه ازمنهٔ قدیمه‌دنبری بعض مستقل الافکار متفکرلر ظهور ایتمشدرکه بونلر افعال وحرکات بشریه‌یی نظر دقت وبیطرفی ایله معاینه ایدوب افعال وحرکات مذکوره‌ده بر مقصدك ، بر غایه‌نك موجود اولدیغنه دلالت ایده‌جك هیچ برشی مشاهده ایتمدکلرندن ، وقایع تاریخه اولا معین بر غایه اسناد ایلدکدن صکره او غایه‌یی وقایع تاریخده کشف واظهار ایتمك مسلکندن فراغت ایلمشلر ویالکز اسباب وقایعك تدقیقیله اکتفا ایتمشلردر .

هوا ، صو ، ارض عنوانلی رساله‌سنده ، انسانلرله اونلرك ایچنده یشادقلری شرائط طبیعیه اراسنده بر مناسبت موجود اولدیغنی ایلك دفعه قبول ایدن ، اغلب احتماله کوره ، « هیپوقرات » در . اب طبابت اولان « هیپوقرات » دن صوکره ، اقلیمك وطبیعت ارضك انسانلرله

اونلرك افعال تاریخیه‌سی اوزرنده اجرا ایتدیکی تأثیر دائما تصدیق وتدقیق ایدیله‌کلمشدر . (ژان بوده‌ن) بوتأثیرك بوتون حادثات تاریخیه‌ده تجلی ایتدیکنی مشاهده ایدییور . وحرارت هوائیه‌نك شرائطی ، بزده بالضروره ، تحولات حصوله کتیردیکنه اعتماد ایلین « پولیپ » ایله « غالی‌ین » ی ذکر ایلیور . « مونتسکیو » روح القوانین کده اقلیمه اویله بر اهمیت عطف ایدییوردی‌که « وولتر » ، بونی بر زمین استهزا اتخاذ ایتمشدی . فقط « وولتر » ك استهزاآتی ، نه « تورغو » یی ، نه اوندن صوکره کلن (هه‌ردر) ی ـ « قارل ریتتر » ك مبحث جوغرافیای انسانی مسلکنده نقطهٔ اساس اتخاذ ایتدیکی ـ اهمیت تأثیر اقلیم فکری حقنده دور ودراز ومعمقانه بر صورتده اصرار ایتمکدن منع ایلمشدر .

محیطك انسان اوزرنده اجرای تأثیر ایتدیکی . ناقابل اعتراض بر حقیقتدر . فقط انسانك اسباب تکملیله افعالنك تفسیر وایضاح یکانه‌سنی تأثیر محیطده ارامقده بر خطادر . « باجوت » اقلیمك اهمیتنی مبالغه ایدنلره جرح وردی غیر قابل بر برهان ایله مقابله ایتمشدر . جزائر هندیه ایله اووستراليا‌ده‌عین جزیرده‌ده ایکی مختلف عرقك ساکن اولدیغنی بیان ایتدکدن صوکره ، « باجوت » بوندن محق اوله‌رق شو نتیجهٔ حکمیه‌یی استخراج ایدییور : عین اقلیم ، ایکی مختلف عرقدن هربرینه عائد اولان خواص مختلفه‌یی حصوله کتیرمز . (باجوت) ك اعتراض واقعی دها مقنع بر صورتده بیان وافاده ایدیله‌بیلیر . درت عصردنبری امریقای شمالی شایان اهمیت تبدلاته اوغرامدی ؛ بیك بشیوز تاریخ میلادیسنه دوغرو شمالی امریقا ، مدنیتك هنوز مبدأنده بولنان جنکاور وحشیلرك کشت وکذار ایتدیکی اراضیٔ [*] خاویه‌دن

[*] ارض خاویه = شنلکسز محل .

عبارتدی ؛ بیك طقوز یوز تاریخ میلادیسنده ایسه مدنیت اوراده ، شیمدی‌یه قدر کورولن درجاتنك اك یوکسك درجه‌سنه اعتلا ایتدی . چونکه امریقایه باشقه انسانلر هجرت ایتدیلر ، وحشی اولان سلفلرینك ایجاد ایتمکه مقتدر اوله‌مدقلری بر مدنیتی حصوله کتیردیلر . امریقای شمالی‌ده وقوعه کلمش اولان بو تحول وتبدلی ایضاح ایتمك ایچون اقلیم بزه هیچ بر معاونتده بولنمیور . اعتراض ایدیله‌بیلیرکه : امریقای شمالیده‌کی مدنیت حاضره اوراده تولد وظهور ایتمدی ؛ اقلیمك تأثیری ایسه مدنیتك صورت انتشارینه دکل ، تولد وظهورینه تعلق ایدر .

بو اعتراضه شویله جواب ویریلیر : بر مملکتدن یاخود بر قطعه‌دن دیکر بر مملکته یاخود دیکر بر قطعه‌یه وقوعبولان مهاجرت ملل واقوام موضوع تاریخ عمومینك بر قسم اساسیسنی تشکیل ایدر ومقدرات دولیه ، مؤسسات اجتماعیه ، اوروپانك ، امریقانك ، اووسترالیانك منظرهٔ حاضره‌سی کبی پك چوق مهم حادثه‌لر بو سبب هجرته عطف وارجاع اولنه‌بیلیر . اکر تأثیر اقلیم ، مهاجرت ملل واقوام ایله دوچار تعطیل اوله‌رق سکته‌یه اوغرارسه ، موضوع تاریخك قسم اعظمنده برسبب کافی اولمق اوزره تلقی ایدیله‌مز .

« هه ـ نه بوقله » بو مطالعاتی نظر اعتباره الدیغندندر که باشلیجه اثری اساسدن محرومدر . « بوقله » اثرنده ، پك چوق تفصیلات مهمه جمع وتدقیق ایتدی ؛ مافوق الطبیعه ایله الهیات نصرانیه‌نك اوصاف وهمیه‌سنه ، ارادهٔ کلیه نظریه‌سنك ماهیت مغفله‌سنه ، ترقی ایله اونك شرائطنه ، تاریخ قدیمك منظرهٔ طفلانه‌سنه دائر قیمتدار فصللر یازدی ؛ انکلتره تاریخ سیاسی وعلمیسنك بعض ادوارینه عائد درین وظریف

اونك تا قطب متقابلنده بولنيور . [١] قونت موضوع تاريخك بوتون دقائقنى وقايع تاريخيه‌يى حصوله كتيره‌جك اولان ذهن بشرك حركت وفعاليتنه حصر ايديور . « قارل مارقس » بالعكس كافهٔ افعال تاريخيه‌ده احتياجات ماديهٔ حاليه‌سنى ممنون ايتمك ايچون انسانك واقع اولان مساعيسنى كورويور . اوكا كوره ، جمعيتله دولتك كافهٔ اشكالنى ثروتله فوائدك شكل استحصالى تعيين ايدر . افعال بشريه‌يى تحريك ايدن قوت ارزوى تملكدر . اموال وفوائد ارضه تصرف وتملك ايتمك ايچون وقوعه كلن نزاعات بوتون سياساتك غايه‌سى . كافهٔ مؤسساتك منشاسى وبالجمله حادثات تاريخيه‌نك محركيدر .

« جامباتيستا ويقو » ده وقايع تاريخك صنف اغنيا ايله كروه فقرا اراسنده‌كى مجادله‌دن عبارت اولديغنى كورمش ، فقط بو مجادلهٔ ثروت ورفاهك يانـنده ديكر حادثه‌لرده موجود بولونديغنى قبول ايتمشدر . انسانك ، اسباب افعال وحركاتنى احتياجاتنده مشاهده ايدن « قارل مارقس » شبهه يوقدركه سبيل حقيقتده خطوه انداز اوليور ؛ لكن فكر احتياجى پك محدود بر صورتده اكلامق خطاسنه دوشويور .

[١] بنيهٔ اقتصاديهٔ اجتماعيه‌يى ، شرائط استحصاليه‌نك هيئت مجموعه‌سى تشكيل ايدر ؛ مبناى حقوق وسياسيات بو اساسك اوزرينه بنا ايديلير واو مبناى حقوق وسياساته معين بعض اشكال وجدان اجتماعى توافق وتطابق ايلر . اجتماعى ، سياسى ، عقلى حادثات حياتيه‌يى ، صورت عموميه‌ده ، حيات ماديه‌نك طرز استحصالى تعيين وتقدير ايدر . انسانلرك ، طرز حيات ومعيشتلرينى ، وجدانلرى تعيين وتقدير ايتمز ، بالعكس اونلرك ، وجدانلرينى ، طرز حيات ومعيشتلرى تعيين وتقدير ايلر .

انسانك احتياجى يالكز اكل وشربه دكلدر ؛ انسان يالكز كرانبها قماشلرله ، ذيقيمت طاشلرله وجودينى تزيين ايتمك ايسته‌مز ؛ عقلى واخلاقى بعض احتياجاتده حس ايدر ، حتى بونلرى احتياجات محضهٔ حيوانيه‌دن دها زياده شدتله حس ايدر . « قارل مارقس » ك نظريهٔ تاريخيه‌سنى تنقيد ايدنلر بالمقابله برچوق حادثات مهمه تعداد ايتديلركه التزام احتيال ايدلمدن ياخود تصرفات جبريه اجرا اولنمدن اوحادثه‌لرى اسباب اقتصاديه‌يه حصر وارجاع ايتمك امر مستحيلدر .

اسكندر كبيرك فتح ممالك مقصديله ايقاع ايتديكى محاربات ، اسپانيانك « مور » لر طرفندن استيلاسى واسپانيالىلرك اجانب مستوليه ايله يديوز سنه امتداد ايدن جنك وجدالى ، فرانسه ايله انكلتره اراسنده‌كى محاربات صد ساله ، اوتوز سنه محارباتى ، ناپوليونك حربلرى ، امريقاى شماليه‌نك انكليز « پرسبيتر » كليساسى تابعين متعصبه‌سى طرفندن استعمارى ، بوتون بو وقايع مهمه‌نك اسبابى البته ثروت وفوائدك استحصال وتوزيعى شرائطنده مندمج دكلدر .

انسانلر ، معماى جهان وحياتى ادراك ايتمك احتياجنى تاريخ عموميه‌نك مطالعه وتتبعيله ممنون ايده‌بيله‌جكلرينه ايناندیلر . بو اعتقاد ايسه ؛ بشريت مركز دائرهٔ كون ووجوددر فكر ساده دلانه‌سندن نشأت ايتدى . انسانك كائناته نسبةً اهميتى ، بر نوع نباتك ياخود بر نوع هوامك ؛ نه مافوقنده‌در نه مادوننده‌در . بوجكرله بوصونلرك تكامل وحياتى معماى كائناتى نه قدر حله مدار اوله‌بيليرسه تاريخ انسانيتده او معمايى اوقدر حل ايده‌بيلير . بو حقيقته رغماً فلسفهٔ تاريخ عنعنى ؛ مبدأ ومعاد ، اختصاص ومقدريت ؛ اسباب وعلل غائيه سؤالات ابديه‌سنه ؛ تاريخ بشريتده بر جواب بولديغنى ادعا ايديور

وتاریخ بشریته ازمنهٔ ابتدائیه انسانلرینك اك قبا اختراعات خیالیه‌سنه قیاس وتشبیه ایدیله‌جك بر مقصد مخیل اسناد ایلیور. علل غائیه اساسی اوزرینه مؤسس اولان فلسفهٔ تاریخ الك جزئی برقیمت عقلیه ومنطقیه‌یی حائز دكلدر ومستعد فكر ونظر اولان انسان ایچون تماميله شایان ترك واهمالدر. وقایع تاریخیه‌ده هیچ برمقصد؛ هیچ بر غایه تحری وكشف ایتمین وافعال بشرك اسبابنی متواضعانه استكناه ایدن تاریخ، عقل بشر ایچون دها از بادیٔ ذل ومسكنتدر.

مع مافیه اسباب وقایعی تحری ایدن تاریخده، شیمدی‌یه قدر میدانه قویدیغی نتایج اعتباریله، پك ناتمام، پك مشكوك قالمشدر وتأسیس ایتدیكی مسلكلردن هیچ بری تكامل انسانیتك، توالیٔ حادثات تاریخیه‌نك قوانینی صورت مقنعه‌ده ایضاح وتعلیم ایتمامشدر. خیالات وهذیانات مافوق الطبیعه‌دن فارغ اولدقلری ایچون «مادیون» عنوانی المش اولان فلاسفهٔ مورخینك كافه‌سی – «بوقله» حتی «مارقس» ده داخل اولدیغی حالده – انسانك یالكز صفحهٔ واحده‌سنی مشاهده ایتمشلر وانسان تامی، یشادیغی كبی، حس ایتدیكی كبی، دوشوندیكی كبی، تألم ایتدیكی كبی، تحری ایلدیكی كبی، الداندیغی كبی، كافه اطواریله تدقیق ومعاینه ایتمامشلردر. بناءً علیه بوتون خصائصیله انسان تام ذی حیاتی نظر اعتباره الميان فلسفهٔ تاریخ بالضروره كاذبدر، چونكه ذی حیات اولان انسان تامدركه وقایع تاریخی حصوله كتیریر وفلسفهٔ موضوع تاریخده او وقایعی تفسیر وایضاح ایدر.

« ۳ »

تاریخده، بشریت مركز كون ووجوددر تصوری.

نه، هرزه وكل بربر كبی وقعه‌یه، خاطره‌یه حصر ذهن ایدوب

اونكله اكتفا ایدن، ذوقیاب اولان، خاطراته مستند فلسفهٔ تاریخ نه حادثاتك اسباب واثارینی تحری واولدقجه طفلانه؛ كوته‌بینانه، كیفی تفسیرات وایضاحات تكلیف ایدن عقلی یاخود حقیقی فلسفهٔ تاریخ نه وقایع مادیه‌نك كثرت وازدحامندن بعض قوانین عمومیه؛ بر پلان، بر استقامت، برغایه استخراج ایتمك ادعاسنده بولندیغی حالده، بوكونه قدر، اولجه تصور وترتیب ایدلمش وبعضاً ده مدهش بر صورتده احمقانه اولان افكار ذاتیه‌دن باشقه تاریخه برشی ادخال ایتمین فلسفهٔ تاریخ؛ مادهٔ تاریخیه‌نك فهم وادراك حقیقیسنه قطعیاً ایصال ایده‌مز ومعنای تاریخی‌ده كشف واخبار ایلیه‌مز. فلسفیات آنفه‌نك هیچ بری بوكا مقتدر دكلدر، چونكه اوفلسفه‌لر اصل واساسك یانی باشندن كوزلری قپالی كچدكلری حالده اهمالی اقتضا ایدن شیلری شایان مرحمت برورزشن و اهتمام ایله التقاط ایدرلر ومتعبدانه برحرمتله جمع وتلفیق ایلرلر. [۱] تاریخ برشخص فردك، بركروه معینك، برمجموع معرفه‌نك آثارینی تعقیبه برحادثه‌نك زمان ومكان وقوعنی تحری وتعیینه صرف سعی ایدر. اشخاصك، امكنه‌نك اسملرینی تحقیق وتواریخ وقایعی؛ تراجم احوالده استنادگاه اوله‌جق نقطه‌لری تحری ایلر.

بوتون بوتفصیلات فردیه ومادیه هانكی مقصدك حصولنه خدمت ایدییور؟ واقعا تفصیلات مذكوره برذوق بدیعی حصوله كتیرییور، لكن حقیقی برعلمك اساس وعناصرینی تشكیل ایتمیور. اكر موضوع تاریخ، قارئی یاخود مستمعی اكلندیرمك ایچون، مخیل بر ماصال كبی، ترتیب ایدلمش برسلسلهٔ قصص وحكایاتدن باشقه وفضله برشی

[۱] قارلایل: بنم اونی تصور ایتدیكم وجه ایله، او «تاریخ عمومی»... اساساً شو دنیاده ایقاع فعل وتأثیر ایتمش اولان اعاظم بشرك تاریخیدر.

اولمق ایسترسه حیات بشریتك برلوحه‌سنی تصویر ایتمکه ، کرهٔ ارضی نوع بشرك ناصل تملك واستیلا ایتدیکنی ، نسلنی ناصل ادامه ، حیات ومعیشتنی ناصل تنظیم وتنسیق ایلدیکنی ، هانکی غایه‌لره دوغرو تمایل ایدوب هانکی طریقلرله اوغایه‌لره تقرب ایتمك ایچون چالیشدیغنی ، افعالنی تعیین وتقدیر ایدن قوای باطنه وظاهره‌نك نه‌دن عبارت بولندیغنی ، حیات عقلیه‌سی هانکی عناصر وجدانیه وتأثریه‌دن مرکب ، دروننده هانکی سوائق طبیعیه متهیج ، هانکی اعتیاداته تابع ومحکوم اولدیغنی ، هانکی اصول ومسالکه توسل ایله ، احتیاجاتنی استیفا ایتدیکنی کوسترمکه مجبوردر . والحاصل موضوع تاریخ ، بزه حقیقةً بیلمکه شایان برشی تعلیم ایتمك ایستیورسه فلان یاخود فلان ، انسانك تاریخنی اولماملی ، انسان مطلقك تاریخی اولملیدر .

انسانیتله اونك افعال وحیاتی حقنده معلومات صحیحه وثابته‌یه موصل اوله‌جغی امید ایدیله‌بیله‌جك برنقطهٔ نظره دسترسان اولمق ایچون انسانیتی صحنهٔ طبیعتدن اخراج وتجرید ایتماملی ، صحنهٔ طبیعته اعاده واقامه ایتملی . انسانیت ارضی تملك ایتمك ایچون نزاع ایدن یاخود یکدیکرینه قارشی موانع ومزاحم ایقاع ایده‌جك برمسابقه‌یه کیریشمکسزین مصلحانه ، ارضی مقاسمه ایلین سائر انواع حیوانیه کبی برنوع حیوانیدر . شوقدر وارکه انسانیت جملهٔ عصبیه‌سنك ودماغنك ثروت تکملی سایه‌سنده محیطه مطابقتله ومحیطك اصول منتظمه‌ده تعدیلیله کندیسیچون دها زیاده مساعد شرائط حیاتیه ایجاد ایتمکله ، انواع سائرهٔ حیوانیه‌نك کافه‌سندن ، دها مقتدردر . بو شرائط حیاتیه‌یی ناصل ایجاد ایلدیکنی تدقیق وتفحص ایتمك ایچون انسانیتك ظروف واحوال مختلفه‌ده‌کی حرکات وسکناتنه دقت ایتمکله برابر افعال انسانیه‌نك اوصاف عمومیه‌سنده

حصر اهمیت ایتملیز . ایقاع فعل ایدن انسانك اسم ومخلصی نه‌اولدیغنی ، نره‌ده ونه‌زمان دوغدیغنی ، ایاغنه کچیردیکی ایلك پانطولونلری هانکی مکتبك صیره‌لری اوزرنده اسکیتدیکنی وبونلره مماثل وقایع سائرهٔ تاریخیه‌یی ترك واهمال ایلملیز . بواصول ومسالکه اتباع ایدلدیکی تقدیرده ، انسانلرك تاریخ افعالی دکل ، تاریخ طبیعیسی حصوله کتیرلدیکی وتاریخ طبیعیٔ انسانله تاریخ افعال انسانیه‌یی یکدیکرینه قاریشدیرمامق لازمکله‌جکی اعتراضلری سرد اولنور . « بارت » ، « موضوع تاریخ ، موضوع تاریخ بشریدر » دییور . « موضوع تاریخ ، تاریخ طبیعی‌یه متعارض ومتقابلدر وایکی بیك سنه‌لك برافتراقدن صوکره تاریخ طبیعیدن واضحاً تمیز وتجرد ایتمشدر . » دییه حکم ایدییور . حالبوکه موضوع تاریخ انسانی ایله تاریخ طبیعی اره‌سنده تصور ایدیلان بوتقابل ، صنعیدر ، حقیقتده موجود دکلدر . « بارت » دها صوکره : « تاریخ طبیعی ایله تاریخ انسانی بیننده‌کی برنجی فرق ، اوته‌کینك نوعه ، بریکینك نوعك ایچنده تشکل ایدن جمعیته متعلق بولنمسیدر . » دیدیکی زمان ، اوکا جواباً دینیله‌بیلیر که جمعیت ، نوعك ، ایچنده یشادیغی ظروف وشرائطدر وجدال حیات ، احتیاجاتی ایچون ایجاد ایلدیکی شکلدر . انسان منفرداً یشامز ، جمعیتلرك ایچنده یشار . شکل جمعیتی تعریف ایتمدن حیات جمعیتی تصویر ایتمك ممکن دکلدر .

فی الحقیقه ، تکامل برنقطه‌سندن اعتباراً ، حیات اجتماعیه حیات مخصوصهٔ فرد ایله براشیر ، برینی دیکرندن تفریق ایتمك ممکن اولمز وتاریخ انسانی ایله تاریخ طبیعیٔ انسانك یکدیکرینه متعارض ومتقابل اولدیغنی هیچ برشی اثبات ایلمز .

بیلمك طلب وارزو ایدن انسانیت مظلم برصورتده حس وادراك

ایلدی که ـ بو کونه قدر تألیف ایدلمش اولدیغی وجه ایله ـ تاریخ ؛ اوکا طلب وارزو ایتدیکی علمی استحضار ایتمیور . بناءً علیه علم حقیقیٔ انسانك منابعنه واصل اولمق ایچون یان طرفلردن برچوق غالهریلر حفر ایتدی . تاریخ طبیعیٔ انسانیتك هیئت مجموعهسی حقنده کندیسنی تنویر ایتمك مقصدیله کافهسنك موضوعی انسان اولان برسلسلهٔ علوم مخصوصهیی تدریجاً ایجاد وتأسیس ایلدی . علم تشریح ، بزه انسانك شکلنه دائر معلومات ویریور ، فیزیولوژی ، متعانبزمهٔ عضویهسنك فعل وحرکتنی تعریف ایدیور . بو ایکی علمك تکملی تشریح بالمقایسه ایله عمومی بیولوژی علملرینی وجوده کتیریور که بالخاصه انساندن بحث ایدرلرکن علی الاطلاق موجود ذی روحدن باحث ایکی علم حکمنه کیریورلر . شیمدی بزی اشغال ایدن مطالعات ایله بو ایکی علمك علاقهسی یوقدر . وجدان ومدرکه عالمنده شهراهلر اچمغه چالیشان علم احوال روحده پك چوق زمان ، حتی تشریح ایله فیزیولوژیدن دها چوق زمان بالخاصه انسانی برعلم اولمق اوزره قالمشدر . فقط اوده ، انسانه متعلق علوم حقیقیهنك کافهسنده ظاهر اولان تمایل عمومی یه اتباعاً ، یقین برزمانده علم احوال روح حیوانینك دائرهٔ وسیعهسنه داخل اولمشدر . تشریح ، فیزیولوژی ، علم احوال روح ، مبحث البشرك اساسلرینی تشکیله خادم اولهجق مواد مثبته استحضار ایتدیلر . مبحث البشرك انسانه دائر ویردیکی معلومات ، علم حیواناتك برنوع حیوانی یه دائر ویردیکی معلوماتك غیری دکلدر . مبحث البشردن انشعاب ایتمش اولان مبحث الملل دها شیمدیدن بعض شبهلره ؛ بعض ترددلره محل ویرهجك ماهیتدهدر . برنصفی علوم طبیعیهدن ، نصف دیکری علوم اجتماعیهدن تشکل ایتمش مخلوط برعلمدر . برقوم ، بر ملت ، طبیعت طرفندن تشکیل ایدلمش واضحاً معین بروجود مجموعدر

نظریهسنی اساس اتخاذ ایدهرك مبحث الملل ، خواصی اقوام وملل تعریفه ؛ امکان دائرهسنده تفسیره ، بین الملل موجود اولان تغایر وتشابهی تنویره چالیشیر . فقط بو نظریهٔ مفروضهنه اثبات ایدلمشدر نهده سهولتله اثبات ایدیلیر . ملتلرك ، اضمحلالی ، تحولاتی ، خلق سرنهقدرا کثریا پك بطیئ وقوعبولور ایسهده صنع واثر انسان ایله خلق وایجاد ایدلمش صرف سیاسی تشکلات غیر طبیعیهدن عبارت اولملری احتمالی اغلبدر . اقوام وملك تعریف وتصوری حقیقی برفائدهٔ فنیه حصوله کتیرمز ؛ مبحث الملل انسانه دائر هیچ برشی تعلیم ایتمزکه اونی ؛ مبحث البشر دها زیاده اکلاشیلهجق برصورتده ، دها زیاده اساسلی برطرزده تفسیر وتنویر ایتمامش اولسون . منحصراً صنع واثر انسان اولان شیئ بر عضویت طبیعیه عد ایلمکدن عبارت بولنان بوخطای ابتدائی یه دوشمکله مبحث الملل بالضروره برچوق نتایج خطا الود استنتاج ایدر ، ملتلرك تدقیق وتتبعنده ، تعریف وتصویرنده اولجه تصویر وترتیب ایدلمش فکرلر اعطا ایلر ، مالك اولمدقلری اوصاف وطبایع ممیزهیی ملتلره اسناد ایدر ، ایستاتستیقلرك اعطا ایتدیکی ارقام وسطیه ایله ، جرائتکارانه تعمیملرله ملتلرك ، صحتدن عاری ، برلوحهسنی ترسیم ایلر . هیچ برحقیقته متطابق اولمیان برعلم احوال روح الملل تصنیف ایدر . والحاصل مبحث الملل ، هیئت مجموعهسی اعتباریله ، برعلم وجوده کتیرمکه پك از قابلیت کوستریر . هیچ برعنعنهسی بزه قدر واصل اولمامش اولان برماضی یه دوغرو تاریخك امتدادهسی برعلم مخصوصك ، تاریخ قبل التاریخك موضوعنی تشکیل ایدر . بونکله تاریخ شو خصوصده یکدیکرندن افتراق ایدرلر : تاریخ قبل التاریخ وقایع مخصوصهنك تواریخ ظهوریله او وقایعده ذیمدخل اولان اشخاص

حقنده تحقيقات صحيحه اجرا ايتمكدن صرف نظر ايدوب انجق فردلرله جماعات بشريه‌نك اوصاف عموميهٔ موجوديتنى تحرى ايلر . تاريخ قبل التاريخ انسانيت ابتدائيه‌نك ، بنيهٔ تشريحيه‌سنى ، خواص عقليه‌سنى ؛ ناصل تكلم ايتديكنى ؛ ناصل مسكنلرده ساكن اولديغنى ، ناصل تغذى وتلبس ايلديكنى ؛ صنايعده ؛ بدايعده ؛ علومده هانكى ترقياتى حصوله كتيرديكنى ؛ ناصل محبت ؛ عداوت ايلديكنى ؛ ناصل محاربه ؛ مصالحه ايتديكنى ؛ ناصل كزوب دولاشديغنى ؛ ناصل توطن وتدبت ايلديكنى بيلمك ايستر ؛ فقط رؤسانك ؛ جنكاورلرك ؛ سحربازلرك اسملرينى بيلمامك خصوصنى بر بوشلق اولمق اوزره حس ايتمز . تخيلى بيله ممكن اولميان بعض شرائطك معاونتيله محقق صورتده بعض اشخاصك اسملرينه مالك اولسه‌ده تاريخ قبل التاريخ بو اسملردن هيچ برصورتله مستفيد اولماز . احتماليكه علم انتقاق السنه بونلردن مستفيد اولور . تاريخ قبل التاريخك نتايج ثابته‌سى نوع بشرك تاريخ طبيعيسى ايچون خدمات حقيقيه ايفا ايدر . عنعنه‌نك تنوير ايتديكى ماضى‌يه وحاله نائد اولان انسانيت ؛ تاريخ قبل التاريخه تطبيق ايديلان اصول ايله تتبع ايديله‌جك اولورسه تاريخ مدنيتى استحصال ايتمش اولورز . تتبعاتمز ، موجوديت ماديه‌نك اشكال وشرائطندن زياده انسانلرك حيات مشتركه ومجتمعه‌لرندن تحصل ايدن حادثات ايله ، انسانلرك جمعيات متمدنه طرزنده‌كى تشكيلٰه ، مشتغل اولورسه حدودى هنوز تعيين ايدلمامش بر علم تولد ايلركه اوده علم اجتماعدر .

حقيقةً ، علم اجتماع ، علم عنوانى اخذ ايتمكه لايقدر ؛ چونكه او ، سعيك شكل وصورتنده ، سياسى واجتماعى اوله‌رق تعضو وتشكل ايتمش اولان موجوديت انسانيه‌نك مبحث الاشكاليله مبحث الحركاتنده

تجلى ايدن قوانينى تحرى ايدر ودولتله جمعيتك ناصل ونيچون تشكل ايتديكنى وحال حاضرده‌كى شكل وصورتده ناصل ونيچون واصل اولديغنى درك ايلمكه چاليشير .

علم اجتماع ، تعريفندنده مستبان اوله‌جغى وجه ايله ، تعقيب ايتديكى غايه‌ده فلسفهٔ تاريخ ايله متلاقى اولور ، فقط استعمال ومراجعت ايلديكى اصول اعتباريله فلسفهٔ تاريخدن اساسلى بر صورتده افتراق وتباعد ايلر . فلسفهٔ تاريخ ، بالضروره دكلسه‌ده ماهيتى اعتباريله ، شيمدى‌يه قدر صرف اتيسهٔ منطقيه اوزرينه بناى حكم ايتمشدر ؛ حال بوكه علم اجتماع قوانين منطقيه‌نك تجارب ماديه‌يه تطبيقيله استنتاج احكام ايدر . اوته‌كى تخيلات ذاتيه‌دن عبارتدر . بريكى ايسه وقايع ماديه‌يى جمع وتصنيف ايلر . او ، وقايعى هوسكارانه ، متجبرانه بر صورتده استخدام ايدر ، بو ايسه وقايعك رنك اصليسنى حرمتله حفظ ايدوب اونلرك ايجاباتنه تابع اولور . اويله كورونيوركه علم اجتماع ، كنديسنى تشكيل ايدن موادن صدق وصحتدن امين اولدقدن واو موادى التحليل استقصا ايتدكدن صوكره ، فلسفهٔ تاريخك متاعنى تماميله اشغال ايده‌جكدر وفلسفهٔ تاريخده خطاياى انسانيه موزه‌سنه وضع ايدلمش اولان نجوم ، طلسمات ، نيرنجيات كبى مقدما علومدن عد اولنمش شيلرك يانى باشنده اخذ موقع ايليه‌جكدر .

فلسفهٔ تاريخه « تكون » ، علم اجتماعه « وجود جمعيات » عنوانى ويرن فيلسوف خطير « ووند » ، يكديكرينك عينى اولان ايكى شى بيننده ، اوقدر صنعى بر فرق تأسيس ايدييوركه انسان ، او بويوك متفكره مديون اولديغى احترامه رغماً ، الفاظ ايله اوينايور ديمكدن كنديسنى منع ايدمز . چونكه وجود جمعيتى اكلامق ايچون تكون

جمعیتی بیلمك اقتضا ایدر وبالعکس تکون جمعیتی اکلامق ایچون وجود جمعیتی اصول دائره‌سنده تدقیق وتتبع ایدوب اونی تعیین وتقدیر ایتمش اولان قوانین وقوالك کافهٔ ادوار انسانیده جریان ایدن عین قوانین وقوا اولدیغنی ، بناءً علیه تکون جمعیتده او قوانین وقوا ایله معین ومقدر بولندیغنی بیلمك لازمکلیر . بوکا مثال اوله‌رق بر حادثه ذکر ایدملم : تحریات فنیه ، تشکل ارضك مبادیسنه قدر ماضی‌یه عائد وقایع عین قوانین کیمویه ، طبیعیه ، میخانیکیه‌یه تابع اولمش اولدیغنی ، سیاره‌مز اوزرنده حالا بوکونده ینه او قوانینك جریان ایتدیکنی ، اك قدیم طبقات ارضیه ، پیش انظاریمزده تشکل ایدن اك جدید طبقات ارضیه کبی تشکل ایتمش بولندیغنی بیلدیردکدن صوکره‌درکه علم طبقات الارض قابل ادراك بر حاله کیرمشدر . انسانه متعلق اولان علومك ارا‌سنده علم اجتماع اك یوکسك موقعی اشغال ایتمکه مدعودر . زیرا علم اجتماع ، کافهٔ علومك اعطا ایتدیکی معلوماتك نخبه‌سیدر ؛ علم اجتماع او عاملرك مفتاحیدر ، نتیجهٔ متوجه‌سیدر ؛ مبحث البشرك‌ده متمم عقباسیدر . (بارت) علم اجتماع ایله موضوع تاریخ ارا‌سنده‌کی مناسباتی شو دستور عقلقریب ایله اجمال ایدییور :

« بکا اویله کورونیورکه درام ، طبایعك تشخصی اولدیغی کبی تاریخ ده، برعلم اجتماع مادیدر . » بودستور انجق بر قید احترازی ایله مقید اولمق شرطیله دوغرودر . بر درام ، بر اختراع شاعرانه‌در ؛ او ، حقیقتی صدق تام ایله افاده ایتدیکی اثبات اولنمدقجه طبیعت بشریه‌نك جدی بر منبع تتبعی اولمق خدمتنی ایفا ایده‌مز . شاعر ، ظن وکشف طریقیله طبایعك ، اعماق مظلمه‌سنه نفوذ ایده‌جك واوراده اجرای فعل ایدن قوتلرك تأثیرات مشوشه‌سنی حس طبیعی ایله حس ایله‌یه‌جك

قدر ، صاحب ده اولدیغی زمان بیله حقیقتی بالتمام تصویر وافاده‌یه اصلا قدرتیاب اولمامشدر . حکایه نویسی « زولا » بر طاقم اشخاص تمثیل وایجاد ایلیوب اونلری ، کندیسی طرفندن اختراع ایدلمش اولان افعال وشئونات جریانه غرق ایلیوردی وبوصورتله (قلود برنادر)ك (۱) ترویج ایتدیکی اصوله تطبیقاً تجارب فنیه اجرا ایتمکده اولدیغنه ذاهب اولیوردی . ایشته بو عراتمنا تصوردرکه (زولا)نی تجربی رومان تعبیرینی تخیل وایجاد ایلمکه سوق ایتمشدر (۲) بارت) ده آنف البیان دستورنده تجربی درام قبیلندن برشیئی مخیل تصور ومراد ایلیور . فقط شبهه یوقدرکه بر درامی ، تحریات فنیه‌سی ایچون ، موضوع اتخاذ ایده‌رك اوندن مستفید اولمق وحائز قیمت معلومات استحصال ایتمك ادعاسی منتسب فن اولان علم احوال روح علماسندن هیچ برینك ذهننه متبادر اولمامشدر ؛ اولسه اولسه او درام ، مؤلفنك محیط معنوی ذاتیسنی تدقیق وتتبع ایتمك ایچون بر موضوع تشکیل ایدر . نته‌کیم تحکیهٔ تاریخیه‌ده‌کی مورخك تعریف وتصویر ایتدیکی حادثه‌لره امنیت و اعتماد کوستردیکی مقیاسده وانسان قوقله‌رینك (۱) ماوراسنده مختفی اولوب اونلری تحریك ایدن مقاتیزمهٔ اجتماعیه‌یی حادثات مذکوره‌ده حس وادراك ایلدیکی نسبتده ، بر علم اجتماع مادی حکمنی اکتساب ایلر . فقط تحکیهٔ تاریخیه‌نك برعلم اجتماع مادی حالنی کسب ایتمسی ایچون وضع ایدیلان بو ایکی شرط شیمدی‌یه قدر هیچ

(۱) قلود برنارو ، علم وظائف الاعضای تجربی عنوانلی اثریله فیزیولوژی‌ده تحولات مهمه‌یه بادی اولمش برعالمدر .

۲۰ (زولا » ونائی ادبیه عنوانلی اثرنده مسلکنك نه‌دن عبارت اولدیغنی بر تفصیل ایضاح ایتمشدر .

برموزخده تحقق ایتامشدر . اکر (بارت) وقایع صحیحه‌یی تحکیه ایدن تاریخ ، وجود وتکون انسانیتك علم اجتماع طرفندن تأسیس ایدلمش اولان قوانیننی تصویر وتشهیر ایدر ، برمجموعهٔ امثالدر دیمك ایستیورسه بوبابده کندیسیله اتحاد ایدیله‌بیلیر . اوحالده (بارت) ك وضع ایتدیکی دستور ، تحکیهٔ تاریخیهٔ مادیه‌نك علم اجتماعه منحصراً دها زیاده حیات بخش ایتمکه ، علم اجتماعی دها زیاده مجسم ، دها زیاده دلفریب بر حاله قویمغه ، محاسنه ادبیه وبدیعیه ایله تزیین ایلمکه خادم اولدیغنی وموجودیت انسانیه‌دن باحث اولان علم حقیقی ، تاریخ مادی اولمیوب علم اجتماع عمومی اوله‌بیله‌جکنی . ضمناً تسلیم ایدییور .

بناءً علیه دیه‌لم که: علم اجتماع، اسماء خاصه‌دن معرا اولان تاریخدر، مادیلشدیرلمش ، تشخص ایدلمش اولان علم اجتماع ایله تاریخك اراسنده‌کی مناسبت جبر ایله حسابك بیننده موجود اولان مناسبتك عینیدر.

علم اجتماعه کوره حال حاضر ، ماضیدن زیاده فیضناك برمیداندر، چونکه حال، تتبعات صحیحه اجراسنه دها زیاده الویریشلی و تعداد ومساحه وسائطنك استعمالنه دها زیاده مساعددر . واقعا ماضیدن منتقل بعض آثار باقیه ، مبدألریله ماضیده‌کی وظیفه‌لرینه علم ووقوف پیدا ایدیله‌جك اولورسه ، دها زیاده قابل ادراك اولور ؛ فقط علم اجتماع حین اقتضاده تاریخك معاونتندن بالکلیه استغنا ایده‌بیلیر . علم اجتماعدن افتراق ایدن تاریخ ایسه هردرلو قیمت عقلیه‌دن بری بر نظریهٔ فلسفیهٔ ذاتیه یاخود برطاقم خرودات قصص وخاطرات درکه‌سنه تنزل ایدر وسکستوس امپریکوس طرفندن تاریخ حقنده سویلنلمش اولان شو سوزك « مشوش بر ییغین ، برتودهٔ تصادفات » دوغرو اولدیغنی تصدیق ایتدیریر .

انسانیتك وجود وحرکتنی ارائه ایدن سالم بر نقطهٔ نظره واصل اولمش اولدیغمز ایچون اعتراف وتسلیم ایدرزکه انسانیت ، تکمل عقلینك درجهٔ عالیاسنه داخل اولمش بولندیغندن وبزده اونك برجزئی بولنمش اولدیغمزدن بزه کوره معناً ومادةً سائر انواع حیوانیه‌نك کافه‌سندن دها زیاده حائز اهمیت اولمقله برابر ینه طبقی سائر انواع حیوانیه کبی بر نوع حیوانیه‌در . انسانیتك مقدراتنی تعیین وتقدیر ایدن مؤثر ، قابلیات طبیعیهٔ انسانیه ایله عالم خارجینك تأثیر حاکمانه‌سی تحتنده اوله‌رق او قابلیاتك تکملی اولدیغی پیش انظاریمزده متجلی اولیور . انسانیت حقنده استحصال معلومات ایتمك ایچون بز اونی ، سائر موجودات ذوی الحیات انواعنه تطبیق ایلدیکمز پلان واصول دائره‌سنده تتبع ایتمکه مجبورز . هیچ بر واقعهٔ مادیه ایله مؤید اولمیان شو فکر وتصور قبل التحقیق ، نوع انسانك طبیعتده ، کائناتده بر موقع مستثنا اشغال ایتدیکنی ودیکر ذی حیات انواعدن هیچ برینك مشارك اولمدیغی امتیازاتی حائز اولدیغنی التزام ایتمك ، تتبعات واقعه‌یی اخطا ایلمکدر ، فائده‌سز نتیجه‌لر حصوله کتیرمکدر . انسانیت ، مرکز دائرهٔ کون ووجوددر . فکر باطل طفلانه‌سندن قورتولملیز . ایشته بو خطای کهنه‌دن خلاص اولدقدن صوکره بز ، انسانك ایشایشنی مفید برطرزده کوره‌بیلیرز واك مختلف ظروف وشرائطده‌کی احوال وافعالنه کوره طبیعت انسانیه‌نك بر صورت معینه‌سنی تصویر ایده‌بیلیرز . انسانه تعلق ایدن هر علم ، کلمه‌نك اك واسع معناسی اعتباریله هر مبحث البشر ، علم حیات اولملیدر ؛ تشریح ، مبحث الجنین ، فیزیولوژی ، حتی علم احوال روح فیزیولوژی ایله احوال باطنهٔ ذاتیه‌یی تدقیق ایدن علم احوال روحده مسائل علم حیاتی ایضاح وتنویره خدمت ایلملیدر . علم اجتماع

حد ذاتنده علم حیاتدن باشقه برشی دکلدر . علم اجتماع ، علم وفن مرتبه‌سنه ارتقا ایتمك ادعاسنده بولنمق ایچون ، تعریف وتصویره عائد اولان اقسامنده ایستاتستیق وتفسیره ، ایضاحه ، تصنیفه متعلق بولنان قسملرنده علم احوال روح اولملیدر . تاریخ ، انجق ماضی‌یه عائد بر علم اجتماع حالنی اکتساب ایتدیکی مقیاسده ، تاریخ طبیعی انسان ایچون مواد مفیده استحضار ایدر وبوتون انسانیته شامل اولان خصائص طبیعت بشریه‌یی تنویر ایلر . اکر استحضار ایتدیکی موادك صدق وصحتنه اعتماد ایدیدی ، اکر انسانیت قبل التاریخیه‌نك علم احوال روحی کندیسی ایچون قابل تقرب اولیدی ، تاریخ انسانیتك دورهٔ حالات جنینیه‌سنه متعلق ویره‌جکی معلومات مذیله ایله — علم اجتماعی اکمال ایتمش اولوردی وطبیعت انسانیه خواص ابتدائیه‌سیله ، سوائق اساسیه‌سیله ، تیپ عد اوله‌جق عکس العمللریله بوتون ادوار وازمان ظرفنده ینه کندیسنك عینی اوله‌رق قالدی ، یوقسه یالکز تطابقات اشکالیه‌دن عبارت اولمیان تحولات وترقیات حقیقیه‌یه‌می مظهر اولدی ، مسئلهٔ مبحوث عنهاسنی حل ایتمش بولنوردی . انساندن باحث اولان علمك اك مهم قسمی علم احوال روحدر . انسان فعالیت ذهنیه‌سیله‌درکه کندیسیله برابر عین زمانده روی زمینده ساکن اولان دیکر موجوداتدن تمایز ایدر ؛ بناءً علیه انسان ، دیکر ذوی الحیاتك کافه‌سنه نسبةً ، کندی خصوصیتنده اکلاشیلمق ایستنیلیورسه تجلیات ذهنیه‌سنده تتبع ایدلملیدر .

علم اجتماعه ، انسانلرك حادثات حیات مشترکه‌لرینی ، مؤسساتك ظهور وتکملنی ، دولتك ، اصول حکوماتك ، مذاهبك ، حقوقك ، اخلاقك ، مناسبات بین الملك ماهیت وتأثیرینی تفسیر وایضاح ایتمك

وظیفه‌سی ، علم احوال روحك عهده‌سنه ترتب ایدر . چونکه انسانلرك تکامل حیاتنه ظرف اولان بو قادرولر مقتضیات ذهن بشردن تولد ایتمشدر ؛ اکر اونلره علم احوال روح نقطه‌سندن نظر ایدلمیورده یالکز تاریخ نقطهٔ نظرندن عطف نکاه ایدیله‌جك اولورسه هیچ بر زمان تفهم اولنمزلر . (ژون استوآرت میل) منطقی عنوانلی اثرنده شو قاعده‌یی تأسیس ایدییور : (حادثات تاریخیه قوانین ذهن بشرله تفسیر اولنور .) بو قاعده‌یی همان عین زمانده هربارت بروجه آتی افاده ایتمشدر : (اعتراض قبول ایتمیه‌جك بر صورتده ثابت اولمشدرکه جمعیتده اجرای فعل ایدن قوتلر ، منشألری جهتیله ، علم احوال روحه تعلق ایدن قوتلردر .) کافهٔ مؤسساتك مبادئ مرئیه‌سی نه اولدیغنی ، ناصل تکمل ایتدیکنی ، شکل حاضری ناصل اکتساب ایلدیکنی بیلمك بزم ایچون مدار ترقی اوله‌مز ؛ انسانلرك هانکی مخصوصات ذهنیه‌لری ، هانکی احتیاجاتی ، هانکی سوائقی ، هانکی تمایلاتی ، او مؤسساتی تولید ایتدیکنی وایده‌جکنی ده اثبات ایلمك اقتضا ایدر . ایشته بو خصوصاتك اثباتیدرکه فهم وادراکك برنجی منزله‌سیدر . تاریخ ، برقاچ صورتله بو تتبعی تسهیل ایده‌بیلیر : زیاده مرکبیت کسب ایتمش برطاقم حادثاتی ، هنوز بالتمام صاف ؛ روشن ، سهل الادراك بعض مبادئ بسیطه‌یه ارجاع ایتمك وطبیعت انسانیه‌نك بعض خصوصیاتیله او حادثات مرکبه‌نك — چوق زماندنبری دوچار ظلمت اغلاق اولمش — مناسباتنی واضحاً تجلی ایتدیرمك ، انسان ، کافهٔ ازمنه وامکنه‌ده ، خطوط اساسیه‌سی اعتباریله ینه کندیسنك عینی اوله‌رق قالمش اولدیغی یعنی عین احتیاجاتك مهیجاتیله متأثر اولوب تشکل خلقیسنك ایجاب ایتدیردیکی عین اصوله توسل ایده‌رك او احتیاجاتی دفع وتسکینه سعی ایلدیکی مسئله‌سنك نفس الامره

مطابق كوروندیكنی ایضاح ایتمك ، شرائط حیات وسطیه‌ده صف ثانی‌یی اشغال ایدوب نظر تدقیقدن سهولتله استتار ایدن بعض اوصاف وخواص روحیه‌یی بازر بر حاله افراغ ایتدكلری جهتله قیمت تجاربیه‌یی حائز اولان بعض احوال ووقایعك خاطره‌سنی تثبیت ایتمك ، صورتلریله او تتبعی تسهیل ایدر . یكدیكرینك عینی ایكی تصوردن عبارت اولان علم اجتماع ایله تاریخ ، علم احوال روح انسانینك محصولیدر ؛ علم احوال روحده بو ایكی علمدن بالنسبه ثابت بعض احكام ونتایج استعاره ایدر . عالم خارجینك كافهٔ تأثیراتنه قارشی ماضیده وقوعه كلمش اولان افعال وحركاتنك طرزیله الآن زمانمزده وقوعه كلمكده بولنان افعال وحركاتنك طرزنده‌در كه انسانك اك جلی واك خفی بوتون خصوصیات طبیعیه‌سی منكشف اولور . مبحث الحیات منتسبنك ، انجرهٔ سرائر پرستی ایله متكدر اولمیان ، نظر منوریله او خصوصیات طبیعیه‌یی تدقیق وتتبع ایدن كمسه ، انسانك ـ ماهیت طبیعیه‌سی اساسلی تبدله اوغرا مدقجه ـ تأثیرات خارجیه‌یه قارشی ایقاع ایتدیكی ودائما ایده‌جكی عكس العمللرك قوانینی تعیین ایده‌بیلیر .

حیات خصوصیهٔ انسانیه‌نك ، حواس ایله محسوس اولان قوانین عمومیه‌سنی بر محققیت فنیه دائره‌سنده تعیین وتقدیر ایتمك انجق وقایع مجموعه‌یی تدقیق ایله یعنی ایستاتستیق ایله ممكن اولور . ایشته (اشلوزر)ك براز ظرافت فروشانه ، فقط ایجه صحیح بر صورتده شو دستور هجوآمیزده افاده ایتدیكی معناده بودر : (تاریخ ، حال حركتده اولان ایستاتستیق‌در ؛ ایستاتستیق حال سكونده بولنان تاریخدر .) . فقط اسباب حادثاتی كشف ایتمك ومؤسساتك ، تعاملاتك الی آخره ، یالكز (نه) یه تعلق ایدن جهتلرینی دكل ، (ناصل) و (نیچون) ه

جواب اعطا ایلمین جهتلرینی‌ده تحری ایلمك ارزو ایدیلیر ایدیلمز مجموعیندن صرف نظر ایدیلوب فرده اهمیت ویرلملیدر . تعبیردیكرله : تاریخ طبیعیٔ انسانیت ، علم احوال روحدن عبارتدر . علم احوال روحده بالضروره فردیدر . علم احوال روح مجموع یوقدر . بو اسمك مسماسی برخطادر ، هیچ برفكری محتوی اولمیان بر كلمه‌در یاخود علم احوال روح فردینك بومضروبنی بناءً علیه اهمیتدن معرا برشیئی بیلدیرن برلفظدر . چونكه جمع وضرب عمللری ، جمع وضرب ایدیله‌جك ارقامك ماهیتنی تبدیل ایتمز و ارقامی مذكوره‌یی بیلمكده‌ده یاردیم ایتمز . بناءً علیه یكی علم اجتماعه براز غرابتنما بر اسم ویرلمشدر ؛ چونكه علم احوال روح مجموع ، جمعیته تعلق ایدر بر علم اوله‌ماز ، آنجق جمعیتی تشكیل ایدن انسانه متعلق بر علم ، بر مبحث البشر فردی اوله‌بیلیر جمعیت بر مجموعدركه تشكیل ایتدیكی احادكمیه بیلانمدقجه ـ كندیسندن بر غایهٔ عقلیه مستفاد اوله‌ماز .

فی الحقیقه « اوغوست قونت » انسان فردی اساساً انكار ایدیور ویالكز انسانیتك موجود اولدیغنی ادعا ایلیور . (١) قونت دییوركه: خصوصیات فردیه‌دن تكامل جمعیتك احكام وقوانینی استنباط اولنه‌ماز فیلسوف (ووند) . ٢ . ده بو فكره اشتراك ایدر ؛ حتی فلسفه‌دن هردزلو مافوق الطبیعیاتی خذف ایتمش اولمق ادعاسنده بولنان (ارنست ماخ) ده ، بومسئله‌ده ، كندی نقطهٔ نظرینی ترك ایدوب انسانیتی ، عضویات فرویه‌سی اراسنده‌كی روابط مادیه عضویه‌سی قطع ایدلمش ، بر عضویت وحیده اولمق اوزره تصور وتلقی ایتمكده‌در . دیمك كه

(١) (اصل معناسی اعتباریله انسان ، اساساً بر تجرید محضدن باشقه برشی دكلدر ، یالكز انسانیت برحقیقتدر .)

(ارنست ماخ) تدقيق وتتبعله استنباط ايتمديكي برشيئي دها تصوره علاوه ايديور . انسانيت تسميه ايديلان برمتموج ومتنوع تمل افرادبشريه لوحه‌سنه ، نفس الامرده دكل ، كندى ذهننده موجود اولان برخطى ادخال ايليور .

ايشته بونلره مماثل فكرلره استنادآدركه غومپلوويچ كبى عجول وبى احتياط بر محرر شو تصديق مجترأنه‌يه قدر واصل اوليور : « فرديت مسلكى ، علمده اهميتنى غائب ايتمش وترك اولنمشدر . » بو تصديقك نفس الامره پك از توافق ايتديكنه اطمئنان كسب ايتمك ايچون مسئلهٔ مبحوثه‌يه دائر يازلمش اولان اثارى برنظرهٔ سريعه‌دن كچيرمك كافيدر .

« سيم مل » ديبور : » الك كوچوك جزؤلرك حركاتيله بوحركاتى تنظيم ايدن قانونلر يالكز حقيقتدر . حركات مذكوره‌نك برحاصل جمعنى بر فعل مجموعده اجمال ايتديكيمز زمان بوحاصل جمع ايچون بر قانون مخصوص تنظيم ايتمش اولمق ادعا ايده‌مز . » « اسپنسر) . ده بوكا بكزر برصورتده بيان فكر ايديور : بر افراد انسانيه هيئت مجموعه‌سى افرادك خواصندن تحصيل ايدن خواصه مالكدر . . . . مجموعلرك خواصنى تعيين وتقدير ايدن ، احادك خواصيدر . (هد ـ سى مه‌ن) عهد قديمده‌كى جمعيتله حال حاضرده‌كى جمعيت اراسنده بر فرق تأسيسى ايله‌يور . عهد قديمده واحد قياسىٔ اجتماعى ، عائله ايمش . (جمعيت حاضره‌نك واحد قياسيسى ايسه انسان فرددر .) لوجه عالم صغير عنوانلى اثرنده ديبوركه : (جريان تاريخده نقاط مؤثره‌يى يالكزدى حيات اذهان فرديه تشكيل ايدر .) شوپنها مؤذر) غريب شيلر ، بى لزوم شيلر عنوانلى اثرنده سويليوركه : (ماتلر معناً موجوددرلر ،

تمل) تفعل وزننده قارنجه كبى قاينامق .

نفس الامرده موجود اولان فردلردر .) لوئى بلانق تاريخده يالكز فردلرى كوروبور : (فرديت مسلكى ، مذهبده لوتر ايله ، فلسفه‌ده (وولتر) و آنسيقلوپدى) محررلريله ، اقتصادياتده) مونتسكى بو ايله ، عالم حقيقتده فرانسه انقلاب كبيرى ايله برابر غلبه ايتمشدر . تاوخ طبيعتى انسانك ، مواجهه‌سنده بولنديغى حقيقت يكانه انسان فرد اولوب ملت ، صنف ، جمعيت ياخود انسانيت تسميه اولنان بر مجموعيت اولمديغنى كوسترمك ايچون اهل نقده‌دن استعانه ايتمكه حاجت يوقدر .

انسانيت معناى مجردينى بر حقيقت اولمق اوزره تصور ايتمك فكرى الك اول ـ خيالات كلاميه‌لرينى نفس الامرده موجود حقيقت تلقى ايتمكه اليشمش اولان ـ ماوق الطبيعيات منتسبلرينك ذهنه متبادر اولمشدر . قدس شربفك ، دورهٔ صباوتدن شبابته داخل اولان ، تأهل ايدن وارتكاب فعل زنايه جرأتندن دولايى رجم ايديلان بر ادمه ، تشبيه ايدلديكى برنجى دفعه اوله‌رق اسفار توراتيه‌دن تهزه‌كيل) *سفرنده كورولمشدر . فقط توراتده بونك برتشبيه شاعرانه‌دن عبارت اولديغى بيلينيور .

چيچرون ، برانسانك مسالك حياتنده‌كى كافهٔ منازلى ، تولدى نشوونمايى ، شباتى ، كهولتى روما تاريخده مشاهده ايتدتكى زمان تشبيه مذكورى تحت اللفظ قبول ايتمشدى . فن بيان اهلى اولان (سه‌نك) ده حظ ايتديكى جمله او تشبيهى چيچروندن اقتباس ايتدى . (فلوروس) ده اونى تعميم ايده‌رك ـــ كندى فكرنجه) موجوديت انسانيه‌نك صفحات وترقيات اربعه‌سنى ، تولدينى ، صباوتنى ، شبابتنى ، شيخوختنى ، تجلى

* سفر) كتاب

ایتدیرن — کافهٔ ملل واقوامك حیاتنه تطبیق ایلەیور . آمی ین مارسه‌لین ایسه (فلوروس) ك استعمال ایتدیکی تعبیراتی تکرار ایتمکله اکتفا ایدر . سنت اوغوستین بر خطوه دها ایلریله‌یەرك یالکز ملت کبی بر تشکل سیاسی‌یی دکل ، بوتون انسانیتی بر انسان فرد اولمق اوزره نظر اعتباره الیر و طفولتدن شبابته ، سن کمال رجالیتدن وهن پیری‌یەقدر ترقی حیاتی ، انسان وحید عد ایلدیکی انسانیتده مشاهده ایتدیکنه مطمئن اولور . مسئلەنك بر مقایسهٔ بسیطه‌دنمی ، یوقسه بر عینیت تامه‌دنمی عبارت اولدیغنی تفکر ایتمز . بعضاً بر تعبیر مجازی استعمال ایتدیکنی احساس ایدییورسه‌ده فکرینی توسیع واکمال ایتدکجه کندی‌ده کندی مخیله‌سنك قربانی اولیور و بر صنعت ادبیه‌دن عبارت اولان شی قلمنك اوجنده لحم وعظام صاحبی عضویت ذی‌حیات شکلنی اخذ ایدییور . « پاسقال » ده خلا رساله‌سنك مقدمه‌سنده عین صورتله ادارهٔ افکار ایلەیور : (بونجه عصرلردنبری متوالیاً کاوب کیدن انسانلرك کافه‌سی الی‌نهایه تمادی ولاینقطع تعلم ایدن بر تك انسان کبی تلقی ایدلملیدر .) بو خیال ایله پاسقال ترقی دائمی مسئله‌سنی دها زیاده بارز بر صورتده تعلین ایتمك ایسته‌یور . فقط اختیار ایتدیکی کلفت تمامیله بی‌فائده‌در ، زیرا علمانك یکدیکرینه ترك ایتدیکی عنعنات وکنجلرك سناً کندیلرندن اکبر اولانلر طرفندن تعلیمی انسال متوالیهٔ بشریه‌نك ترقی ایتدیکنی تصور وادراکه — انسانیتك اهسته اهسته بر طاقم تجربه‌لر جمع وادخار واونلردن نتایج استخراج ایدن انسان فرد تخیل ایدلمسی فرضیه‌سندن — دها زیاده مساعددر . (اوغوست قونت) کافهٔ نظریات مافوق‌الطبیعیه‌یه مقابلةً وضع ایتدیکی فلسفهٔ مثبته‌سنه (مخیله‌نك تدقیق وتتبعه بر تابعیتی) اولمق مزیتنی بحق اسناد ایلیور ؛ لکن بالخاصه استناد ایلدیکی (سنت اوغوستن) و (پاسقال) ه امثالاً

فردی انکار ایله یالکز مجموعیتك نفس‌الامره مطابقتنی تصدیق ایتدیکی زمان بو تصوره ، تدقیق وتتبعه توسل ایده‌رك دکل ، مخیله‌یه تابع اوله‌رق واصل اولمشدر . [١]

دها ابلد ، دها سطحی بین اولان بعض اذهان (پاسقال) ك نیم ادبی تجریدینی بر تجسیم عادی درکه‌سنه قدر تنزیل ایتدیلر . جمعیتك تعبیر اصح ایله دولتك — تعریف تشریحیسنی موشکافانه اعطا ایتدیکی — نفس‌الامره وحقیقته مطابق بر موجود ذی‌حیات اولدیغنی بر جدیت مدهشه ایله ادعا ایدن (فون لی‌لی‌ین فلد) ك سوء اشتهار ایتمش . (تعبیرینك شدتلی دکل) نظریه‌لری هر کسجه معلومدر ... لی‌لی‌ین فلد) عضویت اجتماعیه‌ده کیمیکاری ، مقصللری ، مفصللری ، عضله‌لری ، نسج رابطی‌یی ، اعصابی ، اوعیهٔ دمویه‌یی ، اطراف وجودی وبو وجودی‌یه تغذیه ایدن ، کافهٔ افعال حیاتیه‌سنه ریاست ایلین احشای داخلیه‌یی کوستریور . او حالده بو مخلوقك طوغمسی ، تکمل ایتمسی ، امراضه کرفتار اولمسی ، اختیارلامسی ، اولمسی‌ده امر طبیعیدر . اقتضا ایدن قوهٔ مخیله‌نك فقدانندن ناشی اولملیدر که (لی‌لی‌ین فلد) ، دولت نامنی آلان مخلوق ذی‌حیاتنك طائفهٔ ذکور واناثدن هانکیسنه منسوب اولدیغنی ، ازدواج ایدوب ایتمدیکنی ، ذریتی اولوب اولمدیغنی ، مالیخولیا پرورانه بر کوشه‌ٔ انزواده‌می

[١] ئه‌زه‌کی‌یل ، چیچرون ، فلوروس وسنت اوغوستن طرفندن استعمال ایدلمش اولان بو تشبیه اوقدر سهولتله خاطره خطور ایدر ، اوقدر عادی عد اولنورکه صوك زمانلره قدر تفکرات تاریخیه ایله مشتغل اولوبده سلفلرینك تتبعات تاریخیه‌سنه واقف اولمیان محررلرك ذهننده متبادر اولمشدر . هارتمان ، سنت سیمون ، لیتره) ده بو تشبیهی حقیقت محضه اولمق اوزره قوللانمشلردر .

اسرار حيات ايلديكنى بزه تعليم واخبار ايتميور . تمهيدات واقعه سندن نتيجه پذير اوليوركه (لى لى ين فلد) دونت تسميه ايديلان مخلوق ذيروحى انسان فردك ياخود ذات الثدايادن بر حيوانك بنيۀ تشريحيه سى كبى تشكل ايتمش تصور ايدييور . بونده فقدان مخيله دن ايلرى كلير . زيرا دولتى ذات الثدايادن برينه تشبيه ايده جكنه حيوانات ناعمه دن برفرده بكزه ته بيليردى و بو تشبيه اوته كندن دها لطافتنما اولمقله برابر برچوق مشكلاتك رفعنه ده خادم اولوردى . (شفله) ده ، جسم اجتماعينك بنيه سى وحياتى عنوانلى اثرى ، تحت اللفظ دكل ، برمقايسۀ بسيطه اولمق اوزرده كلاشيلمق لازمكله جكنى بالاخره ، هردنلو بداهته قارشى ، اعتراف وتصديق ايتمش سه ده ابتداءً بو ضلالت وخطيئه يه دوشمكدن قورتوله مامشدر . (شفله) نك نكول واقعندن صكره ده (رنه وورمس) بينه (لى لى ين فلد) ك وفاتنه قدر تمثيل ايتمش اولديغى تصور ومسلكى التزام ايتمكدن فارغ اولميور . كندى جديته اعتماد ايدن وديكرلرى طرفندن ده جدى عد اولونان بر كروهك كنديسنى برمدرسۀ اجتماعيه اولمق اوزره تقديم ايتديكنى ، سلسلۀ كلمات وجمل بى معناسى (مدرسۀ عضويون) عنوان ادعاپرورينى الديغنى ، (شفله) لرك (لى لى ين فلد) لرك اوهام ثمربه سنى ، تخيلات جديده ايله ادامه يه ، نشر وتعميه يه ، استحضارى خادم اولديغنى وعاملى ، فنى اولمق ارزو ايدن ، الناحسن ، التمدوح امال ونيات ايله متحرك اولان اجتماعيات قونفره لرينك بو تكلمات تشبيهيه اكلنجه لرينى ، بعضاً متهيجانه جريان ايلين تدقيقات وتذكراته موضوع اتخاذ ايده رك شرفلنديرديكنى كورمك انسان ايچون برمذلتدر . حقيقت حال ايسه شودر : ظروف وشرائط عينيه ويا مشابهه ايچنده يان يانه يشايان برچوق انسانلر بر موجود وحيد تشكيل ايتدكارى كبى) سنت اوغوستين) ك ،

(پاسقال) ك ، (اوغوست قونت) ك ، تصور ايتدكارى وجه ايله بر انسان فردده تشكيل ايتمزلر ، نيته كيم بر ده پوده جمع ايدلمش اولان بر چوق لوقوموتيفلر برتك لوقوموتيف عداولنه مازلر . انسانيتدن صدور ايدن هرفعل ، منفرد انسانلرك اثريدر ، كرك طبيعتدن ، كرك سائر انسانلردن صادر اولان وافراد انسانيه نك خواص واوصافنى اساس اعتبار ايده رك قابل ايضاح بولنان تأثيرات خارجيه يه قارشى منفرد انسانلرك اجرا ايتدكلرى برعكس عملدر . برمحاربه دن ، برقيامدن ، براهل صليب حربندن ، برمهاجرت اقوامدن بحث ايدلسين هرفعل مجموع منفرد انسانلرك فعللرندن تشكل ايدر . واقعا افعال مذكوره يكديكرينه التحاق ، يكديكريله اجتماع ايدرلر ، فقط ينه هرفعل حدذاتنده تصور وتقدير اولنه بيلير . هرمؤسسه ايله اونك فعاليتك ، حكومتله اطاعت اهالينك . توزيع وادارۀ عدالتله اعلامات محاكمك اجراسنك ، مذهبله ايمنك ، تجارتك ، اعتبار ماليك ، مناقلاتك ، صنايع جسيمه نك ، تشكل صنوفك كوكارى ، انجق فردده تتبع ايديله بيله جك اولان ، بعض اوصاف عقليۀ انسانيه ده در . انسانلر ، مادامكه عين عرقك ، عين نوعك سينه سنده يكديكرلريله ذى قرابتدرلر ، مادامكه عين اجداد ابتدائيه نك صلبندن نازل اولديلر ، مادامكه ـ « وايسمان » ك ادعا ايتديكى كبى كنديلرنده دائما حى اولان حجيرات مولدۀ صميميه يى ، انسانلر ، جدلرندن اخذ ايتمامش اولسه لرده ـ هيچ اولمزسه حجيرات مولدۀ جدك حامل اولديغى تمايلات تكامليه يى اكتساب ايتديلر ، انسانلرك ، بينلرنده بر رابطۀ حياتيه موجود اولديغنى قطعياً انكار ايده مم . فقط بو رابطۀ « حياتيه مدرسۀ عضويون » ك اصولنه توفيقاً فلسفۀ تاريخ ايله علم اجتماعك تصور ايتديكى كبى بر وحدت عضويه حصوله كتيرمز .

فی الحقیقه رابطهٔ مذکوره نوع انسانه منحصر دکلدر ؛ او ، دائرهٔ محدودهٔ انسانیه‌دن طاشار ، انواع سائرهٔ حیوانیه‌یه‌ده شامل اولور ؛ پك زیاده محتملدرکه ، اورابطه ، حالاً وماضیاً روی زمینده یشایان ویشامش اولان ، عضویت وحیدالحجیره‌دن تا انقسام وتغایر اعضا وقوانك مرتبهٔ علیاسنه واصل اولمش بولنان انسانه قدر ، کافهٔ ذوی الحیاتی یکدیکرینه ربط ایلر . هر ذی حیاتی محیط اولان بووحدتك ، بوتمادیٔ مسلسل حیاتك علم ومعرفتی ، بر تصور فلسفی اولمق اعتباریله حائز قیمت سه‌ده ، فلسفهٔ تاریخه کوره ولودوفیاض بر علم ومعرفت دکلدر . چونکه دولت، انسانیت بر وحدت عضویه ایسه ، ارالرنده موجود اولان رابطهٔ حیاتیه اعتباریله، صنوف حیوانات وبونلرله برابر صنوف نباتاتده بووحدته داخل اولورلر. حال بوکه یوبله بر وحدت بر تك حادثهٔ تاریخیه‌نك ، بر تك مؤسسهٔ انسانیه‌نك مفتاح فهم وادراکنی اعطا ایتمز . « پاراسلز » هر انسانك ، حد ذاتنده بر عالم ، بر عالم صغیر اولدیغنی بیان ایتدیکی زمان حقیقته دها زیاده اقتران ایتمشدی . انسانلرك اراسنده موجود اولان نسبت وقرابته ، عین نوعك افرادی اولمق اعتباریله اونلری ، بربرلرینه تقریب ایدن هر درلو شباهته، یالکز همجنسلرینه دکل ، علی العموم حیاته وسراسر کائناته ربط ایدن رابطه‌یه رغماً انسانلرك افعالی ، انجق فردی مبدأ تتبع اتخاذ ایتمکله ادراك اولنه بیلیر . زیرا افعال انسانیه‌یی تعیین وتقدیر ایدن مشتهیات عضویه فرد طرفندن استحضار ، فرد طرفندن حس ایدیلیر ، فرد طرفندن وجدان منوره ایصال اولنور . وبو مشتهیات عضویه‌درکه فردده سوائق محرکه‌یی ، تمایلاتی ، صور ذهنیه‌یی تولید ایدر ؛ بونلرده بر طاقم افعالی حصوله کتیریر . کافهٔ افعال انسانیه‌نك بو [°] جرثومهٔ فردیه‌سنه

[°] جرثومه = کوك .

قدر تعمیق تحریات ایدلمزسه حادثات حیات اجتماعیه‌نك ملیه‌نك ، سیاسیه‌نك بر تفسیر صحیحنه موفق اولمق فکرندن فارغ اولملیدر .

علم احوال روح جماعات ، علم احوال روح ملل بو ایکی تعبیرك اذهانده حصوله کتیردیکی تشویشی پك از کلمه‌لر حصوله کتیرمشدر . (سی پی یوسی کله) جماعت جانیه‌یه دائر اولان تألیف اساسنده یالکز لدی التدقیق کسب ثبوت ایلین شو مسئله‌یی ، برچوق انسانلر بر اراده اجتماع ایدنجه حال انفرادده ارتکاب ایتمیه‌جکلری افعالی ارتکاب ایتدکلرینی تأیید ایتمك ایسته‌بوردی . مسئله حد ذاتنده قوتلی بر قید احترازیله مقید اوله‌رق قبول ایدلمك لازمکلیر وصور مختلفه ایله تقدیر اولنه بیلیر . بر جماعتدن ، اونی تشکیل ایدن افرادك سویهٔ عقلیه‌سی رقیع اولسه‌ده مرتبهٔ یوکسك مساعیٔ عقلیه صدور ایتمسنه البته انتظار ایدیله‌مز ؛ بوده ، هر نه زمان برچوق فردلر بر اراده اجتماع ایده‌جك اولورلرسه بونلرك اجتماعندن بر (مافوق الفرد) تولد ایتدیکی وبو (مافوق الفرد) ده کندیسنی ترکیب وتشکیل ایدن افراد منفرده‌نك سیمای عقلیسندن باشقه بر سیمای عقلی‌یه مالك اولدیغی ایچون دکلدر ، شو پك ساده ، واشکاره سببله‌در : تجلیات عالیهٔ عقلیه ، عالی اولملری حیثیتیله ومقتضای تعریفلری حسبیله ، منفرداً نظر اعتباره النداقلری تقدیرده یکدیکریله متغایردر . بناءً علیه هر تجلیٔ عقلیٔ فردی ، علی الخصوص فردی اولمق سببیله ، دیکر تجلیات عقلیهٔ فردیه‌نك جمله‌سندن افتراق وتمیز ایدر ، اونلره التحاق ایتمز ، بالعکس اونلردن کندیسنی تفریق ایدن تغایردن دولایی اونلرك تأثیرینی ابطال ایلر . ایشته بویله‌جه عالی ومتغایر اولان تجلیات عقلیهٔ فردیه یکدیکرینی ابطال وامحا

ایتمكله منحصراً تجلیات عالیه‌نك تحتده‌كی سویه‌ده بولنان و اكثریته مشتركاً شامل اولان تجلیات عقلیهٔ وسطیه باقی قالیر. فقط بر ارایه طوپلانوبده جماعت تشكیل ایدن عقول عالیه اصحابنك تجلیات عقلیه‌لرنده تدنی وسخافت رونمون اولمسندن، اخلاق صانیه اصحابنكده، جماعت حالنده تجمع ایدر ایتمز، اخلاق ردیهٔ اربابی درگهسنه؛ حتی جانیلر منزلهٔ سفیله‌سنه تنزل ایده‌جكی هیچ بر زمان استنتاج ایدلمز. حقیقةً اخلاق حمیده صاحبی اولان افرادك، نه قدر كثرتله تجمع ایدرلر ایتسینلر، بر جنایت ایقاع ایده‌جكلر ینه صورت مطلقاده معترضم. بونك عكسنی تصدیق ایتمك كیفی ونا قابل اثبات بر حكمدر.

جماعتلر طرفندن ایقاع ایدیلان جنایتلر، منفرداً نظر اعتباره النددقلری زمان طبیعةً دائما جانی اولان فردلر طرفندن ایقاع ایدلمش اولدقلری كورولور. یالكز شوراسی حقیقتدركه طبیعةً جانی اولان فردلر جماعت ایچنده بر طاقم شركای جنایت بولورلر، بو افراد مشاركه حائز اولدقلری تمایلات جنائیه‌یی، احوال عادیه‌ده حصوله كله‌جك نتایجك خوفیله، ضبط ومنع ایدرلرسه‌ده دیكر برچوق شریكلرله برابر بولندقلری زمان مانعه مرفوع اولوب نفسلرینی سوائق سیئه‌لرینك تأثیراتنه ترك ایدرلر؛ چونكه بر جماعت طرفندن ایقاع ایدیلان جنایتدن دولایی معین بر فردی مسئول ایتمك نه قدر كوچ اوله‌جغنی، بناءً علیه كندیلرینك دائما مجازاتسز قاله‌جغنی بیلیرلر. بوراده احتمال كه شو سببده شایان قبول كوروله‌بیلیر: وسط مرتبه‌ده بولنان انسانلرك اكثریت عظیمه‌سی اساساً نه اصحاب خیردرلر، نه‌ده ارباب شردرلر، كندیلرینه خاص بر ذاتیت معنویه‌دن معرا بولندقلری جهتله دائما دیكر انسانلرك عرض ایده‌جكلری مثالی تقلید ایتمكه مایلدرلر، جماعت حالنده

تجمع ایدنجه برقاچ مسوقك اجرا ایده‌جكی تلقیناته مقاومت ایده‌میه‌رك اونلرك افعالنی قویون كبی مطاوعتله تقلید ایدرلر.

فقط ینه او وسط مرتبه‌ده اولان انسانلرك، خارجدن كلن بر تلقینی تعقیب ایتملری ایچون، جماعت حالنده تجمع ایتمكه احتیاجلری اولمدیغی فرض ایدیلیرسه قطعیاً الدانلمش اولماز؛ شو شرط ایله‌كه او انسانلر اوزرنده اوتلقین خارجی، بالخاصه مساعد احوال وشرائط ایجاد ایلین بر اجتماعك قارغشه‌لغنده، غلیانلكنده، چیغیلیغنده، كورولتوسنده، اجرا ایتدیكی تأثیر قدر قوتلی بر تأثیر اجرا ایلسین. بعض اذهان كثیفه، «سیكله» علم احوال روح جماعتدن بحث ایدركن جماعت، كندیسنی تركیب ایدن عناصر فردیه‌دن مفترق ومستقل، بر یكی سوائقه، احتراصانه، متفكرانه، محاكمانه مالك، دیكر افراد انسانیه‌نك غیری برصورتده متفكر، متجسس، متحرك برموجود اولدیغنی سویلمك ایستدیكنه ذاهب اولدیلر. بو ذهابك بطلاننی اكلامق ایچون، ابخرهٔ كائنات اراسندن، نوهٔ اساسیه‌یی تشكیل ایدن واقعه‌لره قدر نفوذ ایتمك كافیدر. بر طاقم فردلرك جماعت حالنده تجمعیله تولد ایده‌جك اولان بو یكی موجود مستقلك عضو تفكری هانكیسیدر؟ جماعت عنوانی ویریلان بو یكی موجود كندیسیچون یكی حسیاتی، متفكراتی، افعالنی استحضار ایده‌جك یكی بر دماغ، یكی بر جملهٔ عصبیه‌می ایجاد ایلدی؟ بوكا، علم احوال روح جماعته معتقد اولانلر جواب تصدیق ایله مقابله ایتمكه جرأت ایده‌میورلر. اونلرك بو بابده بیان ایتدكلری فكرلرك كافه‌سی شویله اجمال ایدیله‌بیلیر: افراد انسانیه كرك منفرد؛ كرك مجتمع بولنسونلر ادراك، حس، تفكر، محاكمه واجرای فعل ایدرلر. ایشته بالخاصه بو حقیقی بر طور مهم ایله، بالالتزام درین

كورونەجك دستورلرله ، قاعدەلرله تحقیق وتأییده قیام ایتمك حقیقتة اثر بلاهتدر . بر تك طوپ ایله بیك عدد طوپ اراسنده ماهیةً مغایرت اولمدیغی كبی بر جماعتله اونی تركیب ایدن افراد بیننده‌ده روحاً برفرق یوقدر ؛ یالكز جماعتك اجرا ایده‌جكی تأثیرات قویه وحركیه ایله حصوله كتیره‌جكی مساعیٔ مجموعه وفردك اجرا ایده‌جكی تأثیرات قویه وحركیه ایله حصوله كتیره‌جكی مجموع مساعی اراسنده تفاوت واردر . فقط بو تفاوته ابتداءً فرد ایله جماعت بیننده بر فرق موجود اولدیغنه وافراد كثیره تجمع ایدنجه بر مافوق الفرد حصوله كلدیكنه حكم ایتمك ساده دلانه بر تشبیه بالبشریت توهمدن باشقه برشی دكلدر.

علم احوال روح جماعات معتقدلرینك نظریه‌لری ایچون یالكز بر اساس عقلی قالیور : انسان فرد ، جماعت ایچنده بولندیغی زمان ، حال انفراده ایكن اصلا اخذ ایتمدیكی تهیجاته معروض اولیور وبو تهیجاتك تأثیریله انفراد حالنده‌كی حسنك ، تفكرینك ، حركتنك غیری بر طرزده حس ایدییور ، دوشونیور ، حركت ایلیور ، جماعتدن تجرد ایدوبده حال انفراده داخل اولدقدن صوكره كندندن صادر اولمش اولان افعاله كندی‌ده تعجب ایدییور ، جماعت اراسنده ایكن ناصل اولمشده اویله حس ایتمش ، دوشونمش ، حركت ایلمش اولدیغنی اكلامیور . بناءً علیه بر علم احوال روح جماعاتدن بحث ایتمكه صلاحیت واردر .

مطالعات انفه مقرون صحتدر ، فقط او مطالعاتدن استنباط ایدیلان حكم باطلدر . فی الحقیقه انسانك وحدت عالمنده باشقه صورتله ، كثرت، جماعت ایچنده باشقه صورتله حس ایتمسی ، دوشونمسی ، حركت ایلمسی نه‌یی اثبات ایدر ؟ یالكز شونی اثبات ایلركه جماعتك منظره‌سی ،

جماعتك اورته‌سنده بولونمق ، فردده بر حالت متهیجه حصوله كتیریر وبو حالت متهیجه اثناسنده فردك دماغی ، جملهٔ عصبیه‌سی حال سكونده چالیشدیغی كبی چالیشمز ، باشقه درلو چالیشیر . فقط جماعت ، تهیجات شدیده‌نك سبب یكانه‌سی اولەماز .

تهیجات شدیده احوال كثیره ومختلفه‌ده‌ده ، مستثنا بر صورتده قوتلی انطباعات حسیه‌نك تحت تأثیرنده‌ده ، تهلكه اثناسنده‌ده ، بعض احوال شرائط سائره‌ده‌ده حصوله كلیر .

بر وولقانك منظره‌سی قارشیسنده ، بر حركت ارض اثناسنده بر محاربه هنكامنده ، سربست براقیلمش بر قپلانه یوزیوزه بولندیغی صیراده ، اؤده ، ترلكله كیجه‌لك لباسیله اوداده‌كی ا.جاغك قارشیسنده اوطورولدیغی كبی بر حالده بولنیله‌ماز ؛ آچلغك دندانی آلتنده زخماك ومضطرب اولان انسان ، مكمل صورتده تسكین اشتها ایتمش انسان كبی ده دوشونمز ؛ عاشق اولان انسان ، لاقید وقانع انسانه بكزەمز ؛ بناءً علیه بوتنوعات خصوصیهٔ روحیه‌نك هربرینی بر علم احوال روح اولاق اوزره تدوین ایتمكمی اقتضا ایدر ؟ سرد اولنان بومثاللرك هپسنده روح فرد غائب اولیور ، اونك یرینه حالت حادثه‌یه متوافق بر روح جدید ، بر روح وولقان ، بر حركت ارض روحی ، بر محاربه روحی ، بر عشق وسرمستی روحی قائم اولیور دینیله‌جكمی ؟ بناءً علیه بر جماعت ایچنده روح فردك غائب اولدیغی واونك یرینه قائم اولمق اوزره یكی بر روح مجموع ظهور ایتدیكی فرض ایدلمسی باطلدر .

بر جماعتك ناصل حس ایتدیكنی ، دوشوندیكنی ، حركت ایلدیكنی اكلامق ایچون جماعتده توقف ایتملی ؛ فردی موضوع تدقیقات اتخاذ

ایتملی ؛ فردك بنیهٔ عقلیه‌سنی تحلیل ، هردرلو تحریکات خارجیه‌یه قارشی هانکی صورتله عکس عمل اجرا ایتدیکنی تحری . فردك حائز اولدیغی حس طبیعیٔ تقلید ایله قابلیت تأثریه‌نك ، افعالنده اوینادیغی رولی ، اعماق روحنده مختفی اولوب احوال عادیه‌ده وجداناً محسوس ویا غیر محسوس بعض اسباب مانعه طرفندن الجام ایدلدیکی حالده اسباب مانعه‌نك تأثیری معطل اولنجه شدتله پاطلایوب ظهور ایدن تمایلات نائمه‌ـنی تدقیق وتتبع ایتملی . علم احوال روح جماعت هردرلو موضوعدن ، ماده‌دن یاعرادر یاخود اونك موضوعنی ، ماده‌سنی فردلر تشکیل ایدر ، شق ثانی حقیقت اولدیغی تقدیرده علم احول روح جماعت ، علم احوال روح فرد اولمق لازمکلیر .

علم احوال روح ملل — که اعطا ایتدیکی معلومات اعتباریله « لازاروس » و « اشتاینتال » اونکله ولود برعلم جدید تأسیسی ایتدیکلرینه اعتقاد ایلیورلردی — بر خطای عظیم اولمقده علم احوال روح جماعاتك مادوننده دکلدر .

ملتلرك هپسی دکلسه‌ده بعضلری مقدرات تاریخیه‌لرینك ، اشکال سیاسیه‌لرینك ، مذهبلرینك ، عادات وتعامللرینك کافهٔ صفحات متبدله‌سنده ، انسال متوالیه‌نك مشابهتنه ، کندیلریله ملل سائره‌نك تغایرینه حکم ایتدیره‌جك بعض اوصاف ذهنیه وطبیعیه‌یی پك مدید دورلر اثناسنده تجلی ایتدیرمشلردر . ایشته « لازاروسی » و «اشتاینتال» ك فرضیاتنه مبدأ اولان نظریه بودر .

حقیقةً ملتلرك اراسنده تغایر وارمیدر ؛ اویله معضل بر مسئله که اونی بلا تأمل واطمئنان ایله حل ایتمکه انجق خفت مزاج اربابی جرأت ایلر . ملتلرك اراسنده نظرهٔ اولاده کوزه چارپاجق فرقلر موجود

اولدیغی پك ایی ا کلارم ؛ فقط بوتفاوتلر کاملاً سطحیدر : لسانه ، لباسه ، طرز معیشته تعلق ایدن فرقلردر ؛ مؤسسات ، اخلاق ، احوال کونه متعلق تصورات ، جدول قیم افعال ، هدف احتراصات براز دها درین اولان فرقلری تشکیل ایدرلر . فروق مذکوره‌نك هیچ بریسی انسانك اك صمیمی اولان موجودیتنه تماس ایتمز . خلقت انسانیه‌نك زمین مشترکی فروق ملیهٔ سطحیه‌نك پك زیاده مافوقنده‌در سعدینك « بنی ادم اعضای یکدیکرینه » مصرع مشهورینی اخطار ایدن شو ایتالیان ضرب مثلی « بوتون دنیا بنم عائلهم کبیدر » ، هرطرفده فروق قطعیه مشاهده ایلین « لازاروسی » ایله « اشتاینتال » ك مطالعات عمیقه‌سندن دها دوغرودر ظن اولنور ؛ ایکنجی مسئله‌ده مشکل الحل اولمقده برنجی مسئله‌دن اشاغی دکلدر : هربر ملتك ، بوتون صفحهٔ تاریخیه‌سنده ؛ کندیسنی یوزلرجه ، بیکلرجه‌سنه واضحاً معین برشخصیت اولمق اوزره کوستره‌جك ، عین سیمای عقلیینی ، عین سیمای اخلاقیی‌یی تجلی ایتدیرمش اولدیغی دوغرومیدر ؟ بوسؤاله اعطا ایدیله‌جك جواب قطعی ، حلی ناقابل مشکلاته چارپار . دکل یالکز بعید برماضیده ، قریب برماضیده بیله کتلهٔ اهالینك طرز حقیقیٔ حس وتفکرینه دائر محقق اوله‌رق هیچ برشی بیلمیورز . ملتلرك بزه قدر واصل اولان اوصافی بر قاچ درلو تفسیراته امکان براقیور . ادبیاتك ، قوانینك ، صنعتك ادا ایتدیکی شهادات براقلیت صغیره‌نك حیات روحیه‌سنی انعکاس ایتدیریر ، اکثریتك حیات روحیه‌سنه دائر برحکم اعطا ایتمکه مساعد اولماز . بر ملتك — ادعا اولندیغی وجه ایله — عصرلرجه ثابت قالمش اولان اوصاف طبیعیه‌سنی ضمنی اوله‌رق بارز بر حاله قویمق

خصوصنده قبل التحقیق پیدا ایدیلان فکر ایله تصورات معنویهٔ ذاتیه قطعی بر رول اویناز . مبحث الاحوال روح ملل تشکیل وانشا ایتمك صنعتی تاریخی، مالك اولمیان ملل صغیره اوزرنده اجرا اولنماز؛ بو صنعت صفحات تاریخیه‌سی پك زیاده متحرك ومتبدل اولان ملل معظمه‌یی موضوع اتخاذ ایدر . وقایع کثیره ومتنوعه، ثروتی حاوی اولان بر تاریخده ؛ الوان مختلفه اراسنده‌کی توافق واهنگه اشنا بر صنعتکار — علی الخصوص جزئی بر همت ومعاونت ، مقصده خادم بعض انتخابات اجرا ایدلدیکی تقدیرده — ایستدیکی لوحه‌یی تشکیل ایده‌بیلمك ایچون اقتضا ایده‌جك وقایعی بولمقده دوچار صعوبت اولماز . عینی بر ملتك، تاریخندن اقتباس ایدلمش ناقابل اعتراض خطوط ایله ، ماهیتجه یکدیکرینه اساساً ضد ومتقابل ایکی لوحه‌سنی تصویر ایتمك ، قطعیاً مشکل اولمیان اکاجه‌لی بر ممارسهٔ سفسطائیه اوله‌جقدر . او تاریخی لوحه‌لرك هرایکیسنده ، بر ذرهٔ حقیقتی محتوی اولدقلری حالده ، ساده دل قارئك نظرنده مقرون حقیقت کورونور . بو بابده اتخاذ اولنه‌جق اصول دها دوغروسی ابراز ایدیله‌جك مهارت احتیالکارانه پك ساده‌در . بر ملتی اوزون بر دورهٔ تاریخیه اثناسنده کورونمسی ارزو ایدیلان سیماده کوسترمك ایچون ؛ کثرت حادثات ایچندن ، بعض حادثه‌لری جمع وتلفیق ، بعض حادثه‌لری اهمال ایدرك انتخابات اجرا ایتمك کافیدر .

ذاتاً بر ملتك طبیعت وروح خصوصیسی هانکی اساس اوزرینه مستنددر ؟ وراثت فیزیولوژیقیه واشتراك فی الجد اساسی اوزرینه دکلی؟ حال بوکه علم احوال روح مللك شیمدی‌یه قدر اشتغال ایتمش اولدیغی اوروپانك بویوك ملتلرندن هیچ بری وحدت جنسیه‌یی محافظه ایده‌مه‌

مشدر ، هپسی ملل سائره ایله اختلاط ایلمشدر . اوروپانك اهالئ قدیمهٔ مختلطه‌سنی تشکیل ایدن وبالآخره « سلت » ، « ژرمن » رومن عنوانلرینی اخذ ایلین آلپ انسانلریله بحرسفید حوضه‌سی انسانلرینك فرانسه‌ده باشقه ، غربی وجنوبی المانیاده باشقه بر طبیعت مالیه، بر روح ملی تکمل ایتدرمش اولدقلرینك اسبابی اکلاشیلمیور . چونکه ملتلرده، اونلری یکدیکرندن تفریق ایده‌جك واضح ومعین بر سیما اسناد اولونیور وبو سیمانك اساسی‌ده ارثی، غیر متبدل خصوصیات عضویهٔ خلقیه‌ده تحری ایدیلیور . حقیقت حالده او سیمای خاصی اکتساب وترکی ممکن اولان اوصاف خارجیه ومتبدله تشکیل ایدر . بر ملتك بر سیمای خصوصی‌یه مالك بر شخصیت مخصوصه اولدیغنی تصدیق ایتمك هیچ بر اساسه مستند دکلدر واحتمالکه اکثر خطالرك ، فکر باطللرك کوکنده تصادف ایدیلان تعمیم بلاتأملدن عبارتدر .

« لازاروس » و « اشتاینتال » ارواح ملل واقوامك اراسنده‌کی فرقك الك قوتلی برهانلرندن برینی فروق طبیعت السنه‌ده مشاهده ایتدیلر وبو فرقلری ملتلرك صور تفکر وتحسسلری بیننده موجود اولان فروقه عطف واسناد ایتمك ایچون سعی وغیرت ایلدیلر . علم احوال روح مللك، اذهانی الك زیاده مفتون ایدن قسمی تحلیل طبایع السنه‌دن باحث اولان قسمی اولدی وتحلیل طبایع السنه‌ده علم احوال روح ملی حقیقهً بر اساس علمی‌یه استناد ایتدیریبور ظن ایدلدی . مع مافیه «لازاروس» و «اشتاینتال» ایچون قیمتدار اولان او برهان ، کهنه ومتروك بر برهاندر . بوکون لسانلرك اکثریسی ، اونلری ایجاد ایتمامش اولان ملتلر طرفندن تکلم واستعمال ایدلمکده‌در . لاتینجه‌دن انشعاب ایتمش اولان لسانلری

« لیکور » لر ، « اتروسك » لر ، ایتالیاده متوطن افریقای شمالی اهالیسی فرانسه‌ده‌کی « سلت » لر و « ژرمن » لر ، بلچیقاده‌کی « واللون » لر « ایبر » لر ، اسپانیاده‌کی « سامی » لر استعمال ایدییورلر ؛ اسلاوجه، ترك وتاتار عرقندن اولان بلغارلر ، روسیه‌ده‌کی مونغوللر ؛ المانیجه « ملکنبورغ » ده‌کی ، « لوزرن » دده‌کی ، « مارشی » ده‌کی اسلاولرله « رن » وادیسنده‌کی « سلت » لر طرفندن تکلم ایدیلیور . تعمم واستیلا ایچون لسانلرك اراسنده وقوعه کلمش نزاعات قبل التاریخیه ایله اونلرك امکنه‌دن امکنه انتقالی کیفیتی ، قسم کلیسی اعتباریله ، احاطۀ علمیه‌مزك خارجنده‌در . فقط ملل واقوامك ، برلسان اجنبی‌یی قبول ایتمك ایچون کندی لسانلرینی ترك ایتمش اولدقلری محققدر . اوحالده نا صل دینیله‌بیلیرکه برلسان برروح ملیٔ مخصوصك نتیجه‌سی وافادۀ ظاهریه‌سیدر . برلباس، اونی تلبس ایدن مختلف کمسه‌لرك بدننه توافق ایدرسه بر ذهن منطقی ایچون بوبابده اعطا ایدیله‌جك ایکی حکم واردر : یا متلبسلرك وجودی عین صورتله متشکلدر یاخود لباس اونلرك شکل وجودینی ارائه ایتمیور . بناءً علیه مادامکه مختلف عرقلر افکار وحسیاتنی ، سهولتله ، موفقیتله عین لسانده ادا ایده‌بیلیورلر ، یا او مختلف عرقلرك کافه‌سی طرز واحد اوزره تفکر واحتساس ایدییورلر یاخود اولسان ، تفکرات واحتساسات مختلفه‌یه انطباق ایتمك قابلیتنی حائز بولنیورلر . بوندن استدلال ایدیلیرکه برلسان واضحاً معین برملتك خواص عقلیۀ خصوصیه‌سنی تفسیر وایضاحه خادم اولماز وبرروح ملیٔ خصوصینك موجود اولدیغنی‌ده اثبات ایلمز ؛ برعلم احوال روح ملل واقوامك‌ده اساسی السنه‌ده تحری وکشف ایدیلمز .

منسوب اولدیغمز نوع انسانه دائر امکان درجه‌سنده معلومات تامه

وصحیحه استحصال ایتمکه بالطبع متمایلز . بومعلومات ایسه ذات فرد ایله فردك ، ابتدای حیاتندن تانهایت عمرینه قدر ، معروض اولدیغی تأثیرات متنوعه‌یه قارشی اجرا ایده‌جکی عکس عمللری تدقیق وتتبع ایتمکله استحصال ایدیلیر . تاریخ ، وقایع ماضیه‌یه متعلق برعلم اجتماع ، فقط ماضی‌یه متعلق اولمقله برابر شرائط مخصوصه دائره‌سنده تلقی ایدلمك اقتضا ایدن برعلم اجتماع : انسانك ، حیات ومعیشتنی تنظیم ایدن بر قادر و اولمق اوزره ایجاد ایلدیکی وتماميله تشکل وتأسس ایتمش بولدیغندن ائتلاف وتطابق ایدوب ترك وتبدیل ویا تأثیراتندن استخلاص ایچون هیچ بر سبب تصور ایتمدیکی کافۀ مؤسسات ایله افعال فردیه‌نك قوانینی ، قوای محرکۀ روحیه‌یی مفسر برعلم احوال روح عد اولنه‌جق برعلم اجتماع ماضی اولمق شرطیله آنف البیان تدقیقات وتتبعات مفیده‌یی محتوی اوله‌بیلیر . حالبوکه فردك تتبع ایدلمسی لازمکله‌جکی مسئله‌سی بر درجه‌یه قدر تخصیص ایدلمز ؛ عام وشامل اولان خواص اصلیۀ انسانیه وبو خواص اصلیۀ انسانیه‌یه نسبةً مستثنا ، اندر ، وحید اولان خاصه‌لر قطعیتله تحقیق وتأسیس ایدلمك ایچون تدقیقات وتتبعات ، کافی عد اولنه‌جق قدر ، افراد کثیره اوزرنده تکرار ایدیلیر . حی اولان انسانیت حاضره‌نك برعلم مطلقی ، بلا خلو برمبحث البشر وجوده کتیرمکه ، نظریات عالمنده کافیدر ؛ فقط عملیات عالمنده بوتشبث بعض قیود ایله مقیددر . برطرفدن علم مطلق ، دائما اوتاده بریده برطاقم نقصانلر ، قرا کانقلر عرض ایده‌جکی جهتله مستحیلدر ؛ دیکر طرفدن احوال وشرائط حاضره‌نك صفحات متقدمه‌سنه ، مبادیٔ بسیطه‌سنه ، تکملنه ، مرکبیت متزایده‌سنه ، انقسام وتغایرینه ، بذاته متحرك برمقانیزمه حالنه کیرمش اولمسنه دائر پیدا ایدیله‌جك علم ووقوف ، احوال وشرائط مذکوره‌نك فهم وادراکی

تسهیل ایدر . او حالده بر مبحث البشر تام ، تاریخ ماضیٔ بشری اهمال ایده‌مز — مبحث البشر ، حادثات خارق العاده‌ده ، هر بسطده غیر مشهود و نادر اولان عکس عملاری ، مستثنا شخصیتلری تتبعله — وسط (تیپ) ك اشتباهله بیله میدان ویرمدیکی — تکمل انسانیتك درجات ممکنهٔ قصواسنی ، وضوح ایله میدانه قویدیغی نسبتده تاریخ قبل التاریخ ایله تاریخ مدنیت و تاریخ سیاسی ایله تراجم احوال افراد مبحث البشری اتمام ایدرلر .

نوع انسانك ماهیتنی تعیین ایلین علمی ، انظار دقته چارپاجق مثاللرله توضیح ایتدکدن باشقه بر مدتدن تعقیب ایدن واك بیوك انسان نمونه‌لرینك برمشهوری ، احوال و ظروف فوق العاده ایچنده افراد مجموعه‌نك — بر تجربهٔ فنیه اثناسنده اولدیغی کبی بعض خصائص نوعیه‌یی غریب بر صورتده وضوح ایله تجلی ایتدیرن — افعال و حرکاتنك بر تصویری اولمقدن باشقه بر غایه‌یه خادم اولان تاریخ ، ادیبانه ، صنعتکارانه بر قیمتی حائز اولسه‌ده ، فنی بر قیمتی حائز اولماز . نوع انسانه علم و وقوف پیدا ایتمك ایستین متتبع بو اسلوب اوزره تألیف ایدلمش اولان تاریخی ترك و اهمال ایده‌بیلیر .

T.C.
1928

صوك

فیاتی

اجزاسی ۳ بچق مجلدی ٥ غروشدر